

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Ioannis Macherentini Societatis Iesv Theologi,
Explanatio Catechismi Catholici**

Macherentinus, Johannes

Colon., 1612

Capvt Qvintvm. De Officiis Ivstitiæ Christianæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39397

CAPVT QVINTVM.

DE OFFICIIS
IVSTITIÆ CHRIS-
TIANÆ.

Officia iustitiæ Christianæ, quantum capiunt rudiores breuiter ac dilucidè cōplexus est Canisius, ad quem Catechistam remittimus. Absolutiora Theologi sunt, aut eius qui consciētæ casus, qui casus. Nos verò pauca quædam de peccatis capitalibus tantum delibabimus, consciētæ ex professo tractat.

DE CAPITALI-
BVS PECCATIS.

Septem illa peccata cur capitalia nuncupantur?

Quia ex illis alià quàm plurima vitia, quasi vnus capitis multa ac diuersa membra oriuntur.

Hoc ipsum manifestè declara.

Habent hæc vitia fines quosdam, bona scilicet in quæ tendunt, vel mala quæ fugiunt, humanæ infirmitati admodum desiderata.

Soro in additionibus Metho. Confes.

Aa 2 dera-

derabilia, multumq; ipsam mouentia; quoniam non parum participant felicitatis beatitudinis veræ: quanquam falsè quidem in eis, & ignorantia humanæ & ægritudine tantum verisimiliter inueniatur. Nam excellentia, quam inanis gloria quærit, sufficientia, quam sperat auaritia ex diuitijs: delectatio, quam Gula & Luxuria sequuntur, vera quidem & solida, ipsissima sunt beatitudo. Sed hæc est humanæ cæcitatæ conditio misera, vt à veris his bonis exulans, umbras eorū amplectatur in his terrenis. Quid ardentius carnales homines cupiunt gloria & laude, sufficientia & abundantia rerum omnium, delectatione & gaudio? Quæ certè si vera quærent, non errarent, gloriam scilicet *quæ à solo Deo est*, veras & proprias diuitias, non falsas & alienas, de quibus duobus dictum est: *Gloria & diuitia in domo eius denique meras & stantes delectationes de quibus dictum: Delectationes in dextera tua sine fine in finem*, quod est, sine fine: non verò momentaneas, atque ideò & breuitate propria & varietate rerū, in quibus collocatæ sunt, multis admixtas tristitijs. *Risum* (inquit Sapiens) *reputaui errorem: & gaudio dixi, quid frustra deciperis?* Interim tamen trium horum bonorum, fallacium etiam, aut eorum cuiuslibet amor & cupido carnali menti inhaerens, in quanta peccata ad ea consequend

Psal. 111.

Psal. 35.

hominem agit præcipitem? quæ meritò dicuntur filia cupiditatis illius, à qua exortæ sunt. En igitur quatuor capitalia vitia: Inanis gloria, Auaritia, Gula & Luxuria.

Vnde tria reliqua?

Illæ aliud non sunt, quam horum propugnatrix, & quasi defensores & vindices: atque ideò, quoniam à contrarijs illorum bonorum fugiunt; etiam efficacissimè mentem mouent prioribus deditam. Nam inuidia gloriæ propugnatrix, quàm angitur de alieno bono quod proprio detrahit? Et in quanta mala cogit ad id impediendum? Ira omnium desideriorum vindex, quam fortis est in animo quem possederit? Denique tristitia & Acedia animæ succumbentis, & carentia falforum, quæ amat bonorum, in deiectione dolentis, quanta potest in homine conante ipsam euadere? Hæc igitur sunt septem horum capitalium ratio, & nomen, & adulterinum germen.

Quantum inest culpæ hisce peccatis?

Non sunt quidem hæc omnia vitia semper aut mortalia aut grauiora, nec plurima quidem eorū ex sua propria natura (quod dicunt ex suo genere) etiam si pleno atque integro consensu committantur: vt est nimius & immoderatus amor pecuniæ, aut

Aa 3 glo-

gloriæ, vel certè cibi alicuius nimia auiditas
aut fatietas.

Primò, itaque circa quodlibet horum
peccatorum materia ipsa, circa quam delin-
quit quodlibet, attentius agnoscenda, vt
deri possit, an sit vel necessaria, vel contraria
charitati. Nam ex hoc iudicium sumendum
est, an mortale vel veniale sit tale peccatum
ex suo genere.

Deinde, quantum quolibet actu circa ta-
lem materiam offendatur, nam ex materie
paruitate, quod de se mortale est, fit veniale
sicut parua læsio corporis proximi, vel fur-
tum rei minimæ.

Vltimò, deliberatio ipsa & voluntas pen-
sanda, an plena & integra sit. Nam sine hæc
etiam non fit peccatum mortale. Hæc tria
rectè considerata, ostendent, quanti pecca-
torum illorum actus sint habendi.

Parui igitur pendenda erunt?

Imò verò maximi: Ideò enim capitalia
dicuntur, vt intelligas, singula multa secum
adferre alia vitia, vt membrorum multo-
rum corpus. Vnde Gregorius duces exerci-
tus hæc peccata appellat, quoniam *precedunt*
(inquit) *atq; præueniunt mentem, que sequuntur*
innumera alia turmæ, quasi exercitus. Itaq; nul-
lum horum vitiorum est, quod si mentem
possederit, non in multa mortalia etiam
peccata, aut eorum pericula frequenter tra-
hat
hac
tus a
& Si
filia
C
tere
sum
quo
pen
hor
uio
ud,
Pro
cor
si. u
De
his
lita
fug
mo
vnd
quo
ino
nis
diu
ape
hac

hat: & tunc quidem ipsum iam mortale fit
hac misera generatione prolium. Inordina-
tus amor habendi, Periuria, Furta, Vfuras
& Simonias operatur; vide quam miseram
filias.

*Cognitionis horum septem capitalium vitio-
rum quisnam est vsus?*

Primò, horum vitiorum cognitione v-
tere ad conscientiam examinandam, & teip-
sum agnoscendum, vt apertè intelligas, in
quod horum naturæ tuæ corruptio sit pro-
pensa. Vix est enim qui nō in vnum aliquod
horum naturæ nostræ infirmitate sit procli-
uior, & nonnunquam quidem ex alio in ali-
ud, misera quadam colligatione venitur:
Profuerit tamen plurimum, nosse quæ sit in
corde prima radix, vnde alia oriantur. Itaq;
si ut præceptis Dei primo vtendum est, vt
Deus ipse eiusque voluntas agnoscat: ita
his peccatis vtamur ad nos nostramque ma-
litiã agnoscendam: illa sunt sequenda, hæc
fugienda atque vitanda. In illis, quando hæc
mortalia sint: & grauiora, agnosces: in istis,
vnde ad illorum transgressionem veneris,
quo scilicet exitu & progressu ad diuinam
inobedientiam ventum sit.

Secundò, quod ad iudicium confessio-
nis attinet, vt ere etiam illis, vt non tantum
diuinorum præceptorum transgressionem
aperias: furta videlicet, periuria, detractio-

Aa 4 nes,

nes, odia; sed etiam ex qua radice, an ex auaritia, vel potius ex inani gloria, aut Inuidia illa admiseris, manifestes. Hęc enim ita se inuicem augent, vt (verbi gratia) auaritia in illa prorumpens ostendatur mortalis: & illa ex auaritia aut Inuidia facta, nouam contrahant malitiam.

Tertio, quod ad studia vitę pertinet, in præceptis quid agendum, & à quo abstinendum sit, habes: in peccatis verò istis, quid in teipso expugnaturus sis, & quid te ad illa transgrediendum trahat.

DE NOVISSIMIS GENERATIM.

*Ad quid confert nouissimorum
memoria?*

*De nouis-
simis Co-
sterus. lib.
3.*

AD omnia peccata declinanda, virtutesque complectēdas, nihil tantam adfert vim & momentum, atque rerum nouissimarum consideratio: quę cum ad vniuersos homines pertineant, & magnitudine sua atque atrocitate metum vehementem incutiant, mollire solent duritiam animorum nostrorum, & petulantiam refrænare, idoneosque nos efficere ad audiendam, capeffendamque veritatem. Sed & mala omnia atque incommoda

moda vitę huius assidua horum commemo-
ratione æquiori animo feruntur.

*Mortem ceteraq; hominis nouissima mul-
tine metuunt?*

Sunt nonnulli, qui ita securi omni flagi-
tiorum generi se dedunt, atque si neque sup-
plicia post hanc vitam vlla improbis consti-
tuta crederent, neque Deum esse, qui iuste
sit iudicaturus. Vix enim fieri potest, vt in
sceleribus viuat securius homo Ethnicus,
qui nihil vnquam audiuit de rebus futuris,
quam homines plerique Christiani, qui di-
cunt se credere pœnas acerbissimas ac sem-
piternas peccatis propositas. Alij in rebus
humanis prudētes, toti in terrenas curas ef-
fusi, prudentiam suam ad futura non exten-
dunt, senes non aliter quam iuuenes, & vo-
luptatibus vacant, & pecunijs colligendis,
honoribusque augendis student. Vix est de-
nique in omni ordine, sexu, & ætate, qui
mortis futurorumque nouissimorum suo-
rum metu tangatur, nobilis, ignobilis, eru-
ditus, indoctus, senex, iuuenis, Ecclesiasti-
cus, secularis. Nulli itaque vel pauci metu-
unt mortem, & quę ipsam sequuntur.

*Ignorant forte pleriq; mortem ipsam imminere, &
terribilissima horrendaq; post mor-
tem instare.*

Ignorarent? Nemò sanè Christianorū est,

Aa 5 qui

qui hæc non firmissima fide credat. Sed vel nullam, vel exiguam horum considerationem adhibet. Si quis enim attentè frequenterque secum expendat, quid tandem post vitam istam consequatur, facilè intelliget, quam verè sit à Sapiente dictum: *Memorare nouissima tua, & in aeternum non peccabis.*

Et primò quidem, salubri mortis timore commouebitur.

Secundò, omni cum diligentia modosac vias excogitabit, mala illa cuad edì, quæ mortem sequuntur.

Tertiò, cum intelligat ad hanc rem plurimum valere Ecclesiæ Sacramenta, conabitur conscientiam quidem primò per confessionem purgare, deinde sacratissimo Christi corpore frequenter se reficere, & aduersus impetus Dæmonis communire.

Quartò, hac nouissimorum cogitatione commotus, & Sacramentis adiutus, paulatim clarè perspiciet, quanta sit in mundo vanitas, quanta malitia, quanta pericula. Itaqu; vilescet mundus, & quicquid à mundo proficiscitur, & omnem suam operam in eo ponet, vt nihil habeat cum mundo commune.

Quintò, debellabit praua animi desideria, & malas inclinationes conabitur studiosa virtutum contrariarum exercitatione delere.

Sextò,

Sextò, domui suæ, rebusque prospiciet, omniaque probè constituet, ne quid felicem ex hac vita discessum impediatur.

Septimò, occupabit mentem cœlestium rerum cogitatione, & eò usque progredietur, ut cum B. Paulo cupiat dissolui, & esse cum *Philip. 1.* Christo.

Tum solidum firmumque gaudium in eo nascetur, nec mortis memoria conturbabitur; sed spe cœlestis gloriæ erigetur, & mirificè consolabitur, iuxta Christi admonitionem: *His fieri incipientibus, suspicite, & leuate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra.* At verò qui huic mundo dant operam, neque cogitationem mortis admittunt, neque ad verba, quæ de morte habentur, attendunt: plerique etiam rident, & si forte cogitant, id faciunt tanquam de re aliqua ad se non pertinente, more eorum, qui illa, quæ nunquam futura sunt, speculantur.

At mortis memoria commoueri etiam seculo huic deditos videmus.

Commouentur quidem nonnunquam morte sociorum, & exhorrescunt, sed exiguo tempore: sicut cum sus iugulatur, grunnunt aliquantisper alij, qui audiunt porci, & cibum præ metu deserunt, sed mortua ea, metu & grunnitu omni posito, ad pabulum reuertuntur.

Doctis

*Docti, prudentes, ac senes decrepiti nunquid
sibi prouident?*

Vt ut vulgus se habeat, id certè est non parua admiratione dignum, viros probos, prudentes, veritatis studiosos, & de rebus minoris momenti vsque adeò sollicitos, atque in damnis exiguis præcauendis sedulos, ipsos etiam senes atq; decrepitos, cum sciant illa quæ nobis post mortem euentura sunt, tanti esse ponderis, vt inde salus æterna dependeat; tam certa, vt fide teneantur; tam propinqua, vt hoc ipso die accidere possint: ex animo suo posse eorū cogitationem deponere. Si enim non minus euenire potest, vt ante diem crastinum, ex hac vita abreptus æternas pœnas apud inferos perferam, quã vt cras iacturam centum aureorum faciam: Cur, bone IESV, in vtroque deuitando, par saltem studium & industriam non adhibeo? cur pro aureis illis tantoperè sudo? pro sempiternis ab anima mea cruciatibus demouendis nihil cogito?

*Quæ sunt deploranda illius cecitatis
causæ?*

*Quibus ar-
tibus à cõ-
sideratione
nouissimo-
rum demõ-
stratur.*

Prima eaque præcipua, à qua ferè cæteræ omnes emanant, dæmonis insignis & callida tentatio, cui nihil magis curæ est, quam ne homines memorentur nouissima sua, quibus, quod sensibus ducantur, res præsentis perpetuò offert & inculcat: & res futuras

tan-

tanquã longiffimè politas, & alterius conditionis atque naturæ, aut tanquam nunquam euenturas obiter repræfentat.

Secundò, accedit naturalis amor viuendi, & dulcedo vitæ præfentis, quæ fic mentis noftræ fascinat oculos, vt (quod in rebus maximè charis accidit) homo fibi perfuadere nequeat, hanc vitam amitti poffe: & licet fateatur amittendam aliquando, multos tamen fibi polliceatur annos, quos veluti eminus propiciens, longiffimo interuallo videtur fibi à morte difiunctus. Siquidem futurum tempus & præfens arbitramur longum, fed illud quod iam præterijt, breue: neque aduertit mifer fragilisque homo, magnam ætatis fuæ partem effluxiffe, eamque quæ fortè breuior refat, non minore cum celeritate præterituram.

Addit tertio dæmon commendationem diuinæ mifericordiæ, quæ præftò est omnibus inuocantibus fe, in ipfo quoque extremo vitæ momento: Latronem quippe etiam tunc veniam impetraffe: pacem hominibus effe promiffam bonæ voluntatis, bonam voluntatem & dolorem de peccatis facile comparari. Item, Deum ad miferendum effe propenfiorum, quam ad pœnas infligendas: cœlum feciffe, fanguinemq; profudiffe, non pro brutis animalibus, fed pro hominibus. Itaque fecurè poffe iuueniles annos

Lucæ. 23.

Lucæ. 2.

annos traduci, vitæque mutationem in senilem ætatem reijci; ad quam ætatem ubi ventum est, eadem prorsus ratione suadet, in extremam infirmitatem extrahendam penitentiam.

Quarta est metus continuæ tristitiæ, vel melancholiæ, quis enim tali cogitatione occupatus vnquam lætus esse posset? At mortis meditatio nõ accelerat mortem, quæ suum cursum properando tenebit, quidquid tandem mente agites, instar navis, quæ progreditur, siue dormias, siue vigiles. Hoc tamen inter mortem improvifam & præmeditatam inter est, quod illa hominem nihil cogitantem opprimat, atque in miseras inextricabiles deijciat: ista verò hominem, præparat ad moriendum, minusque lædat. Sicut igitur fur, qui ad supplicium ducitur, si cogitando de imminente periculo, posset rationes inire effugiendi crucem, vtiliter profectò de isto suo periculo meditaretur: Ita prudentissimè faciunt illi, qui secum frequentissimè mortem commentantur, per quam rem hoc assequuntur, vt mors non sit ipsis interitus, sed vitæ ianua. Melancholiam & tristitiam parit quidem omnibus hæc mortis cogitatio, qui peccatis sunt inquinati: sed illis solis perpetuam, qui mundi vanitatibus & delitijs inhærere statuunt: quippe quibus mors ista temporalis, est principium mor-

mortis æternæ. Illis verò qui iam vitijs & voluptatibus nuncium remiserunt, seseque totos ad virtutem contulerunt, affert gaudium & suauitatem incredibilem cogitatio mortis, per quam vident ianuam aditumque sibi patefactum iri ad bona immortalia, quorum consequendorum cupiditate mirabiliter exarserunt.

Quinta causa est, infidelitas aut hæresis, quam non pauci idè assumunt, ne stimulis conscientia, metuque mortis commoueantur. Cum enim videant se flagitiosè viuere, intelligantque ex præscripto doctrinae Catholicæ sibi, nisi peccata deserant, defleant, confiteantur, æterna supplicia subeunda; nolint tamen acerbum poenitentia remedium sumere, & vitam piè instituere, hoc incunt consilium compescendæ conscientia, vt sibi persuadeant falsam esse doctrinam Ecclesie; Deum neque dolorem super commissis sceleribus, neque bona opera exigere, quippe cuius misericordia sit tanta, vt sola fide, firmaque suorum fiducia sit contentus. Faciunt huiusmodi homines similiter atque illi viatores, qui tametsi norint tenuè sibi esse viaticum, securè tamen & splendidè epulantur, quod confidunt, hospitem pro ipsorum arbitratu, quæ absumpta fuerint, æstimaturum: sed illis, quod valdè fallatur, temeritas non benè cedit. Pari modo,
non

Similitudo

non

non malè tantùm, sed pessimè succedit illis, cum ad tribunal Christi sistuntur, qui impercrutabilem Dei iustitiam ex suo capite, & prauis desiderijs perpenderunt: sicut enim tantam nobis Deus in mundi huius, quem sine labore ex nihilo fecit, creatione exhibuit potentiam, vt ad eam capiendam nec mentes quidem Angelorum, ne dum hominum sufficiant: similemque sapientiam in eius gubernatione: & charitatem inexplicabilem in humani generis liberatione declarauit: simili modo adeò seuerè de nobis, nostrisque actionibus, verbis, cogitationibus post mortem est iudicaturus, vt infinita se iustitia præditum esse omnes palam sint cognituri.

Vita emendationem in senilem ætatem, vel extremam infirmitatem differenti quid considerandum?

Primò, plerumque iuuenes mori multò ante senium, mortemque in omnè ætatem suam exercere imperium.

Secundò, nò rarò vel subitò mortem opprimere non cogitantem, vel sanos repente morbo corripit, vsuque linguæ & rationis destituit.

Tertiò, contritionem, verumque de peccatis dolorem, esse singulare Dei donum, quod iustè negatur illis, qui dum integra essent valetudine, illud oblatum recusarunt:

Iusto-

Iustoque Dei iudicio talis est plerumque in morte homo, qualis in vita, ut qui totam in peccatis traduxit, cum eisdem de vita decedat.

Quartò, plura esse sub vitæ finem atque in senectute impedimenta veræ pœnitentiæ & confessionis, quam in recta valetudine, aut iuuentute, ut sunt naturæ debilitas, contraria consuetudo, grauiore demònum impugnationes, qui eò alacrius, constantius & vehementius hominem adoriuntur, quò sepius victores abierunt, & quò propinquius finem certaminis adesse conspiciunt. Cum igitur sanus corpore animoque firmus, non rarò victus fuerit, an non multò facilius vincetur æger? & qui multorum annorum consuetudine, quæ verè naturæ vim obtinet, vix potuit caput in cœlum tollere, quo pacto id faciet morbo fractus & præpeditus? qui per omnem vitam manus dedit diabolo, semperque abhorruit à peccatorum suorum cōsideratione, studioque virtutum, quomodo is corporis & animi vigore consumpto, victoriam reportabit? aut animum ad verum dolorem, & synceram peccatorum confessionem applicabit? sicut enim virium debilitate nequit mouere corpus, ita multò minus conuertet animum ad rem vsque adeò difficilem atque insuetam: Et si fortè confiteatur, id potius metu gehennæ, quam do-

lore ex diuinę maiestatis offensione conce-
to, faciet: more furum, qui non tam se fur-
tos esse, quam ob furtum laqueo sibi vitam
finiendam lamentantur.

Luc. 23.

Vnius latronis exemplum inculcatur:
sed vnicus ille legitur in fine vitę obtinisse
veniam, & quidem non sine constanti fide,
quam palam profitebatur, & in grauissimis
crucis & ossium confractionis tormentis,
quibus antea vitę crimina expiabat; fa-
tius multò fuerit per omnem vitam colere
pœnitentiam, singularumque ætatum pec-
cata, ijs ipsis ætatibus abolere.

DE MORTE

Quid est Mors?

Mors est vitę huius mortalis perpetua
priuatio, & eorum omnium, quę in
hanc caducam vitam conueniunt. Itaq; ho-
mo mortuus priuatur anima, non intelligit,
non videt, non audit, non fruitur vllius sen-
sus oblectamentis, deserit omnia, paren-
tes, amicos, bona fortunę, diuitias, honorę,
& quicquid denique hanc mortalem vitam
comitatur; & ita deserit, vt in æternum ad il-
la non sit reuersurus.

Qualis est mors?

Si cum in vita manemus, non sine mo-
lestia à charis parentibus, atque amicis, bre-
ui

in temporis spacio disiungimur; si non nisi ægrè valdè pauculas pecunias egenis distribuimus, si denique, difficillimè huius vitæ delitijs caremus, quibus vt perfruamur totis viribus, atque omni mentis impetu incumbimus; quo animo feremus sempiternam illam ab omni voluptate, ab omnibus diuitijs, ab omnibus amicis & dulcissimis parentibus, filijs, socijsque separationem? Bos à boue aratri socio si separetur immugit, itineris iucundi comites, non sine dolore & molestia digrediuntur: Anima igitur tam arcto nexu cum corpore ab ortu suo colligata, quam ægrè à suo contubernali diuelletur?

Qui sunt mortui comites?

Sicut in morte tibi deserenda sunt omnia, ita te quoque vicissim omnia deserent.

Simul atque excessit anima, operitur cadauer, omnes ab illo tanquam ab aliqua peste abhorrent atque refugiunt, adeò vt etiam illi, qui arctissimo ante necessitudinis vinculo viuo coniuncti fuerant, instar mortis esse putent mortuo adesse; hoc vnum omnibus curæ est, vt quam citissimè domo efferatur, & in terram defodiatur.

Anima verò, ne fortè redeat, vt spectrum, multò magis metuitur. Atque ita nihil nobis commune esse volumus cum homine

mortuo ; cuius vel sola cogitatio mentem percellit ac terret.

Diuitiæ prius ferè dilabuntur, quam deferantur; dignitatibus, officijs, præbendis, necdum mortuo homine, multi inhiant; domus, possessionesque eiecto Domino, & in angustam fossam, inter malèolentia mortuorum ossa, vermesque & lumbricos coniecto, in aliorum manus ac potestatem veniunt. Neque mirum, quia vt in ludis scenicis, vestes commodatò acceptæ, peracta comœdia restituendæ sunt heris: Ita cum in mundo hoc, quasi in theatro aliquo comico versetur, rebusque omnibus commodatò acceptis vtamur, simulatque ex scena, & vita hac mortali eximus, reddendæ sunt mundo; qui easdem deinde res alijs atque alijs vtendas accommodat; Et quemadmodum piscatores facere solent, vt eadem esca qua piscem vnum cœperunt, alios deinde capiunt, & priusquam absorbuerit escam, vno gutturi infixæ prædam extrahunt, & escam de ore tollunt; ita mundus iisdem illecebris alios atque alios tanquam esca quadam captos, ad inferos transmittit. Ex his non nihil licet ratiocinari, quam sit mors horribilis, de qua Philosophus quidam ita dicebat, omnium terribilium terribilissimum est mors; si enim sola mortis memoria cohorremus, si corpus mortuum charissimi socij, dulcissimi que pa-

ren-

rentes perhorrescimus, si soli cum solo caduere per noctem vnam manere animus refugit, quid fiet, accedente ad nos per se morte ipsa, quæ tantopere nos terret in alio?

DE CERTITVDINE MORTIS, ET HORAINCERTA.

Qui sunt morti obnoxij?

Mors omnes manet certissimè, *quia statutu est omnibus hominibus semel mori.* Hebr. 9. Sententia lata est; & hæctenus executioni mandata. Recense maiores tuos à primo parente, considera quot illi fuerint, quod nunc ex omnibus supersint, quæ illorum memoria. Itaque cum alijs in rebus omnibus humanis, locum habeat vocula fortasse; fortasse enim adolescet puer, fortasse euadet in virum doctum, fortasse locupletabitur, fortasse vxorem ducet. In morte sola hæc voce non vtimur, quia non fortasse, sed certissimè sine omni fortasse morietur omnis homo. Neque hic opus est conditione, qua B. Iacob. 4. Apostolus Iacobus, pronunciata nostra voluit constringi, si Dominus voluerit, aut si Deo placuerit: stat enim voluntas ac sententia Dei immobilis, morte morieris. Gen. 2.

Bb 3 *Quan-*

*Quando morimur?**Eccles. 8.**Gen. 2.*

Cum viuere incipimus, iuxta illud
Omnes morimur, &c. In qua hora comederis,
morte morieris. Est enim vita omnis nostra
 profectio ad mortem. Sicut igitur reus, qui
 ad supplicium ducitur, scalam conscendit, la-
 queum collo excipit, manibus pedibusque
 ligatur, tota illa actione suspendi dicitur,
 tametsi necdum de scalis reiectus ex fune
 pendeat; ita qui ad mortem continuo ten-
 dimus, pugnantibusque in nobis qualitati-
 bus, & circumstantibus vndique periculis,
 quo momento deijcendi simus ignoramus,
 reuera morimur, quia tota vita nostra est
 mortis operatio. Proinde sicut fur, qui ad
 patibulum vehitur, non parum desipere ti-
 bi videretur, si exclusa mortis & ignominie
 propinquantis cogitatione, honori sibi &
 glorie duceret, curram equitibus cinctum,
 turbam comitantem, Sacerdotem assisten-
 tem, & carnificem lictoresque ad ornatum,
 aut triumphum adesse presentes crederet.
 Ita stultum est, gloriari in vestitu, filijs, diui-
 tijs, alijsque huius vitæ ornamentis, que cer-
 tissimè mortem nobis imminere clamitant;
 vestitus enim præuaricationis & condem-
 nationis est insigne; diuitiæ cibus, potusque
 necessitatem, fragilisque naturæ conditio-
 nem indicant, quæ nisi rebus eiusmodi su-
 stentaretur, non posset consistere; filij, hæ-
 redes

redes te possessionibus excludent. Torques & annuli aurei, nonne candētia inferni vincula, & capilli flui gehennæ flammæ representare tibi videntur.

At verò indica illud temporis punctum, quo anima de sua statione decedendum.

Id longè incertissimum est. Comparat ^{Matt. 24.} mortem Christus furi, qui non tunc inuadit domum, quando patrem familias didicit agere excubias, sed quando omnes arbitrat, somno oppressos, nihil minus quam de suo aduentu cogitantes; & aduentum filij hominis similem dicit fulguri, quod momento temporis orbem peruadit.

Mors igitur celerrimè irruet, & quando minimè suspicabimur opprimet. O igitur deplorandam tuam cęcitatem, qui hac mortis incertitudine ad peccata potius accumulanda, quam ad ea deponenda abuteris. Cur enim peccas, & vitijs indulges? an quia certum te diu victurum? aut in crassinum vitam producturum? nequaquam. Sed quia fortè es diu victurus. Miserum & debile ^{Securitas} fundamentum, cui innititur tanta securitas ^{peccandi} peccandi. Fortè inquis, cras viam, fortè hodie non moriar. Cur non potius inuertis ^{quam fra-} ordinem, fortè hac nocte moriar, fortè hoc die ^{gili nixa} euocabor? Christus prædixit: ^{fundamen-} *Qua hora non* ^{10?} *putatis, filius hominis veniet: id ipsum experientia quotidiana & nunc docet, & olim do-*

Gen. 19. cuit securos Sodomitas, Dathan & Abiron.
 Num. 16. & Absalonem; Et diuiti illi Euangelico di-
 2. Reg. 18. ctum fuit: *Stulte, hac nocte tollent animam tu-*
 Luca. 12. *am.* An quod alteri cernis fieri, id erit alie-
 num à te?

Si domum habitares malè materiata, & ruinosam, quã certò nosse ruituram, tempus autem ignorares ruinæ; an eam nouis operibus grauares? an te illi securè committeres? an parietes malleis pulsares? Minimè profectò; sed in alias ædes, & te ipsum, & suppellectilem tuam transferres. Corpus hoc tuum in horas singulas minatur casum, catarrhus vnus in cor aut pectus delapsus, hominem deijcit; caro natura sua fragilis, in se habet interius causam, vno vento, vno potu, paruo aëre infecto læditur; mitto alia infinita foris aduenientia quæ mortem accelerant. Quid igitur te peccatis grauas? quid computationibus commestationibusque & intemperantia, varijsque periculis, mortem tibi immaturam procuras?

Robustus sum inquis, nihil mali sentio, timidi est metuere mortem. Atqui vt inuisus constitutus ignoras, & quid aliunde aduenet nescis. Mortem sanctorum non timere fortitudinis est; mortem peccatorum pessimam non metuere, temeritatis.

Quibus rebus scriptura vitam humanam comparat?

Pri-

Primò, flori qui pulchritudine sua capit *Esa. 40.*
 oculos, sed leui frigore, nimio æstu, asperio- *1. Pet. 1.*
 ri vento, humore, læditur, concidit, marces- *Exod. 8.*
 cit: si carpatur, post pauculas horas marci- *Affor. 12.*
 dus, in sterquilinum abijcitur. Minima res
 hominem lædit; Pharao culicibus vexatus *Iud. 16.*
 est; Herodes pediculorum morsu interijt,
 pili rasi, robur Sampsoni ademerunt.

Secundò, vmbra, quæ licet aliquo modo *Psal. 108.*
 corpus referat, est tamen squalida, nigra, de-
 formis, fugaturque non solum accessu mag-
 ni luminis, verumetiam tenebrarum. Sic
 omnis splendor humanæ vitæ decrefcit, &
 perit, nihil præclari in se habens, quam quod
 ad considerationem veritatis totiusque pul-
 chritudinis cœlestis nos inducat. Ne igitur
 instar pueri (qui pulchros characteres ad-
 miratur, ignorans veritatis sententiarum
 pulchritudinem, quæ illis continetur) arbi-
 trere aliquid pulchrum, constans aut eximi-
 um in hac vita mortali, sed ex splendore vi-
 tæ istius, conuerte mentis oculos ad vitæ al-
 terius ornatum.

Tertiò, vapor & fumo, qui dum cubi- *Iacob. 4.*
 culum replet, est molestus oculis, quæ attin-
 git, deformat, commaculatque; in caminum
 pulchro ordine & figura ascendit, sed egres-
 sus à vento dissipatur. Homo & sibi mole-
 stus est, & alijs; multos deuicit Alexander
 Magnus, multa bella gessit Iulius Cæsar. Ab-

2. Reg.
15. 16. 17.
18. 19.
Psal. 9.

falon vniuersum Israëlem in parentem concitavit; sed breui vita functi, funditus sunt deleti, iuxta illud: *Perijt memoria eorum cum sonitu*, hoc est, instar soni & strepitus, qui semel concitatus perpetuò silet.

Quartò, figuræ vel imagini, quæ in charta pulchrè depicta, mirè delectat colorum varietate, exposita autem pluuijs & vento, omnem amittit decorem, & præter laceram chartam nihil relinquit: sic homo, diuitijs, honoribus, potentiaque ornatus, est admirationi, mortuus præter ossa nihil habet. Exemplum in Iezabel, quæ sibi pingens oculos, de fenestra præcipitata, à canibus discerpta, ex solis manuum, pedumque extremitatibus agnosci potuit. Ossa mortuorum eo consilio relinquuntur, vt quo pulchritudo decorque; omnis humanus euadat, oculis ipsi adhuc viuentes, vsurpemus.

4. Reg. 9.
Cur mortuorum ossa spectanda proponantur.

Sap. 5.

Alias multas similitudines proponit scriptura, vt nauis transeuntis, auis volantis, sagittæ emissæ, &c. quorum omnium celeritè prætereuntium, nullum cernitur vestigium, vt & velocem vitæ transitum, & incertum facilemque terminum, & post mortem æternam obliuionem intelligamus.

Quare voluit Deus breuem esse cursum vitæ nostræ?

Tum ne sicut antiquissimi illi, qui ad nongentesimum annum vitam perduxerunt,

runt, peccata cumulemus peccatis, grauioraque supplicia promereamur: tum ne diutius istius vitæ incommodis miserijſq; conflictemur: tum vt citiùs ad se veniamus, cuius delitiæ sunt esse cum filijs hominum.

Prover. 8.

DE TENTATIONIBVS QVÆ IN HORA

mortis accidunt, velim differas.

SI vnquã toto vitæ decursu, certè in mortis hora dæmon omnes suas vires profundit, vt in vltimo illo certamine, in quo summa victoriæ sita est, hominem vi morbi debilitatum, & pristino animi vigore destitutum, vincat. Magnitudo huius conflictus vel ex eo intelligi potest, quod opus fuerit peculiari Sacramento extremæ Vnctionis, ad miserum infirmumque hominem fulciendum & corroborandum.

Morti vicinos dæmon grauius tentat.

Quomodo tunc erit homo affectus?

Longè aliter, præfertim peccator, atque se fore putabat, dum sanus esset. Nam qui viribus integris, confessionem in hoc vltimum tempus reiecerunt, ferè non possunt in animum inducere, vt tunc de peccatis cogitent; quod enim molestum fuerat sanis, id maiorem parit molestiam morituris. Itaque neque

neque libet in cœlum oculos ferre. Deum-
que precari, neque de peccatis dolere, neque
ea quæ è salute animæ sunt, audire. QVIA

*Aug. ser.
3. de Immo-
centibus.*

TALI ANIMADVERSIONE PERCVTITVR
PECCATOR, VT MORIENS OBLIVISCA-
TVR SVI, QVI, DVM VIVERET, OBLI-

1. Reg 25.

TVS EST DEI. Nonne Nabal durus instar
lapidis vita discessit? accedit acerbitas dolo-
rum, quibus mens & ratio ferè conuellun-
tur; desiderium vitæ, medicorū solatia qua-
rit, occupationes externæ, quibus animus af-
suevit, in bonorum temporalium dispensa-
tione, dissipant mentem & cogitationes, nec
patiuntur miserum hominem quicquam de
rebus ad salutem animæ pertinentibus, lo-
qui, vel cognoscere. Si cognoscat ex medi-
cis nullam viuendi spem restare, visa pecca-
torum multitudinē, & grauitate, difficulta-
teque resipiscendi, quam obijcit dæmon;

Matth. 27.

primum quidem concutitur homo pecca-
tor, incredibili terrore, deinde verò non ca-
piens diuinæ misericordiæ abyssum, cum
proditore Iuda salutem desperat: Alij nimia
fiducia pereunt, vel ex hæretica opinione de
sola fide, vel ex bonis operibus, quæ fortè
ediderunt, concepta; alios infidelitate per-
dit mille artifex, cum scrupulos, & dubita-
tionem, de ijs quæ religio Christiana credē-
da proposuit, inijcit; alios spe conualescen-
di; ali-

1. Cor. 1.

di; alios alijs rationibus, prout negotium facilius à se confici posse, despicit.

Post mortem quid accidit corpori?

Iacet cadauer inanime, sine sensu, deforme, horribileque aspectu; conditum in terra paulatim fœtore vermibusq; dissoluitur, & post dies non ita multos in cineres redactum, nihil præter ossa restat, quæ si videas, quis qualisque fuerit, diues an pauper; nobilis an rusticus, rex an opilio, non agnoscas.

De anima quid agitur?

Nihil certi habemus, quædam tamen generatim, vel naturali lumine, vel fide nominamus, quæ possunt homini terrenis rebus immerso, maximo esse terrori.

Primò, scimus animam vna cum corpore non extingui, sed eandem illam animam corpore solutam viuere, intelligere, cognoscere, quæ paulò antè ad miniculo sensuum res cognoscebat. Non enim est alia anima extra corpus, & alia in corpore, sed alio modo.

Secundò, hanc animam, quæ paulò antè multitudine ministrorum & amicorum stipata fuerat, nunc proficisci solam in regionem ignotam, vbi aliæ sunt leges, alij ciues, alij mores, alia iudicia & cogitationes, alia rerum æstimatio; vbi nihili est aurum, facitiæ non oblectant, vbi doctrina humana est igno-

igno-

ignorantia, corporum pulchritudo est deformitas, ociosum verbum graue malum, vbi parentes non mouentur commiseratione filiorum, neque filios nisi secundum Deū agnoscunt, vbi occurrunt teterrima monstra, vbi dæmones ipsi forma specieque sua clarè conspiciuntur. Pone tibi ob oculos amplissimam sub terra specum, horridam tenebris, spectris terribilem, plenam fœdis serpentibus, & te solum comitante nemine, in eam deturbandum, præstolantur miseræ animæ egressum dæmones instar felis, quæ musculi foramen obseruat vt deuoret.

Tertiò, bonis operibus post hanc vitam neminem posse quicquam mereri, neque quenquam lachrymis, vel angustijs ad misericordiam commoueri, quia *vbicunq; ceciderit lignum, ibi erit.*

Quartò, simul atque euolauerit anima ex corpore, seuerissimè in totam eius vitam inquisitum iri, iudicioque Christi sententiam ferendam, vt vel optimè sit ei, vel pessimè, in omnem æternitatem.

Quæ efficiunt mortem formidabilem?

Tria præcipuè: amissio rerum omnium huius vitæ, quas tantoperè diligimus, ignota regio vitæ alterius, in quam deducemur, & iudicis seueritas, coram quo apparebimus.

*DA remedia ad pellendum metum, leniendumq;
dolorem, qui ex amissione rerum
capitur?*

Primò, consideremus attentè, quo fine in hunc mundum à Deo producti simus; vt in hoc vitæ cursu, intentio nostra à voluntate Dei creatoris nostri ne discrepet; indignum quippe esset, si res quæpiam ab artifice in vsum aliquem facta, huic vsui, menti que artificis conformem se reddere nollet. Formauit nos sanè Deus, vt ex hac vita aliquando migremus; iussit nos veluti peregrinos aliò proficisci, & quæcunque mundus habet, pro viatico nobis dedit, ne quid corpori vel animæ commoditatis, ad hoc iter conficiendum desit. Quemadmodum igitur, qui ab optimo parente aliquò ad suum commodum mittitur, adeò non metuit ciuitatis portam, qua ingrediendum est, vt etiam quæcunque in itinere obuia sunt, tametsi iucunda lætaq;, clausis quasi & auersis oculis, prætergrediatur, atq; ad ciuitatem, quò missus fuit, properet, visa que eminus ciuitate Deo gratias agit. Ita qui hoc iter ingressi sumus, oculis animoq; in cælis defixo, eò curramus, quò mittimur, neque doleamus aut perhorrescamus propinquante morte; sed gaudeamus nos ad metam propositam peruenisse; & sicut is, qui rapidissimum torrentem transmittit, non in aquam ipsam, ne

VER-

vertigine concidat, figit oculos, sed in ripam
obiectam immobilem: sic oculi mentis no-
stræ, in cœlo perpetuo sint defixi, mundusq;
istè nec appetatur, nec aspiciatur.

Quodnam est secundum?

Ne grauis sit à parentibus, bonisq; omni-
bus huius mundi, æterna per mortem sepa-
ratio, curandum est dum viuimus, paulatim
ab his rebus animum abducamus, illumque
imitemur, cui medici iudicio, est ex mandi-
bula dens euellendus. Is enim medicamentis
dentem prius luxat, & compage soluit, vt si-
ne dolore excidat, alioquin summa vi, graui-
que dolore, nec sine ossis læsione, cum adhe-
rente carne tollatur.

Nonnulli secuti consilia Christi, deserunt
mundum, omniaque detrimentum & ster-
cora arbitrantur, præ rebus cœlestibus, &
Christo, voluntaria paupertate, castitate, &
obedientia assumpta, spretis diuitijs, con-
temptis voluptatibus, voluntateque & iudi-
cio proprio deposito, alacriter deseruiunt.

Alij, qui huc perfectionis non euadunt,
sic mundo vtantur, tanquam eo non vtentes;
hoc est cor suum rebus terrestribus non
affigant, & quicquid mundus habet, pen-
dant, non ex vulgi opinione, sed ex veritate.

Quod vt commodius fiat, consideren-
tur primò, rerum istius vitæ conditiones &
propriètaes; nam ex se tales sunt, vt verum
gall.

gaudium animo non adferant, neque mentem humanam fatient, imò ne consolentur quidem cor hominis, sed externos tantum sensus, gustatum, visum, auditum, odoratum, & tactum aliquo modo afficiant, adeoque nulla sit lætitia, quæ sua amaritudine non permisceatur; nam & cum molestia parantur, & cum sollicitudine conseruantur, & cum inuidia augentur, & cum dolore stimulisque conscientiaë finiuntur.

Secundò, perpendatur breuitas vitæ humanæ, postquam necessariò omnia sunt deserenda, velimus nolimus, & id quidem breui; nam breue est tempus vitæ, cuius iam fortè magna portio effluxit: Ego igitur cor meum rebus illis affigam, quæ cras fortè tolerantur, in æternum non reducturæ?

Vt autem hac consideratione affectus moueatur, curandum est, ne in sola speculatione hæreat animus; sed ad effectum quoque practica cogitatione transeat, nempe vt ita consideres ea, tanquam tibi certò, breuique euentura. Ad quod non parum conducet; subinde adesse morientibus, ijs præsertim, qui in flore ætatis abripiuntur, & quod in illis coram cernis, ad te ipsum accommoda. Præterea vtile est mortuorum ossa intueri eorumque nuditatem, horrorem, foetorem, & contemptum animo complecti; & quid discriminis sit inter seruū & dominum,

Cc num,

num, adeoque quis seruus fuerit, vel dominus diiudicare, & quod tu futurus sis breuis, quod illi, quorum sunt ossa; quandoquidem illi ante paucos annos tui similes fuerunt, & floruerunt. Iuuerit etiam frequenter ex occurrentibus rebus, imaginem mortis ob oculos ponere, aut de morte cogitationem suscipere, ex flore suauiter olente, & paulo post marcido; ex ariditate hyemis, quæ nobis repræsentat omnium rerum interitum; ex infirmitate, quæ florentem & robustum quemlibet deijcit; ex aspectu aliorum, quorum similes multi aliquando extiterunt, & obliuione sempiterna deleti sunt; & sanè vix quicquam est in tota rerum vniuersitate, vnde non possimus salutarem aliquam ad animi statum benè constituendum meditationem formare. Ad idem valebit præteritorum annorum curriculum in mentem reuocare, eorumque velocitatem cum tempore futuro, licet incertò, conferre; siquidem quod ex reliqua vita superest, eadem celeritate percurratur.

Da tertium remedium.

Mortem non metuere, sed desiderare cupis, fac vt tibi grauis molestusque sit mundus, seu potius, vt eius mala incommodaque sentias. Qui enim molestiam patiuntur, desiderant liberari, sicut contra, retinere volunt, quod oblectat: sancti viri molestè ferrebant

rebant hunc mundum , vnde David : *Heu psal. 119°*
mibi (inquit) quia incolatus meus prolongatus
est. Et D. Paulus : *Quis me liberabit de corpore Rom. 7°*
mortis huius; cui mundana omnia sordebant,
 vt stercora. Alij ita impatientes fuerunt mi-
 seriarum huius mundi , vt contra naturæ di-
 ctamen , mortem sibi ipsis consciuerint. Et
 quidem si percurras singulas humanæ vitæ
 ætates, plures inuenies miseras, quam com-
 moditates : cum etiam commoda ipsa plena
 sint miseriarū. Videtur enim homo similis
 illi, qui aliquo proficiscens , nulla itineris
 commoditate vtitur , sed varijs difficultati-
 bus præpeditur. Primò, quia via lutosa , &
 pluuia grauis, tum montosa, postea saxosa,
 deinde præceps, tum rursus syluestris, &
 latrocinij infesta. In quo sanè itinere vni-
 cum est folatium breuitas viæ, si modo cer-
 ta sequatur quies. Nam si ad grauius malum
 tenditur, veluti ad supplicium ignis, æquior
 animo ferentur minora hæc incommoda.
 Qui igitur ad beatissimam illam optatissi-
 mamque quietem proficiscitur ; capiatur
 tædio malorum huius vitæ ; ad patriæ cœ-
 lestis gloriam aspiret , sese curis & vinculis
 huius mundi exsoluat. *Deus enim tot ma-*
la voluptatibus nostris immiscuit, vt pertæ-
si malorum , vitæque mortalis, pura illa &
impermixta bona cœlestia, toto corde con-
sectaremur. Qui verò his tam incommodis
 Cc 2 volupt-

*Quare vi-
tam nostram*

*Deus tot
miserijs
voluerit
esse ob-
noxiam.*

voluptatibus, tanquam magnis bonis, deli-
tjsque adhærent, ostendunt se non ex vall
lachrymarum, in beatæ vitæ fedes, sed à mi-
ferijs hisce terrestribus, ad inexhaustum in-
fernalium malorum oceanum proficisci.

Quod si fortè communibus, atque pri-
uatis malis, quia bonis omnibus delitjsque
affluis, non commoueris; tibi ipse accerses
molestiam, ieiunijs, vigilijs, pœnitentijs,
corporis que id genus afflictionibus, vt inci-
piat te vitæ tædere. Deum que precare, vt
quod bonis omnibus est summè molestum,
id tu quoque non leuiter, sed molestè feras;
nempe quotidianis peccatis Deum offen-
dere; istius mundi illecebris oblectari; men-
tem difficulter in cœlum attollere; tot im-
perfectionibus, & perturbationibus subie-
ctum esse; tanto tempore suauissimo diuini
vultus aspectu carere; hæc enim si graua ti-
bi esse cœperint, non secus aspirabis ad mor-
tis quietem, atque mercenarius quispiam,
post longos molestosque labores, ad dulcem
diuque optatum somnum. Quando deu-
storum morte, qui laboribus multis æter-
nam gloriam pepererunt, scriptura comme-
morat, labores ipsos, à quibus in æternum

Apo. 7.

suauissimè vacabunt recenset: *non esuriant,
neque sitient amplius, neque cadet super eos sol,
aut aestus vllus; absterget Deus omnem lachrymam
ab oculis eorum, & iam non erit amplius, neque lu-*

Et, neq̄ clamor, neq̄ dolor, &c. Sicut contra, his qui labores omnes subterfugerunt, vitamque delitijs plenam duxerunt, vocantur in memoriam bona, quibus in hac vita fuerunt oblectati, atque in posterum per omnia sæcula carere debebunt: *Fili (inquit) recorda-* Luc. 16.
re, quia recepisti bona in vita tua, nunc autem cruci-
ariis: & Merces eorum nemo emet amplius, merces Apoc. 18.
auri & argenti, & lapidis pretiosi, & margaritæ,
& byssi, & purpura, & serici, & cocci, &c. & po-
ma desiderij animæ tuæ discesserunt à te; & omnia
pinguia & præclara perierunt à te, & amplius illa
non inuenient: Siquidem qui in labore homi-
num esse noluerunt in vita hac mortali, in
laboribus erunt dæmonum in morte im-
mortali.

*Quos comites nobis ac viæ duces comparare
debemus?*

Cum sola, nudaque, & inermis egredia-
tur anima inter sæuissimorum hostium co-
hortes, danda est opera, vt, cum non liceat
ex hoc mundo nobiscum comites adduce-
re, saltem illic statim à morte socios amicos-
que inueniamus, qui solitudinis illius tædi-
um subleuent, tutosque per hostium agmina
ducant.

Hi erunt: Primò, Sancti cum Christo
regnantes, cœlestis aulæ principes, & præter
cæteros, Angelus noster tutelarum; cum his,
si viuentes ineamus familiaritatem, eos

quotidiè inuocemus, ex his patronos nobis certos deligamus, quos veneremur singulari cultu, quorum imitemur exempla, & Angelo custodi pia nobis consilia suggerenti asscultemur, habebimus eos nobis proculdubio in hora mortis fauentes.

Secundo, Animæ parentum, & aliorum fidelium defunctorum, quas orationibus, sacrificijs, Eleemosynisq; ex purgatorij penis eduximus.

Tertiò, Pauperes & corporalium spiritualiumque bonorum indigentes, quibus ad pietatem, & vitam saniozem, æternamque salutem quocunque modo auxilium tulimus. Hi omnes conspecto de cœlis periculo nostro accurrent obuij suppetias laturi.

*Exacti seueriq; Iudicis metum quara-
tione minues?*

Primò, si ante iudicij tempus in eius amicitiam venias, cum eo frequenter orando, meditandoque agas, eumque pijs officijs tibi studeas continenter obligare.

Secundò, si muneribus places, & quasi corrupas eleemosynis, quas pauperibus, ipsius filijs, & membrjs, libera & effusa manu largiaris, & illis maximè, qui ob vitæ sanctimoniam plus apud iudicem possunt, quales sunt religiosi, qui deserto sæculo, se

totos at CHRISTI obsequium contulerunt.

Tertiò, si cum vicarijs Iudicis in Sacramento pœnitentiæ diligenter rationes tuas putes; illi quippe cum Iudicis acceperint potestatem, si omnia dimittant, & sacra absolutionis verba, tanquam chyrographum soluti debiti tradant, non erit quod coram Iudice metuas. Quamobrem prudenter ages si crebro peccata Sacerdoti confitearis, ne quid restet virtute absolutionis, testimonioque Chyrographi non condonatum.

Cc 4 DE

D E I V D I C I O .

Qui iudicabuntur?

OMnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit siue bonum siue malum. Omnes omninò homines iudicandi sunt à Christo, nemine prorsus excepto, siue diuites illi sint, siue pauperes, Reges, Principes, Plebei, Ignobiles omnis ætatis, omnis sexus : quia statutum est omnibus hominibus semel mori, & post hoc iudicium.

Quoties iudicabimur?

Bis unicuique standum est ante tribunal Christi; statim morte obita, & in communi illo totius orbis iudicio. Quod generale iudicium, si sententiam ipsam spectes, præter mercedem quæ corpori dabitur, nihil noui adferet, sed erit confirmatio eorum, quæ in particulari singulorum iudicio decreta fuerunt. Qua ex re intelligimus, non minus esse metuendum priuatum hoc iudicium, atque illud vniuersale, quia qualem inueniet Deus hominem, in suo nouissimo die, talem iudicaturus est, in mundi nouissimo die.

Vide

Vnde formidabilem diem illum futurum
colligimus?

Primò quidem, ex vaticinijs Prophetarum: *Ecce (inquit Malachias) veniet, & quis stabit ad videndum eum, & quis poterit cogitare diem aduentus eius?* Mal. 3.

Deinde non minus idem declarant voces sanctissimorum hominum, qui magnū de illo die timorem habuisse videntur; *Quid faciam, inquit B. Iob, cum venerit ad iudicandū Deus?* quasi dicat, hæc vna sollicitudo me tenet, vt in die iudicij immunis, ab omni damnationis periculo euadam; & B. Paulus, qui plus cæteris omnibus laborauerat, & qui nullius peccati sibi conscius erat: *Castigo (inquit) corpus meum, & in seruitutem redigo, ne fortè cum alijs prædicauero, ipse reprobus efficiar.* Iob. 21. 1. Cor. 9.

B. Hilarion cum ab anno ætatis 14. ad extremam senectutem, durissimam vitam egisset, tamen in extremo vitæ conflictu, ita animā suam alloquebatur: *Egredere, quid times? Egredere anima mea, quid dubitas? septuaginta propè annis seruiuisti Christo, & mortem times?* D. Hyero. in vita Hilarionis.

Tertiò, ex grauibus pœnis, quibus se multi viri sancti vtriusque Testamenti, sponte affligerunt, vt hoc terribile Christi iudicium salui effugerent; Veteris legis Patres plerique *lapidati sunt, secti sunt, circuiuerunt in melotis, & pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, in solitudinibus errantes, in speluncis & ca-* Heb. 11.
C c 5 uernis

uernis terra, vt meliorem inuenirent resurrectioni.
 In nouo autem Testamento, martyres gra-
 uissima supplicia passi sunt, & Confessores,
 Monachi, & Anachoretæ, admirabili victus
 cultusque asperitate corpus castigauerunt,
 alij sub die in columna erecti multis annis
 steterunt, alij summa paupertate vitam tra-
 duxerunt, alij verberibus, cilicijs, & vigilijs,
 carnem domuerunt, multaq; id genus præ-
 stiterunt obstupescenda, vt in hora mortis
 iudicem sibi inuenirent placatum.

Cum igitur idem sit Dominus & Iudex
 omnium, qui non magis iustus atque seue-
 rus futurus est his, qui metu seueritatis eius
 grauissima ista molestissimaque sibi impo-
 fuerunt, quam cæteris hominibus omni-
 bus: vt vehementer metuendum est his, qui
 nunc ita securè viuunt, voluptatumque
 omnium habenas laxant, ne longè alium in
 se Christum experiantur, quam in hac tan-
 ta securitate sibi promittunt: qui vt saluta-
 rem metum concipiant, consiliumque ca-
 pient iudicij illius acerbitatem subterfugi-
 endi, poterunt hisce sequentibus meditatio-
 nibus seriò aliquando occupare animam: Si
 enim aliquid est in vita humana magni mo-
 menti, & à quo salus nostra dependet, illud
 est, in huius Iudicij consideratione positum:
 quod Iudicium decernet cuique nostrum
 locum, vbi per omnem æternitatem, vel op-
 timè

timè iucundissimeque viuamus, vel pessimè
miserrimeque moriamur.

Quæ personæ huic Iudicio aderunt?

Primò, anima iudicanda, sola illa secum
in conscientia, descriptam ferens totius an-
teactæ vitæ historiam, quæ sub oculos om-
nium subijcietur, & quicquid per omnem
vitam gestum fuerit, siue benè, siue malè,
clarissimè conspicietur: qua in re homo pi-
ctorem imitatur, qui, dum in tabula, ex arte
sua pingit, velo se & tabulam tegit, ne, quid
agat à quoquam conspiciatur: absoluto verò
opere, remoto velo, clarè omnibus exhibet,
artis suæ industriam; sic homo, dum viuit,
corporis istius tegumento velatus, actioni-
bus, verbis, & cogitationibus, tanquam pi-
cturis, historiam suæ vitæ: in conscientia de-
scribit, quæ historia quamdiu corpore tegi-
tur, à nemine legi potest: remoto autem hoc
corporis velo, clarè ab omnibus videntur,
quæ anima secum depicta defert: Et si qui-
dem pulchris virtutum coloribus ornata sit
anima, accepta erit Deo: si autem peccato-
rum sordibus deformis, similitudinem ge-
ret dæmonis Christo inuisi, & ipsa erit Deo
ingrata.

Quis verò iudex erit?

CHRISTVS Dominus, qui hic duplex *Hier. 23.*
sibi sumet officium, Iudicis, & testis: Ego
(in-

(inquit) *sum iudex & testis, & reuelabo pudenda tua in facie tua*, id est, cum auertere voles cogitationes tuas à peccatis tuis, ego illa tibi ob oculos ponam, & quicquid egeris, clarè obijciam. Quis hic quantusque metus tenebit miserum peccatorem, quando atrocem Iudicis sui vultum, pœnas, ac supplicia, spirantem intueri cogetur? quando eundem audiet exprobrantè beneficia collata? quando exhibentem videbit, vulnera suscepta? quando audiet commemorantem iniurias acceptas, & summam peccatoris ingratitude? Ego inquiet, pro te factus homo, pro te laboravi, pro te sanguinem fudi, grauissimas pœnas sustinui, animam posui, hæc vulnera accepi, te multis beneficijs priuatim cumulavi, cogitationes bonas suggessi, occasiones rectè viuendi non rarò obtuli, denique quid debui facere, & non feci? tu verò contra nihil malorum prætermisisti, quibus mihi iniuriam irrogares, & ad indignationem commoueres. Igitur si populus Israeliticus totus contremuit, ad præsentiam Dei in monte Sinai, cum legem daret, & tanquam pædagogus lectionem præscriberet, quo Deus bone, animo erit homo peccator, quando iam eandem lectionem exacturus redibit, nihilque præter flagitia inueniet, & neglectum legis tam seriò commendatæ.

*B. Ioannes & Daniel ad aspectum Angeli
quasi*

Exod. 18.

Deut. 4.

quasi mortui in terram corruerunt: Iratum Apoec. 1.
 Affueri vultum, Aman ferre non potuit: Sa- Dan. 10.
 cerdotes feueritate vultus Christi adhuc Hest. 7.
 morituri eiekti ex templo, metu perculsi & Matth. 21.
 obstupefacti, non audebant hiscere: quo- Marc. 11.
 modo igitur miser homuncio, peccatis o-
 nustus minitatem & furentem DEVM su-
 sinebit? dicturi sunt peccatores montibus
 cadite super nos, & collibus operite nos ab
 ira Agni.

Qui praterea aderunt?

Sancti Dei, quibus comitatus ad iudi-
 candum Dominus venturus est, iuxta Pro-
 phetiam Enoch: *Ecce venit Dominus in sanctis* Enoch. in
millibus suis, facere iudicium. Coram his sistetur epi. Iude.
 anima peccatoris, fœda multis sceleribus,
 peccata gestans, & sanctis cœlestibus ea tan-
 quam instrumenta exhibens, quibus Deus
 offensus, & contumelia affectus, grauiterq;
 læsus fuit. Sicut igitur, non sine graui pudore
 nobilis fœmina, in conspectum prodiret
 principum virorum, conspurcata facie, ve-
 stibusque multa, fœdaque sorde maculatis,
 ita ignominiosum erit animæ peccatrici, se
 adeo vultu habituque deformem, in tam
 præstanti nobilissimorum Sanctorum co-
 rona, conspiciendam collocare; qui omnes
 ad eam fœditatem & deformitatem ride-
 bunt, miserumque peccatorem abomina-
 buntur, atque vt est apud Prophetam cum
 irrisio-

irrifione dicent: *Ecce homo qui non posuit Deum adiutorem suum.*

Similitudine rem declarabo: Si vilis quispiam homuncio, qui nobilium aliquot filiorum nobilissimum ac amantissimum parentem ense peremisset, in filiorum conspectu, solus prodeat, cum stricto illo ense, paterno adhuc sanguine madente; quibus oculis aspicietur à filiis? quo animo feretur? vix profecto manus illi continere poterunt quin sceleratum homicidam discerpant: Pari modo Sancti, quando peccata illa in peccatore conspicient, quibus offensus est Deus, & quasi pedibus proculcatus, summa indignitate peccatorem detestabuntur, eiusque æternas pœnas desiderabunt.

Neque hic quispiam sibi blandiatur, de nobilitate, dignitate, diuitijs, alijsque rebus, quibus hæc vita illustratur: Sicut enim *Actor. 10.* *Rom. 2.* *est personarum acceptio apud Deum,* qui nec diuitis rationem habebit, nec pauperis, ita neque Sancti splendore cuiusquam externo, sed sola interna pietate ornatuque animi, mouentur. Habet enim ferè se res perinde, in hoc theatro vitæ humanæ, atque in actione scenica, in qua diuersæ personæ Regum, nobilium, pauperum, mediocrium atque omne genus hominum, à diuersis repræsentantur: Et is quidem frequenter Regis personam sustinet, qui conditione est pauper, & for-

& fortè mendicus: quemadmodum subinde is qui mendicum agit, filius est viri lauti & copiosi: Regi ab ijs tantum defertur honor, qui ad scenam pertinent, non autem à Ludimagistro, vel spectatoribus, qui in vniuscuiusque actionem oculos defixos habent, & eos commendatione dignos iudicant, qui suam personam qualiscunque illa fuerit, seu nobilis, seu rustici, seu pauperis quam dexterrimè & quam decentissimè repræsentarunt. Similis scena est in theatro mundi istius, in quo Deus istius ludi moderator singulis hominibus personam suam agenda distribuit, ipse est spectator actionis cum Sanctis omnibus, & vniuersis illis, qui ad hoc theatrum vitæ humanæ non pertinent, vt sunt Angeli, dæmones, & quotquot tam boni, quam mali ex hac vita migrauerunt. Homines igitur viuentes, hominibus honorem habent, quamdiu agunt in scena; peracta verò Comœdia etiam ipsi ad numerum spectatorum transeunt, à quibus spectatoribus, adeoque à Deo ipso, sola ratio habetur actionis, non personarum, non rarò enim Regis partes agit vir improbus & flagitiosus, nullius apud Deum existimationis; sicut è diuerso mendici personam gerit, per sæpè vir sanctus, apud Deum summæ nobilitatis & pretij maximi: quemadmodum cum mercator quispiam, varia moneta vice
calcu-

calcolorum vtitur, aurea, argentea, aenea non rarò fit vt in subducendis rationibus æneus nummus, mille aureos significet; cõtra verò aureus nummus vel argenteus obulium: qui tamen nummi, confecta ratione suo loco reponuntur, & aurei pluris quam cæteri æstimantur.

Ex Sanctis autem, Angelus tutelaris, beneficiorum à se datorum, memoriam repetet, vt sæpè sanissima consilia suggererit, à peccatis deterruerit, dæmonum conatus retardauerit, Deumque orauerit; quæreturque se non auditum, sed repudiatum. Quid hic erit spei, quid mētis misero peccatori, quando ab eo se videbit grauißima accusatione percuti, quem penè vnicum habuit antea propugnatorem ac patronum?

Quod est quartum genus personarum?

Dæmones humani generis hostes sempiterni, operam suam in hac actione non patientur desiderari, qui & bona opera extenuabunt; vt in accusatione Iob factum, legimus: & peccata exaggerabunt, & quodammodo in hanc sententiam differant.

Iob. 1.

*Dæmonis
accusatio.*

O Iudex æquissime, multa tu præstitisti huic, pro eo excepisti acerbissima supplicia, & mortem denique durissimam: paucula quædam rationi consentanea & factu leuia, vt suum in te amorem, & obseruantiam vicissim declararet, serio præcipisti; quæ vt præsta-

præstaret alacrius, internum tuę gratię auxili-
 lum multaęque externa subsidia, submini-
 strasti, & summum illud, quod dignitatem
 omnium creaturarum excedit, præmium
 certissimo addixisti: Ego in eius gratiam &
 commodum nihil præstiti vnquam, quin
 potius nocendi omnes occasiones quærui;
 nihil ei præcepi, sed suasi; & nõ leue aliquid,
 sed durum, molestum, difficile. Ipse autem
 te spreto, & abiecto se mihi adiunxit & con-
 secrauit; conuulsa similitudine & imagine
 tua, sordidam meam effigiem in anima sua
 constituit, contempta maiestate & imperio
 tuo, quęcunque ego vel obscure insinuauī,
 alacriter præstitit, & plusquam suggerere au-
 sus fuerim, fecit; suasi vt esset parc' & tenax,
 pauperibusque Eleemosynas negaret; ipse
 etiam aliena per vim rapuit, & fœnerando
 multa, per summam iniuriam corrasit; hor-
 tatus sum vt ira animo concepta contumeli-
 as & maledicta effunderet; ipse etiam verbe-
 ra & plagas innocenti imposuit: insurrexui
 vt sacris diebus neglecto tuo cultu, vacaret
 otio; ipse non solum hoc fecit, verum etiam
 pro tuis diebus festis, profestos imò funestas
 corporis sui dies egit & celebrauit, commes-
 fatus est, luxuriatus est multò vehementius,
 quam alijs diebus, ita vt totius septimanę
 peccata in sacros dies, reseruasse videretur.
 Monui vt ad lautiolem commodiolemque

Dd vitam

vitam degendam pecunia emeret Sacerdotium, ipse eadem arte plura beneficia inuasit, preces horarias rarò persoluit, impurorum ad multorum scandalum domi, sacrilegus aluit. Quid superest igitur quam ut à te quem viuens inter mortales reiecit, spreum contumelijs affecit, vicissim reiectus, mihi adiudicetur, quem audiuit, quem coluit, quem imitari studuit?

Ad quas angustias redigetur tunc miserulus homuncio, quando ex conscientia iudicabit verissimas esse accusationes? Quo se conuertet cum Iudicem videbit iratum, sanctos indignabundos, dæmonem ut abreptum in gehennam præcipitet accurrentem, conscientiam sibi malè consciam, obiecta crimina confitentem.

Quod examen instituitur?

Factorum, dictorum, & cogitatorum omnium.

Quæ metum examinando adferunt?

Tria potissimum. Primum, multitudo earum rerum de quibus erit reddenda ratio: *Luc. 12.* nam cui plus datum est, plus requiretur ab eo. Scriptura nos vocat Oeconomos, & dispensatores bonorum Domini nostri, bona item *Luc. 16.* ista terrarum dicuntur, non nostra, sed aliena: *Si in alieno (inquit) fideles non fuistis, quid vestrum est, quis dabit vobis?*

Repetet

Repetet ne à nobis Deus rationem omnium bonorum nobis creditorum?

Repetet profectò, & non minus feuerè, atque nos à famulis & œconomis nostris. Esto igitur diues quispiam mercator, qui misso ad nundinas famulo, iubeat optimas merces emi, easque diuersarum regionum, Italicam byssum, Hispanica aromata, Germanica vina, Belgicos pannos, & quicquid Gallia, Anglia, Noruuegia, præclarum habet: Tradat verò illi adhæc comparanda, monetam omnis generis, quæ in prædictis regionibus grata sit; Addat deinde munera amicis fautoribusque offerenda, & denique filios illi suos tres adolefcētes adiungat, quorum curam ei singulari studio, & affectu commendet.

Peractis nundinis vbi domum reuertetur famulus, exigetur ratio de mercibus, de muneribus, de filijs. Primò, an sicut iussus fuerat, vniuersam pecuniam in merces expenderit: Secundò, quas nam emerit: Tertio, an bonas, an viles, laceras, singulæ namque inspicientur. Quarto, an æquabili precio nec carius nec vilius.

Non vacabit culpa apud Dominum famulus, si cum merces in mercatu non deessent, vniuersam pecuniam ex ipsius mandato, pro ijs comparandis, nō exposuerit, multaque vtilis neglexerit.

D d 2 Secun-

Secundò, multò minus si cum ad emendum magna pecunia data missus fuerit nihil tamen emerit.

Tertiò, neque erit immunis à reprehensione si non bonas sed laceras, veteresque res domũ tulerit, cum eodem pretio offerrentur res præstantes.

Quartò, si sponte sua carius emerit, cum potuisset vilius.

Quintò, grauissimam incurret Domini offensam, si alijs, præsertim hostibus iuratis Domini emerit non Domino suo.

Sextò, si furatus pecuniam in suum aut aliorum vsum, conuerterit.

Quod ad munera attinet, in magna ei culpa ponetur: si ea dare neglexerit, quibus iustus fuerat, sed vel perire sua incuria permiserit, vel alijs obtulerit, vel sibi seruauerit.

Denique de filiorum commissorum cura inquiretur, quas si vel fugere, vel insolenter se gerere, vel inopiam incommodaque pati, cum potuisset cauere, vel miserè interire permiserit, sui que ipsius potius, quam illorum rationem habuerit, meritò grani peccati corripendus veniet.

Quorsum hæc?

Hæc ad te referas, quem Deus bonorum suorum constituit Oeconomum, atque ad mundinas reum cœlestium, in hunc mundum

dum ablegavit, pecunias varias nempe diversa beneficiorum genera commisit.

Primò, vitam ipsam.

Secundò, animam cum facultatibus suis, atque potentijs, docile ingenium, tenacem memoriam, eruditionem, prudentiam, & quicquid ad animum pertinet.

Tertiò, corpus sanum, vires, formam honestam, nobilitatem, usum loquendi, dicendi que facultatem.

Quartò, externa bona, diuitias, honores, dignitatem, auctoritatē, cibum, potum que, locum & tempus ipsum, in quo vivimus.

Munera sunt cum cetera diuitia, tum *Vide Prax: Catech. n. 15.* maximè Ecclesiastica bona, quæ ad inopum necessitates, cultum que; Ecclesiarum fuerunt à maioribus relicta & donata.

Filij sunt quoscunque nostræ curæ Deus commisit, liberi nostri, famuli, mercenarij, & nobis quacunque ratione subiecti.

Examen igitur sic à Deo instituetur, ut inquirat, an his beneficijs omnibus, bonis que; acceptis, ad ipsius gloriam vsi fuerimus. Indignabitur enim Deus: Primò, si aliquod talentum neglexerimus expendere, tametsi reliqua in bonum usum conuerterimus, nempe si scientia quidem, eloquentia, auctoritate que rectè fuerimus vsi, pecunias verò non vtiliter elargiti, tempus sine fructu triuerimus, verba que temerè effuderimus:

mus: vult enim Deus, nihil quod nobis ac
lucrum commisit, suo lucro vacare.

Quamobrem, secundò, graui peccato se
illi obstrictos intelligunt, qui talenta omnia
inutiliter expendunt, neque lucri aliquid ad
animæ suæ salutem reportant.

Tertiò, etiam illi, qui in rebus non omni-
nò quidem malis, aut noxijs, sed non perin-
de integris, atque vtilibus, toti occupantur,
vt qui ad altiora nati, ingenia sua in rebus
minutioribus, vt Musicis, Poëticis, tempora-
libus externisque occupationibus, & curis
defigunt; qui bona opera, vel praua inten-
tione corrumpunt, vt qui ad laudem & ina-
nem gloriam eleemosynam tribuunt, qui in
confessione, peccatum aliquod, de indu-
stria silentio prætereunt, qui Christi corpus,
in peccato suscipiunt, vel negligentia obse-
rant, & quasi puluere aspergunt, vt qui in o-
ratione mentem habent longè lateque di-
spersam & vagantem: qui varijs sermonibus
dissoluuntur, quando in pauperem confe-
runt eleemosynam, &c. Ait enim Dominus:

Psal. 74. *Ego iustitias iudicabo, bona inquam opera, quæ
rectè sint facta, examinabo.*

Quartò, qui carius emerint, hoc est pro
ratione pecuniæ expositæ, parum retulerint
domum, vt sunt, qui cum præstantia à Deo
acceperint talenta, magnas vires & opes,
plurimum temporis, &c. Exiguam tamen
lucri

lucris fecerint : vires corporis ferebant quidem maiores labores; diuitiæ maiorem elemosynam; ætas tot annorum auctiores virtutes: at ipsi minoribus contenti fuerunt. Monuit itaque rectè sapientia : *Quodcunque potest manus tua, instanter operare.*

Quintò, qui contra Dominum talentis vsi fuerunt; doctrina ad hæreses; pecunijs ad fastum, luxum, libidinem; verbis ad blasphemias, conuitia, periuria, impuritatem, detractionem; potestate ad peccata sua aliorumque, &c.

Sextò, qui talenta Domino furto abstulerint, atque ad sua ipsorum commoda retulerint, vt qui in diuitijs, atque honoribus oblectantur, & in bonis Domini sui, non aliter atque si à Deo accepta non essent, gaudent, deliciantur, glorianturque.

Iam verò de muneribus, hoc est, de elemosynis in pauperes erogatis, cum omnibus quidem, potissimum tamen cum ijs, qui Ecclesiasticis Sacerdotijs sunt ornati, districta accurataque instituetur quæstio. Siquidem res pauperum, non pauperibus dare, par crimen sacrilegij est, & (quod olim Canonico cuidam scripsit B. Bernardus) quicquid tibi seruas, præter victum & simplicem amictum, tuum non est, rapina est, sacrilegium est. Et sicut grauius in Sacerdotum, quam in sæcularium vitia animaduertur,

*Domine
quis credit
auditui
nostro?*

D d 4 tetur

tetur (quia apud sæculares, nugæ sunt nugæ sed in ore Sacerdotis nugæ sunt blasphemie, ita seuerius in Ecclesiastica bona inquiretur, nempe de beneficiorum numero, de proventum magnitudine, de sumptibus factis, in quos vsus, de possessione eorum legitima, an per Simoniam parta, aliaque id genus innumera.

Denique de subditorum peccatis negligentia cura, ignorantia, exiguo profectureddenda erit superioribus ratio; non modo an doctrina, verbo, aut exemplo, præbuerint ad malum occasionem, sed an omissione, negligentia, & negotijs aut occupationibus alijs, minus necessarijs detenti, eorum salutem aut progressum minus promouerint.

Alterum quod in diuino examine metum conciliabit profer.

Iudicis exactissima & diligentissima inquisitio, accurata inspectio, & seuera punitio: Quis paterfamilias in magnis rationibus obulum vnum, qui forte perijsset, à famulo exigit? at Christus non solum nouissimum quadrantem reddi iubebit, sed de omni verbo otioso rationem exigit; quanto magis de his, quæ otioso verbo grauiora sunt? Quis item antiquas offensas, minutioresque, quæ memoria exciderant in medium adducit? at Deus occultissima quæque inuestigabit, scrutabiturque, Ierusalem in lucernis, &

Matt. 5.

Matt. 12.

Soph. 1.

for-

sordes omnes minimosque pulveres in angulis abstrusos, proferet in lucem.

Quis denique cogitationes indagat quando res ipsa quæ præstatur est utilis & comoda? Deus autem penetrabilior omni gloria *Heb 4.* ancipiti, penetrabit usque ad divisionem animæ & Spiritus, distinguens inter animæ, hoc est naturæ cogitationes, & diuini Spiritus motiones, discernens intentiones intimas cordis, ipsasque medullas, & animæ compages, ne quid vel intus lateat impuritatis, vel foris adhæreat.

Adde & tertium?

Tertia est, grauissima & acerrima Christi Iudicis, de rebus existimatio; *non enim cogitationes mea, cogitationes vestrae, neque via mea, via vestra, dicit Dominus, quia sicut exaltatur cælum à terra, ita cogitationes mea, à cogitationibus vestris.* Qui bonos habet oculos & acutè videt, minimas notat & obseruat maculas: qui valdè studiosus est mundicie, non potest ferre, vel exiguas in pretiosa veste sordes: in facie speciosa, & pictura excellenti, paruus nequus ab artifice peritissimo, notatur facillime: CHRISTVS amantissimus puritatis, atque adeò ipsa puritas, aspectu suo omnia peruadens, & penetrans in anima, nobilissimo, pulcherrimoque Dei opere, minimos nauos, & videt clarissimè, & fert iniquissimè. Nos veluti corpore, oculis mentis capti, sordibus

D d 5

dibus

dibusque vitiorum immerſi, vix quod re-
ſum eſt, aliquo modo perſpicimus. Itaque
nos quædam arbitramur exigua peccata, in
quæ Deus grauiffimè animaduertit.

*Affer quaſo huius rei exempla aliquot
probata.*

- Gen. 3.* peccatum Adami, primi parentis, qui uxoris deſiderio ſatisfaceret, pomum vni-
Num. 15. cum guſtauit; & quis magnifaceret colligere
 ligna paucula, die ſabbathi, ad culinæ neceſſi-
 tatem? Quis Moyſi peccatum, quo iuſta in-
 dignatione commotus hoc ſolum dixit: Au-
 dite rebelles, & increduli, num de petra hac,
Iofue. 7. poterimus vobis aquam educere? Quiſa-
 ctum Achan, qui ex hoſtium ciuitate non-
 nulla clam ſeruauit, de bonis gentiliū,
Actor. 5. contra ducis ſui Iofue mandatum? & Ana-
 niæ Saphiræq; mendacium, qui metu ege-
 ſtatis non integrum pretium venditi agri B.
 Petro obtulerunt? & hi tamen omnes gra-
 uiſſimè puniti, euidenter docuerunt, quan-
 ti apud Deum hæc peccata fuerint: Adami
 peccatum etiamnum luimus; collector li-
 gnorum & Achan lapidibus obruti fuerunt:
 Moyſes mortalium omnium manſuetiſſi-
 mus, Deoq; chariſſimus, ad terram pro-
 miſſionis non adſpirauit. Ananias & Saphi-
 ra morte mulctati, & quis reum gehenna
 puta-

putaret illum, qui dicit fratri suo, *fate, nisi* *Math. 5.*
Iudex ipse affirmaret?

Fit ne aliquando ut quæ nos in peccatis non nume-
ramus, Dei iudicio peccata esse deprehendantur?

Vtique: Ionathas enim ignorans patris
sui indiscretum mandatum, non nihil mel. *1. Reg. 14.*
lis gustavit, quod Deus, quam sibi ingra-

tum fuerit, negato oraculo, patefecit, erat *2. Reg. 24.*

iam capite plectendus Ionathas, nisi populi
authoritate fuisset liberatus. David quod

vana quadam leuitate impulsus, numeran-

dum populum curauisset punitus est triduo,
interitu 70. millium hominum. Vnde mag-

no affectu clamare cœpit: *Delicta quis intelli* *Psal. 18.*

git? Ab occultis meis munda me Domine. *ver. 13.*

Velim & hoc scire an eorum aliqua quæ nos in bo-
nis operibus ponimus, peccata sint coram Deo
& grauitèr punienda.

De hac re nihil dubites: Bethsaminæ visa *1. Reg. 6.*

arca obtulerunt sacrificium, ex ijsque occisi

70. nobiles viri, & 50. millia è plebe. Saul par. *1. Reg. 15.*

cens Amalech, & melioribus ouium gregi. *2. Reg. 6.*

bus, ad sacrificium, traditus est diabolo, pri. *3. Reg. 13.*

uatusq; regno, mortem deniq; sibi ipse con-

sciuit: Oza leuita tenens arcam Domini ne

caderet, subitò perijt. Propheta ab altero di-

uinum præceptum mentiente, ad cibum su-

mendū inductus, à leone occisus est. B. Petr⁹

obseruans Dei sui maiestatem, cum recusa-

ret humiliter, pedes sibi à Christo lauari, au-

diuit;

Ioan. 13.

diuit; *Nisi lauero te, non habebis partem mecum.*

In hoc ergo Christi æquissimo iudicio, multa adferentur in lucem examinanda occulta, & quæ non arbitramur consideranda, ne dū puniēda. Plerique se multis meritis, bonisq̃ue operibus existimant placere Deo, qui tunc se prorsus vacuos omni merito inuenient, vel quia mercedem in hac vita mortali, per fœlicitatem temporalem, receperunt:

Luc. 16.

quemadmodum purpurato illi Epuloni dictum fuit: *Fili recordare, quia recepisti bona tua, in vita tua:* vel quia bona illa opera, per inanem gloriam, aliaue peccata, vitium contraxerunt, vel euauerunt. Quemadmodum

Math. 6.

Math 7.

de ieiunijs, elemosynis & orationibus Pharisæorum testatur Dominus: *Receperunt (inquit) mercedem suam, & de alijs: Multi dicunt mihi in illa die, Domine nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo Dæmonia eiecimus, & in nomine tuo, virtutes multas fecimus, & in plateis nostris docuisti, concionati sumus, conciones continenter audiuius, ad fidei confirmationem miracula edidimus?*

Ibidem.

Quibus responsurus est Dominus: *Amen dico vobis, nunquam noui vos, ne tum quidem, cum miracula ederetis, tamq; præstantia opera perficeretis: discedite à me omnes operarij iniquitatis.* Non deerunt, qui se frequenter confessos affirmabunt, & à peccatis liberos existimabunt, qui iisdem adhuc peccatis maculati

con-

condemnantur: vel quia sine peccatorum
vero dolore confessi; vel quia sine propo-
sito mutandæ vitæ.

Quis igitur non metuat Iudicia Dei? quis
glorietur se castum habere cor? quis non vi-
deat quam sit necessarium, vt semper sit pa-
uidus, omniaque suspecta habeat, nec secu-
rè viuat, suisque vitijs laxet habenas? *Si enim
iustus vix saluabitur; si B. Paulus, hoc Dei iudi-
cium tam anxie metuit, si sancti omnes re-
formidarunt Christi aduentum ad iudicium:
impius & peccator vbi apparebunt?*

*Discussis cognitisque causis quid fiet
deinceps?*

Procedetur ad sententiæ pronunciatio-
nem. Gerit se Christus ritu præceptoris, qui
iniuncta Discipulis lectione, videns eos stu-
diorum tempore nugari, garrere, ridere, lu-
dere, & alijs rebus illicitis operam dare, filet
vsque in tempus recitandarum lectionum,
quando ignoratæ lectionis, ab omnibus me-
ritas pœnas repetet. Ita Christus de cœlis
prospectat quid agatur, patiturque, nos pro
arbitratu nostro viuere, & quidlibet agere;
*Hac est (inquit) hora vestra, & potestas tenebra- Luc. 22.
rum, hora est breue tempus. At vbi venerit
non hora, sed dies Domini, acerrimum aget,
non iam monitorem, sed iudicem, senten-
tiæque sua terrebit impios.*

Estne

*Estne formidabilis summeq; metuenda ista
hæc sententia?*

Est equidem & multis nominibus.

Primò, propter constantiam ac integritatem Iudicis, qui nullis precibus, nullis lachrymis, nullis promissis, nullo proposito emendationis, & pœnitentiæ, nulla intercessione sanctorum flectetur, nullius terribitur nobilitate, nullius eruditione, nullius autoritate, potentia, diuitijs: Nullas admittet excusationes, sed pro iustitia iudicabit impios. Apud mortales videntur locum aliquem habere excusationes nonnullæ. Primò si ab aliquo, de officio moniti, dicamus nos esse homines sæculares, externis negotijs occupari, occasiones peccandi, iurandi, plus æquò bibendi, nugas tractandi, &c. vitare non posse, &c. esse cum sæcularibus in huiusmodi quotidianis rebus conuiuendum. Secundò, magnam esse eorum multitudinē qui ita faciant, & hanc viuendi rationem constanti, ac penè generali omnium hominum consuetudine iam diu corroboratam. Ita aiunt, iam fieri consuevit, vt hospites ad æqualia pocula cogantur, vt sermoni, quasi ornatus gratia misceatur iuramentum, velpidæ narrationi, addatur mendacium. Tertio, multo grauiora in alijs esse peccata; imo quidem inquis, sed alter peiurauit: nonne melius est, Sacerdotem, vna muliere contentum

tum viuere, quam incertis vagisque libidinibus, alienos thoros violare? Quid magnum feci ebrietate? nemini nocui, neminem læsi, nullius facultates abstuli.

Hæc speciosè apud homines : at non habebunt locum apud Deum, qui & multitudinis inueteratam peccandi consuetudinem euerfis Sodomis, totaq; Pentapoli, hoc est, *Gen. 19.* quinque regnis, grauissimè castigauit; & nō solum in grauiora flagitia sæuiet, sed leuiora quoque delicta vindicabit, qui non solum cultores vituli in deserto prostrauit, sed pauperulum colligentem sabbato ligna, lapidibus obrui iussit, & non tantum decem milium talentorum debitum exiget, sed nouissimum etiam minimumque quadrantem solui volet, & non modo ligna, sed foenum quoque & stipulam, res minutissimas ignis vastabit & absumet.

*Exod. 32.
Num. 15.
Matth. 18.
Matth 5.
1. Cor. 3.*

Si quas alias habes rationes enarra?

Secunda sumetur à magnitudine rerum, quæ misero adiudicabuntur; non hic agatur de limitibus, de stillicidijs, de restitutione debitæ pecuniæ; quæ tamen res non parum anxias reddunt partes, quando ad sententiam lis est perducta. Sed de summis malis, aut summis bonis, talibusque, vt nullius hominis mens & cogitatio, vel horum bonorum præstantiam, & multitudinem: vel illo-

illorum malorum vehementiam, & atrocitatem, animo comprehendere possit; tamque diuturnis vt non vno aut pluribus annis finiantur, sed in perpetua secula, & in omnem æternitatem durent; & nunquam intermoriantur aut terminentur, quamdiu Deus ipse futurus est Deus.

Tertia verò ab immutabili sententia, que nullo iudicio retractabitur, nullaque de causa relaxabitur. In hac vita permittuntur ad superiores Iudices appellationes, vel causarum reuisiones, quia fortassis Iudex vel ignorantia laborauit, vel affectu: **D E V S** creatorum omnium Dominus & conditor, supremus Iudex est, ad quem ab omnibus prouocari potest, à quo ad alium nullam est appellatio; cumque omnia clarè præuideat, non potest ignorantia falli; & cum personam nullius accipiat, sed omnes homines ardentissimè diligit, non agitur affectibus. Igitur quando discussis omnibus, erit æterna illa & irreuocabilis à Christo pronuncianda sententia, quantus metus miseram animam inuadet, ne fortè fors aliter, atque optandum illi esset, cadat? quæ trepidatio quando eleuata manu, conuersisque in te oculis, labia mouere, os aperire, verba edere, ad sempiternam illud immutabile, summi que momenti decretum iudex incipiet.

Familiari aliqua similitudine si potes rem tantam mihi ob oculos pone?

Si apud potentissimum Regem vir quispian nobilis, multorum flagitiorum accusatus, suis tamen dilectus; pro quo liberando ciues sui supplicent, hostes verò eum ad horrendum ignis supplicium postulent & vrgeant: Rex sorti committat sententiam, vt prout fors exierit, vel adoptetur in filium Regis successurus in regno, vel igni extructo quam primum exuratur; Adsit præsens huic sortitioni miser ille captiuus; videat duas illas scedulas in urnam mitti, urnam non nihil agitari, tum adolescentem brachium manumque mouere, eamque in urnam mittere, scedulam alteram educere, explicare, explicatamque Regi legendam pronunciamdamque exhibere; tanta hac actione, quomodo miselli hominis cor palpitabit? quas non preces ad Deum fundet? quæ non vota nuncupabit? quomodo non toto corpore contremiscet, totusque madebit in re tanti momenti? Et hæc tamen res quanti est ad sententiam Christi? mors temporalis ad mortem sempiternam? ignis terrestris & caducus, ad ignem inferni inextinguibilem? Nō agetur hic quidem sorte aut fortuito, sed sapientissima iustitia Christi. Verum quamdiu tibi ignota erit dubiaque sententia Iudicis, & inde quidem vrgebunt aduersarij dæmo-

Ec nes

nes ad ignem, infernusque os suum aperit ad te deuorandum; hinc verò mens sibi male conscia veritati non repugnabit, nonne in magnis angustijs eris? profectò si spes aliqua euadendi appareret, nihil non offerres Deo, vota nuncupares, sanctissimeque non modo vitæ mutationem, sed maximam quoque pœnitentiam, corporisque afflictiones pro omnem vitam iurares, atque polliceris.

Posteaquam verò fatale illud, & totire-
Matth. 25. edixerit: *Disce de maledicte in ignem æterni.* Deus bone quæ desperatio? qui fletus? quæ lamenta? singula verba admirabili pondere concutient animum, ipsaque cordis medullas penetrabunt: *Discede à me.* Hactenus patronum patremque tuum egi, innumera beneficia largitus sum, tui curam habui, in posterum ab hoc momento, nihil mihi tecum negotij erit, te nunquam exaudiam, te in grauissimis miserijs & calamitatibus nunquam miserebor, nulla vnquam tuorum cruciatuum commiseratione mouebor, discede ab omni bono, alienus à Deo, & bonorum Sanctorumque communionem, Dei faciem nunquam visurus, nil boni aut commodi vnquam habiturus.

Maledicte: Ecce tibi nouo isto nomine, tot splendida prænomena honorumque tituli commutantur. Prius Reuerendus, Do-

ctissimi-

tiffimus, Nobilis, Generofus, Illuftris, Re-
 uerendifsimus, Illuftriffimus, Doctor, Co-
 mes, Dux, Princeps, Rex, prælatus, Ponti-
 fex, &c. Nunc æterna obliuione omnibus
 iſtis ſepultis, ſolum eris re ipſa, & nomine
 maledictus: Ita miſerijs, calamitatibus, cru-
 ciatibus, tormētis, omnis generis oppreſſus
 & circumuallatus; vt nulla pars, nullaque fa-
 cultas, ſuis tormentis ſit vacua. Ita prorfus
 maledictus, vt non ſolum ipſe maledictio-
 nem apud te ſentias, ſed eandem tuam miſe-
 riam, cum maxima tua confuſione, omnes
 videant, teq; plenum eſſe maledictionibus,
 luce palam cognoſcant. Maledicet enim tibi
 Deus ipſe, cuius maledicere, eſt mala inferre,
 maledicent ac deteſtabuntur te cœlites, ma-
 ledicent terreſtres, maledicent dæmones, &
 damnati maledictionis ſocij, maledicent de-
 nique creaturæ omnes, malaque impreca-
 buntur, vt ſis per omnia in omnibus, & ab
 omnibus in æterna ſæcula maledictus.

In ignem: Cruciatum & tormentum, quo
 maius cogitari ab homine non poſſit.

Æternum: Cuius ſinis tunc erit, cum Deus,
 (cuius regni non erit ſinis) Deus non erit.

Qui paratus eſt Diabolo & Angelis eius: Cœ-
 lum tibi creatum, comparatumque fuerat,
 non gehenna, ad gloriam excitatus eras, non
 ad pœnam deſtinatus: non vt Dæmonis po-

Ee a teſtatem

testatem venires generatus, sed vt immortalē cœlestis gloriæ hæreditatem adires, pretioso Dei sanguine redemptus & regeneratus. At quia dæmonis consilia moresequeluctus, indignum te reddidisti domo cœlesti, nullus alius tibi superest locus, quam qui Dæmonibus est constitutus, vbi Lucifer imperium tenet, hostis tuus immanissimus, qui cum Angelis suis, hoc est Dæmonibus, nihil aliud per omnem æternitatem facturus est, quam vt ad tormentum ignis, alios tibi cruciatus innumeros adijciat. Heu quæ verba, quæ modo quidem parum à te ponderantur, at vero tunc, cum serio causam tuam agnoscis, intima cordis tui viscera penetrabunt.

Dum hæc audio turbatur in meipso anima mea, & contremiscunt omnia ossa mea; Quid quasi mihi faciendum censes?

Ita tibi viuendum puta, ne ab auditione mala in illa die timendum sit, quin verosupra omnem modum gaudendum. Si enim composito ad serenitatem vultu, oculisque ad te suaviter conuersis, dulcissimis, illis optabilissimisq; verbis, te compellare incipiat: *Veni benedicte patris mei*: Discussa omni tristitia, pulsoq; metu, succedet admirabile gaudium, cordisque suauitas, animusque in amorem Dei sui liquefactus, singula verba dul-

dulcissimo gustu percipiet, summaque voluptate expendet.

Veni: versatus hactenus in mundi afflictionibus, dæmonumque molestijs & tentationibus, varijsque periculis miser, ijs in posterum omnibus malis liber, extra pericula occasionesque malorum, ne minimum quidem malum, in æternum passurus: *Veni* ad me summum bonum, vt semper mihi adhæreas, neque de latere meo vnquam recedas.

Benedicte patris mei: Nouum nomen quod nemo nouit, nisi qui accipit. Repleberis benedictionibus & bonis intus forisque, sic gloriosus, vt conspicuus sis vniuerso orbi futurus: *Benedictus* à Deo, qui te infinitis bonis cumulabit. *Benedictus* à sanctis Angelis & vniuerso beatorum cœtu, qui tibi congratu labuntur: *Benedictus* ab inferis & damnatis, quorum inuidia & maledictiones gloriam tuam augebunt mirabiliter.

Posside. Hactenus spe vixisti, & labore cœlum emisti, nunc ingredi, nunquam egressurus, posside nunquam amissurus.

Regnum: Vt scilicet cum Christo regnes, in eodem throno resides, summaque gloria, libertate, potentia, diuitijsque in æternum abundes.

Paratum tibi à constitutione mundi. Iam
 Ee 3 finem

finem adipisceris tuæ creationis, cœlum tibi
factum est & tu cœlo; non excidisti à termi-
no; gaude igitur quod in te diuina volun-
tas sit omnino perfecta. His vocibus ad
CHRISTVM euocatus, innixus super alle-
lūm tuum, ad cœlum proficisce-
ris cum lætitia inenar-
rabili.

DE

T

tia p

vita c

Gen

rea C

tia n

riffin

mis a

long

debe

mu

pecc

meri

stati

mitt

quo

quer

nost

Su

lici,

inte

secu

ford

mu

cto

DE

DE PURGATORIO.

Ad qua loca iudicati destinantur?

TRia sunt genera hominum, in quos à Christo Iudice, statim à morte sententia profertur. Primò, quidam enim ex hac vita discedunt, obstricti peccato mortali ut Gentiles, Iudæi, omnesque hæretici, præterea Catholici illi, qui peccata sua pœnitentia non deleuerunt. Hi omnes omninò, durissima Christi sententia sempiternis flammis adiudicantur, quorum numerus cum sit longè maximus magnopere vereri quilibet debet, ne illo etiam ipse comprehendatur.

Secundò, sunt qui plenè atque perfectè, peccatis purgati, multisque operibus bonis meritisque redundantes vita decedunt, qui statim à corpore ad vitam æternam transmittuntur; paucissimi rarissimique illi sanè, quod ingens sit splendor gloriæ cœlestis, ad quem difficillimum est attingere laboribus nostris.

Sunt igitur Tertio, inter hos medijs Catholici, amici Dei, diuinaque gratia ornati, qui ob internū Spiritus S. donum amicitiamque Dei securi sunt, & tuti à gehenna, neque tamen ob sordes quasdam, reliquiasque peccatorum ita mundi, ut digni habeantur consortio sanctorum, atque his purgatorium designatur.

Ee 4 Qui

Qui mittentur ad purgatorium?

Primò, qui post mortalia peccata, dolorem quidem syncerum & sufficientem ad culpam, non autem ad pœnam omnem auferendum, concipiunt, sed morte præuenti nondum Baptismo, (aut si quidem Christiani sint) pœnitentiæ sacramento sunt expiati, & si admodum pauci, quod rara sit vera contritio extra sacramentum.

Secundò, qui à peccatis mortalibus pœnitentiæ sacramento purgati fuerunt, sed dignos pœnitentiæ fructus non egerunt. Horum in purgatorijs ignibus est ingès numerus, quod verè in hac vita homines de satisfactione nihil vel parù cogitent, sed omnem satisfactionem in futurum sæculum reseruent.

Tertiò, qui mortalibus quidem peccatis liberi decedunt, sed quotidianis & venialibus occupati.

Quod nam inter hos est discrimen?

Horum aliqui grauioribus, quæ proximè ad mortalia accedunt, qualia sunt iurare, in re non magna fraudem facere, mentiri, in templis irreuenter inambulare. Alij minus quidem graua habent, sed quæ difficultè vitare queas; vt temporis aliquid otio & frivolis terere, ad laudem suam leuiter loqui, in cogitatione illicita non nihil hærerè; paulò amplius quam sibi aduertat necessarium, vel

vel ad sanitatem vtile, potus aut cibi sumere. Alij denique minima sine quibus propter naturæ nostræ imbecillitatem, hæc vita non ducitur, cuiusmodi sunt otiosum verbum, inanis risus, distractio mētis in orationibus, leuis oblectatio in laude, & motus illi, quos Theologi secundò primos appellant, hoc est, affectiones malarum cogitationum, quibus priusquã plenè aduertat, voluntas tangitur & leuiter oblectatur. Hæc omnia debent perpurgari, quia nihil inquinatum aut minima labe aspersum intrabit in gloriam beatorum: Apostoli omnes Christi testimo- *Ioan. 13*
nio mundi erant, dictum est tamen B. Petro; *nisi te lauero*, hoc est, nisi absterfero pulueres pedum tuorum, leuiaque peccata deleuero, *non habebis partem mecum*; quia etiam qui lotus est, mundusque totus, opus habet, vt pedes lauentur, & non tantum ligna, sed fænũ quoque & stipula, adeoque festuca, igne absumuntur.

Vnde hanc doctrinam hausisti?

Ex similitudine qua B. Paulus, cuiusque *1. Cor. B.* animæ post mortem, particulare iudicium declarauit, intelligimus, neminem prorsus hominem euasurum ignem, hoc est, diuini iudicij rigorem & seueritatem, ad quam seueritatem id omne pertinet, quicquid inter mortem & æternam beatitudinem, vel

E e 5 dam-

damnationē intercedit: Sicut enim ad molestias examinis, quo ad altiores gradus studii parantur, refertur quicquid ante gradum, aut ascensum difficultatis ex malis responsis oritur, qualia sunt confusio, obiurgatio præceptoris, terrores & verbera; Ita ad CHRISTI iudicium & examen pertinet, timor, pudor, purgatorius ignis, & maiores minotestue cruciatus, & tormenta, pro meritis & conditione vniuscuiusque.

*Qui Paulus
lo argentū,
aurum &
lapides præ
cipit.*

Qui igitur in hac vita, vel martyrio, vel longa infirmitate, varijsque malis à Deo immisissis, vel spontaneis pœnitentijs, corporisque molestijs omnino purgatus, nihil præter aurum, argentum, lapidesque pretiosos secum defert, facile sustinebit iudicium & examen illud rigidissimum; sicut discipulus diligenti, diurnoque studio paratus; non fert molestè examen præceptoris.

Qui verò attulerit maculas, & in hoc examine non per omnia, vt par est, Christo laudici, responderit, admittetur ille quidem ad gradum honoremque vitæ & gloriæ sempiternæ, sed non sine reprehensione, seu suæque doloris: qui dolor peccatorum magnitudinē multitudinique respondebit.

Quid lignum, fœnum & stipula.

Ligna id est maiora absumentur tardius, fœnum, id est, minora citius; stipula atque festuca, id est, minima, sola motu transit usque auferentur per ignem.

Quam

*Quam felix qui à gehenna liber, purgatorijs
ignibus, post hanc vitam mun-
datur?*

Itane parui faciendas putas : Memento
eas pœnas esse grauissimas & acerbissimas,
quantas secundum sententiam B. Augusti:
nulli passi sunt martyres, pro iustitia : Vel
impij pro flagitijs. Cogita lœtum ignem cra-
ticulæ B. Laurentij; cogita confractiones os-
sum, membra contusa, cutem detractam,
bouem Phalaridis, & quicquid tormento-
rum cuiquam illatum est ; grauior est pœna
quæ te expectat; CHRISTI quidem Domini
passio superauit cæterorum omnium viuen-
tium dolores; sed grauiores sunt illa, purga-
torij cruciatus, ad quos ad eò serena fronte,
& erecto animo tu festinas; B. Apostolus vo-
cat eum nomine ignis, quo nihil in hac vita
vehementius torquet & affligit. *Malch. 3.*
Malachias Propheta CHRISTVM purgatorio igne, ani-
mas mundantem, facit similem homini, qui
in ardentissima fornace conflatur aurum at-
que argentum, conflatumque cœlat, ne quid
fordium vlla in parte restet. Si cogites homi-
nem nimio ardore liquefactum per minu-
tissima coli foramina transmitti, intelli-
ges grauissimos cruciatus à pro-
pheta significari.

Vnde

*Vnde colligis tantam purgatorij
acerbitatem?*

Possumus ex ijs, quæ in hac vita contingunt, aliquo modo seueritatem Christi, in animas quæ purgatorijs ignibus expiantur, conijcere. Tribus potissimum modis luunt in hac vita pœnas homines pro peccatis.

Primò quas homines ipsi assumunt. Secundò quas Deus infligit, morbis, bellis, fame, persecutionibus alijsque modis. Tertio quas Ecclesia, per ministros suos sacerdotes, imponit:

Et quidem si eas pœnitentias consideremus, quibus se complures, sua sponte, pro peccatis multarunt, inueniemus grauissimos labores, & corporis cruciatus longæ acerrimos. Simeon stilites multis annis sub dio, in columna stetit; alij continuis ieiunijs, cilicijs, frigore, verberibus, carnem afflictarunt, neq; vllam corpori quietem reliquam fecerunt;

Deus etiam grauissimè peccata castigat, vt enim Adamum Dauidè & Moysen prætermittamus, aliaque veteris, nouique testamenti exempla; B. Hilarion (vt author est B. Hieronymus in vita ipsius) semel non nihil in oratione pro fragilitate humana distractus, sentit sibi insidentem diabolum, calcibus pungentem, cædentem, grauiterque affligentem.

Postremò Ecclesia Dei, magnas olim pœnitentias in peccatores constituit, ieiunia, publicam confusionem, vigiliis, multaque id genus; & quidem hæc pro gravitate peccatorum magis vel minus diuturna; quosdam totam quadragesimam voluit pœnas dare, alios per annos, alios septē, nonnullos per omnem vitam. Si igitur homo ipse velletus carne, tam grauibus pœnitentijs iudicet peccata sua expianda, quid Deum facturum censes, qui nec minimum verbum otiosum, impunitum patietur abire.

Et si Deus in hac vita, tam graues pœnas à peccatoribus exigit, in tempore misericordiæ, & vbi non solum satisfaciunt opera, pœnæque hominum, sed etiam apud Deum merentur, quam graues erunt illæ, quæ in futuro sæculo dependentur? in sæculo non misericordiæ, sed iustitiæ, vbi non merito locus erit, non satisfactioni, sed satis passioni. Denique si mater Ecclesia, in sinu suo ita grauer filios suos castigat, quam grauius animaduertet Deus Pater in filium, à matris sinu ipsa nimirum visibili Ecclesia aliò abreptum? grauiora sunt nempe verbera patrum, quam matrum.

Porro quæ efficiunt magnitudinem tormentorum istorum?

Primò, locus subterraneus, horridus, tenebricosus.

Secun-

Secundò, dæmones qui & præsentia sua, funestoq̃ue aspectu terre bunt, & administri erunt iustitiæ Dei.

Tertiò, ignis ipse, aut frigus, quo admirabili modo, animæ, licet à corporibus distractæ, diuina potentia torquebuntur.

Quartò, dilatio visionis Dei, quæ animam à corpore laxatam, nihilq; præter Deum suum desiderantem, supra id quod explicari potest, affliget. Sicut enim diuturna fames & sitis, ita vehementer cruciat hominem, vt quiduis tentare & aggredi audeat ad famem sitimq̃ue sedandam, malitq̃ue quouis alio quam isto mortis genere interire, ita anima corpore soluta, non amplius voluptatibus huius mundi præpedita, intelligens, quam suauis sit Deus, qui solus desiderium explet rationalis creaturæ, mirabili cupiditate auct videre Deum, eiusque præsentia latari: tantoq̃ue famis cruciatu, vt plerisque dicatur, hæc sola pœna, in purgatorio infligi.

Quintò, temporis vel æui illius longitudo, non enim horam vnã atque alteram, durat hæc pœna, aut paucos dies, interposita noctis quiete, sicut in hac vita; sed dies subinde multos & annos

Vnde vero id colligis?

Gen. 50.

Iosephus septuaginta septem diebus defleuit

fleuit parentis delicta, non dubitans quin tot diebus potuissent puniri. Vetustissimus est in Ecclesia vsus anniuersariorum sacrificiorum, pro animabus fidelium, quia creditum semper fuit à Christianis, nonnunquã annos aliquot in his pœnis consumi. Et sanè si vnum mortale peccatum, septem annorum satisfactione, iuxta veteres Canones pœnitentiales, expiabatur, qui multis grauibusque criminibus vitam suam commaculauit, an non plurimorum annorum purgatione indigebit, nisi Ecclesiæ viuientiumque suffragijs adiuuetur?

Qui ista, qua par est attentione expendet, non reponet in magna fœlicitate, in flammis purgatorij versari. Si enim hominem extrema inopia laborantem, fameque morientem, nemo fœlicem dicet; si miserum putamus latronem illum, qui in rotam actus, fractis cruribus, alijsque ossibus & membris, toto triduo, sub dio, media hyeme, cum suis tormentis & doloribus luctatur: quomodo non est censenda miserabilis anima, quæ plurimis annis continenter, nulla data quiete, cum tantis doloribus conficitatur, quantos nemo vnquam mortalium in hac vita sustinuit? Imò verò quomodo non est dicendus homo infelix, qui dum hoc non ignorat, assiduis & quodidianis pecca-

peccatis, supplicia futura auget, dumq; pœnitentiam & afflictionem, qua breui tempore in hac vita posset peccata expiare, in futurum sæculum reijcit, vbi & tardius purgantur, & grauissimis supplicijs purgantur?

Quicquid sit felices iudico, vtpote de æterna salute securos?

2. Pet. I.

Est in hac re magna animarum illarum felicitas, quod certi de æterna salute, inferni pœnas non pertimescant: maior tamen erit nostra, si per *bona opera certam nostram vocationem faciamus*, pœnasque purgatorij tam atroces & diuturnas, pœnitentijs & corporis molestijs, sponte in hac vita susceptis, deuitemus.

Vt in tremendo illo iudicio securus sim, quid faciam?

Si securo & erecto animo esse cupis, in tremenda illa iudicij hora quando discussa causa tua, fatalis illa, & æterna in te sententia pronunciabitur, quinque ista documenta in animo tuo inscribito.

Primò, metuas iudicium illud sententiæque eius dum manes in hac vita, securus exemplum Apostoli Pauli, atque aliorum sanctissimorum, lectissimorumque virorum, nunc enim salutaris est metus, vtilisq; ad vitandam sententiam damnationis, tunc autem

autem quantumcumque tandem fit ille, nullo
 prorsus emolumento tibi erit.

Quare in hac vita metuam?

Habemus sanè non minorem modò me-
 tuendi causam, quam tunc habituri sumus,
 quod & nesciamus qualis sit in nos senten-
 tia proferenda, & fortasse non longe absi-
 mus ab illo momèto, cum iudicio sistemur,
 quis enim est cui sit exploratum se vsque ad
 vesperum esse victurum?

Nam Primò, si conscientiam nostram
 perlustremus, plura illic fortassis inuenie-
 mus digna damnatione quam salute; plura
 inquam peccata, quam bona opera, quippe
 qui quotidie peccata peccatis addimus, de
 virtutibus colligendis nihil cogitamus; mi-
 nora peccata siue venialia pro nihilo duci-
 mus.

Secundò, si tibi sis aliquorum bonorum
 operum conscius, fortassis quia Deus illa
 mercede & præmio temporali in hac vita
 compensauit, tibi postea dicetur, *recepisti bo-
 na in vita tua, recepisti mercedem tuam.*

Tertiò, te securam in peccatis vitam a-
 gente, nihilque minus quam de futura sen-
 tentia cogitante, fortassis Deus in secreto
 suo consilio, de te in flammam tartareas ante
 vesperam demergendo, cum suis commu-
 nicat, sententiamque firmat. Nihil minus
 Ff quam

Gen. 18.*Num.* 16.

quam de interitu cogitabant Sodomitarum quando de illo Deus cum Abrahamo colloquebatur. Chore, Dathan & Abiron, animo & cogitatione in peccato suo erant defixi, quando Moyfi Deus, de inusitata eorum morte, & punitione consilium suum aperiebat. Metuas igitur ne de te quoque simile aliquid agatur. Vides multos subita morte de medio tolli: idem tibi euenire posse persuadeas. Nec enim vires, nec modi deficiunt omnipotentem Deum, quibus te nec opinantem, altissimo peccatorum somno

2. Reg. 18.

consopitum, possit extinguere. Absalon ramis arboris cursim implicitus, fatalem lanceam hausit, cum ad optimū sanctissimumque parentem regno vitæque expellendum, furore & crudelitate raperetur. Onan filius Iudæ patriarchæ, quod illicito contactu se polluisset, & Oza Leuita, quod minus reuerenter sacram fœderis arcam contrectasset, occulta Dei virtute statim extincti, in

2. Reg. 6.*Exod.* 11.*2. Par.* 32.*4. Reg.* 19.*Isai.* 37.*Esther.* 7.*Iudic.* 13.

terram corruerunt: Sicut & primogeniti in Ægypto, & centum octoginta quinque milia hominum, in Regis Sennacherib exercitu. Holofernes nimia ebrietate sopitus, capite à muliere diminutus est; Aman è conuiuio, in malam crucem sublatus, Caue igitur ne similiter præter opinionem, ad Iudicem subito euocatus, æterna damnationis sententia ex improviso feriaris, quam in

vi.

nuentem, & nolentem resipiscere, fortassis
nunc concipit & dicat.

Ad alia perge?

Secundò, non est in solo metu, confide-
rationeque iudicij hærendum, sed per eum
ulterius progrediendum, vt metu futuræ
rationis debita contracta dissoluas. Christia-
ni, qui olim à Christo nomen discipulorum
acceperunt, non dissimiles sunt discipulis,
qui literis dant operam. Sicut enim illi præ-
ceptoris suo, duo quidem debent, nempè
progressum in literis, vt præceptoris labo-
rem suo profectu compensent, & pœnam
si forte deliquissent: Ita nos sub præceptore
Christo in schola Ecclesiæ virtutibus Chri-
stianis, & moribus fide catholica dignis, stu-
dere iubemur. Itaque præceptori nostro
Christo, profectum in virtutibus debemus,
vt ei occurramus viri perfecti, vitijs omni-
bus, prauisque affectionibus vacui, virtuti-
busque ornat, ne frustra tot in nobis insti-
tuendis labores insumpsisse videatur: etsi
pro fragilitate nostra, aliquid admisimus,
tenemur præceptori nostro Christo, pœ-
nas dare.

Hoc duplex debitum, vnusquisque ante
rationis diem maturè soluat, & quidem pœ-
næ peccatis debitæ, sacramento pœnitentiæ
crebrò expientur, voluntarijsque pœnis, &

Omne de-
bitum sol-
uendi com-
modissima
ratio fuerit
expresscri-
pro Prax.
Catech.
diligenter
& assidue
se exerce-
re.

carnis afflictionibus deleantur, & si que e-
thesauro Ecclesiæ indulgentiæ concessæ fue-
rint, magno studio & demissione in pecca-
torum condonationem suscipiantur. Pro-
gressus verò in virtutibus, & compressio pas-
sionum ita curari poterit, vt perfecta consili-
atione cum animo tuo seriò consideres, qui-
bus vitijs magis abundes, tum vnum aut al-
terum quod plus exhibet molestiæ ad er-
pugnandum & penitus tollendū, tibi propo-
nas; quod propositum vt mane quotidie,
implorata ope diuina est concipiendum, ita
semel iterumq; de die, potissimum vespere,
de eius obseruatione, esset ab animo tuo ex-
igenda ratio, vt quoties eo die lapsus fueris,
quantum promoueris, clarè & perspicuè in-
telligas. Superato vno vitio, ad alia, simili
modo deuincenda, si progrediaris, non dif-
ficile erit post paucos annos, depositis pra-
uis consuetudinibus, pulcherrimis virtutum
ornamentis mentem illustrare, & cum vo-
luptate Christiani hominis officium per-
agere, Deo que in futuro examine insignis
progressus specimen præbere.

Da & tertium remedium?

Tertiò, iuuerit multis operibus bonis,
vitam locupletari, vt illorum multitudine
peccata cooperta & obscurata non conspici-
antur, iuxta illud *beati quorum tecta sunt pecca-*

Psal. 31.

Itaque nullus dies vacuus operibus bonis prætereat, & in vespertina oratione, priusquam cubitum concedas, actiones omnes diei percurras, & bona opera cum peccatis *Vide Prax. Num. 58.* conferas, ut quo loco & flatu sint res tuæ cognoscas, more illorum qui frequenter rationes acceptorum expensorumque subducunt, ne facultates decreſcant, ſed augeantur. Si enim multis operibus auctus Chriſto iudici ſiſtaris, præſertim commiſeratione proximorum, facilius ignoſcentur leuia delicta. Quia iudicium cum miſericordia illi qui fecerit miſericordiam, & *superexaltat miſericordia iudicium*, hoc eſt, miſericordia quodammodo inſultat iuſtitia, eiſque ſeueritatem comprimit, quia *charitas operit multitudinem peccatorum*. *1. Pet. 4.* In his pietatis charitatiſq; & aliarum virtutum officijs, qui ſe quotidie exercet, poſt annos aliquot, ampliſſimum theſaurum inueniet meritorum, non aliter quam qui in ciſtam quotidie nummos aliquot, nunc aureos, nunc argenteos iniicit, poſt annos 20. aut 30. ingentem cumulum diuitiarum videt. Deus in cælo cuſtos eſt meritorum tuorum; tu multa ede quotidie, nec diem vllum ſine opere meritorio præter labi patiaris, ut theſaurum quem tibi theſaurizaueris, cum immortalis animæ voluptate, in cælo reperias, peccata hominum pœnitentia

tentia tolluntur, bona vero opera nunquam in homine iusto extinguuntur.

Ex quibus bonis operibus cœlestis ille thesaurus constituitur?

Non omnia quæ nos arbitramur iuste, ad illam rem sunt idonea: Igitur omiſſa peccatorum mentione, quæ sunt mortifera, Deoque inuisa, duo sunt bonorum operum genera: Quædam viua, quæ à viro probò, & Dei amico eduntur; alia mortua quæ à peccatore. Hæc nihil ad illum theſaurum, ne poſt conuerſionem quidem peccatoris, tametiſi nobiliſſima eſſe videantur; quia quicquid agit peccator extra gratiam & charitatem conſtitutus, nihil valet ad ſalutem comparandam, & quod ſine vita gratiæ eſt editum, nunquam vitam aſſumit. Diſponitur quidem homo peccator, orationibus, ieiunijs, eleemoſynis, aptiorque redditur ad gratiam & virtutes à Deo accipiendas, ſicut de Cornelio centurione in actis Apoſtolicis legimus; ſed nihil ponit in cœlo, quod poſt hanc vitam inueniat. Priora illa ſola ad hunc theſaurum pertinent, quamdiu vita gratiæ manent informata. Cum enim anima viri iuſti mortiferum vulnus accipit, moriuntur opera illius bona, & quaſi necantur, & ſicut loquuntur Theologi, mortificantur, & ex theſauro cœleſti abijciuntur.

Quod

Quod si enim usque ad extremam ætatem, iustitiæ operam dares, tunc autem vel vno lethali peccato, Deum offenderes, nihil tibi totius anteaetæ ætatis probitas apud Deum prodesset, sed potius obesset, quod tunc suave Christi iugum abijceres, quando ad metam peruenisses: quemadmodum ille qui ex Germania Romam, pretiosam sibi commissam sarcinam toto itinere, magno animo, patienterque ferens, ante portas Romanas, tædio affectus, in profluentem abijcit, grauius delinquere videtur, quam qui sub initium viæ à molestia superatus, illam deponit.

Quod si ad mentem redeat peccator?

Reuiuiscunt omnia eius opera bona, ante peccatum edita, atque in thesaurum cœlestem, vnde eiecta fuerant, reuertuntur. Qua ex re intelligere potes, quanto studio vitandum sit mortale peccatum, siquidem bona opera ab homine peccatore facta, neque viuunt, neque vnquam victura sunt, hoc est, nihil valent ad vitam æternam promerendam, neque vnquam quicquam valebunt, etiamsi in gratiam cum Deo redeat peccator, quia vitam nunquam habuerunt: & opera bona meritaque ante peccatum collecta, per peccatum ad nihilum recidunt, vt quamdiu peccatum in homine perseuerat,

Ff 4 nul-

nullam vim habeant ad gratiam & salutem homini conciliandam. Quocirca si quid humanitus tibi accidit, ne cuncteris illud emendare, noli immorari, multò minus immori peccato, ne quicquid piè & laudabiliter gessisti, pereat, & quicquid agis, vel in posterum acturus es, frustra & sine merito agas.

Expecto quartum securitatis remedium?

Non solum multis, sed etiam magnis & præstantibus actionibus deditum esse patet. Sunt namque tria bonorum operum genera, quæ apud Deum æstimantur digna mercede cœlesti;

Quædam minora, quale est, in nomine Christi præbere egentibus calicem aquæ frigidæ, parvam aliquam dare eleemosynam, adire subinde Ecclesias, reique diuinæ adesse, ante & post cibum precari Deum gratiasque agere, aliaque id genus leuiora, quæ passim à Christianis præstantur.

Alia sunt maiora, quæ plus molestiæ habent, & charitatis, vt liberali eleemosyna indigentium necessitates subleuare, *visitare pupillos & viduas in tribulatione eorû*, octauo die, peracta confessione, Christi corpus accipere, pueros & homines Christianæ doctrinæ rudibus instituere, &c.

Sunt alia deniq; maxima, quæ sicut plurimum habent difficultatis; ita non nisi ab arden-

ardentissima charitate proficiscuntur, quæ dici possunt heroica opera, magnitudine sua Hercule digna: Eiusmodi sunt pro fide & religione Christi, caput in discrimen vitæ obijcere, mortemque oppetere. Eadem charitate mundo cunctisque fortunis, corporisque commoditatibus relictis, nudum Christum in paupertate sequi, voluntatem iudiciumque suum alieni hominis arbitrio subijcere, ijs omnibus quæ mundus confectatur, contraria velle, & concupiscere; se totum suaque omnia in animorum lucrum expendere, nihilque mercedis in hac vita præter Deum ipsum exposcere. Itaque quo præstantioribus officijs, seu mercibus nobilioribus, ad Christum Dominum onustus redibis, acceptior eris, minusque trepidabis in illa die.

Qualia illa opera esse oportet, ut mereantur securum?

Plena ac pura, hoc est nullis sordibus aspersa. Si enim inter agendum admisceas venialia leuiaque peccata, ut inter orandum distractiones animi; dans eleemosynas propter leuem aliquam inanem gloriam; purganda erunt opera, sordesque eiusmodi lachrymis, pœnitentia, confessioneque abludendæ. Si rursus pura quidem illa feceris, omnique sorde vacua, de illis tamen postea libe-

Ff 5 rius

rius loquens vel cogitans superbiam admi-
feris, plenitudinem suam & decorem amit-
tent, non aliter quàm phiala, subtili distilla-
toque liquore repleta, si aperto ore, solis ca-
lori exponatur, paulatim desittuetur liquo-
re, & pannus alioqui nitidissimus, crebra
manuū contrectatione obscuratur, & com-
maculatur.

Quod est extremum remedium?

Quintò si res sit integra, non parum faci-
et ad metum illius iudicij pellendum, minu-
endumque, vitæ genus capeffere, quo tutius
securiusque opera tua deferantur in cœlum.
Ita enim videmus mercatores, non parum
qua ratione iter suum instituant, mercesque
coemptas in patriam deuchant, esse sollici-
tos; si flumen vastissimum, cursu præceps,
vndisque æstuosum & plenum periculis sit
transmittendum, magnum ille subit pericu-
lum, qui mercibus in humeros sublatis, na-
tandi arte confusus, aquis se, suaque commit-
tit. In minore non tamen extra omne peri-
culum erit, qui in lintrem vel scapham, se-
resque suas imponet. At qui oneraria nau-
vetur, fœlicius aget; sed quia hic quoque
ventorum vi, in scopulos forte impelli po-
test, tutissimus ibit is, qui ponte conscenso
vehiculo, merces transportabit.

Non est dissimilis mundus, eiusmodi æ-
stuo-

stuoso flumini, cuius negotijs, procellis & periculis se committunt, qui totos se in molestias & curas sæculares immergunt: Qui verò vtuntur mundo, non penitus in eū effusi, sed ei tamen ob initum matrimonium, & rei familiaris curæ addicti, securius nauigant: Sacerdotes & Ecclesiastici sæculares, quibus est maior Deo seruiendi occasio, in nauis tutiori, ob exempla tamen & occasiones malorum, non prorsus extra periculum. At verò qui relicto sæculo, ad religionis pontem ascendunt, nihilque sibi cū mundo, quo superiores sunt, commune esse volunt, illi adeò non timent pericula mundi, vt ne conspiciant illa quidem, quippe, quibus muri quibus pons est septus, aspectum fluminis intercludunt. Metiatur quisque vires suas, & qua videbitur ratione transmittat.

DE

DE INFERNO.

*Inter omnia quæ mundus habet admiranda & ob
stupescenda, quodnam tibi maximè omnium,
admiratione & stupore dignum
videtur?*

Quod homo Christianus, vera fide & religione imbutus, cū firmissimè credat acerbissimos cruciatus apud inferos sceleratis propositos, illos tamen non solum pertimescat, non expendat, non cogitet, non pili faciat, verum etiam ac si infernus nullus esset, innumeris flagitijs Dei maiestatem lædat, sibi que iram ac vindictam thesaurizare non vereatur.

Si magistratus capite sanxisset, ne quis ciuitatis portas egrederetur, & ad portas certos homines constituisset, qui & egredientium nomina in tabulas referrent, & singulis simul atque egressi essent, laqueū, quo paulò post suspendendi essent, seponerent, is qui lege spreta exiisset, reuersus in ciuitatem nonne vehementer metuere haberet, ne quam primum ad supplicium abriperetur? nonne ipsas portas horreret, omniaque inspecta haberet, quæ à quocunque gererentur? & tu miser, & insipiens, non metuis, ne te æterna gehennæ flamma absorbeat?

Quid

*Quid horrescam supplicium post longa secula,
vel fortè nunquam infligen-
dum?*

An te immunem putas, quia differtur supplicium? simulatque tu peccatum mortale vel vnicum admisisti, expungitur de libro vitæ nomen tuum, referturque in albo damnatorum; tibi verò pro magnitudine numeroque peccatorum collocatur sedes in inferno; tantummodo expectatur in horas mandatum diuinum, vt illuc deferaris; quod mandatum frequenter subitò & à Deo datur, & à Dæmonibus perficitur. Sæpè multi vel in suis libidinibus deliciantur, vel in conuiujs splendidè epulantur, vel in alijs lèdendis & trucidandis occupantur, vel in rationibus putandis, & re familiari constituenda, & amplificanda distinentur, cum ecce subita morte oppressi, prius se in inferno positos, quam sentiant se ea deseruisse, quæ tanta contentione tractabant: Exempla nō defunt, in veteri & nouo testamento. *Ducunt* (inquit Propheta) *in bonis dies suos, & in pun-* *Iob. 21.* *cto ad inferna descendunt*; In puncto ait, hoc est, dum putant se in delicijs adhuc agere, ecce apud inferos agunt.

*Quid est quod maximum omnibus timorem
meritò incutiat?*

Damnatorum multitudo. Si centum homini-

mini-

minibus, qui pontem transituri essent, quidam certo prædiceret, fore, vt illorum vnus de ponte, in flumen delapsus mergeretur, nonne quisque diligentissimè circumspiceret, & caueret, ne vel ad marginem propius accederet, vel ibi pedem poneret, vbi minus firmus pons esse videretur? Quid si verò Imperator vi occupata ciuitate, per præconem ediceret, de numero ciuium trecentos esse graui supplicio afficiendos, nonne sibi metueret, quem alicuius in principem delicti conscientia vrgeret? Atqui scriptura sacra, quoties de inferni pœnis meminit, non vni, non trecentis minatur, sed certissimè clarissimèq; enunciat, maximam hominum partem ad inferos descensuram. *Intrate* (ait

Matt. 7. Dominus) *per angustam portam, quia lata porta & spaciofa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam: & quasi admirans eorum qui salui futuri sunt paucitatem.*

Ibidem. *Quam angusta inquit porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eam:*

Matt. 20. *& alibi multi sunt vocati, pauci verò electi.*

Item. *Quis putas est fidelis seruus & prudens,* quasi dicat, estne quispiam fidelis & prudens? tanta quippe est raritas eorum, vt cum impiorum multitudine collati, vix numerum constituent: & quidem tantæ sunt pœnæ inferorum, vt si vnicus ex tota ho-

hominum vniuersitate eas subiturus esset, meritò vnusquisque nostrum, ne ipse forsitan vnus ille esset, metuere deberet. Nunc autem cum ex diuinis literis planissimè cōstet, innumerabilem fore damnatorū multitudinem, cur non metuimus? Cum Dathan & Abiron, diuina iustitia ita exigente, viuos terra dehisceret, populus timore perculsus, idem sibi euenturum metuebat.

Est ne magna stultitia eorum, qui hac non perpendunt, nec à peccatis, hoc est inferni via desistunt?

Stultitia? Imo & insania. Gallinæ & alia eiusmodi animalia, cum vident ex suo grege, quippiam comprehensum occidi, in fugam se conijciunt; At multi Christianorum tametsi non ignorent, quam plurimos æternis supplicijs mactari, qui minoribus paucioribusque quam ipsi, peccatis, diuinam legem violauerunt, non verentur tamē peccata peccatis cumulare, nullo metu nulla reuerentia, nullo pudore. Diues ille, de *Luc. 16.* quo in Euangelio, aliena non rapuit, suis fuit vsus, & quos in extremo iudicio Christus sempiternis flammis addicet, non alterius accusabuntur, quā quod sua cum pauperibus communia non habuerint. Tu verò, *Matt. 23o* qui nullum peccati genus prætermittis, quo animo esse deberes? Vnicum peccatū mortale

tale meretur gehennam, & tu, qui nouis
 quotidie criminibus, diuinum numen irri-
 tas, atque laceffis non metuis? Non metuis
 inquam, tu qui velis (vt aiunt) equisque ad
 inferos properare videris, & nihil aliud age-
 re, nihil moliri, nihil cogitare, quam vt igne
 inuenias quam maximum & acerbissimum,
 maiores enim passim labores atque molestie
 pro supplicijs æternis, ab impijs, quam pro
 gloria sempiterna à pijs suscipiuntur. Igitur
 qui tanta contentione ad infernum curris,
 hic subsiste, obsecro paulisper, & quæ sedes
 inferorum sit, qui ciues, quæ leges, qui mo-
 res ex sacris literis accipe: quibus lectis at-
 tenteque consideratis, si placebit conditio,
 progredere vt cœpisti, si verò displicebit, ali-
 am tibi viuendi rationem suscipiendam esse
 persuade.

Quo in loco infernus est?

Age qui tibi amplissima ædificas in hoc
 mundo palatia, laxas habitationes, & loca
 prica, hortos camposque amanos, vbi de-
 gas, spatieris, venationem exerceas, corpul-
 que & animum recrees; qui domum con-
 iungis domui, & agrum agro copulas, qui
 pro limitibus & possessionibus pacē violas,
 charitatem lædis, & pugnas bellaque susci-
 tas; attende quid de inferorum sedibus scri-
 ptura loquatur.

Anti-

Antequam vadam (inquit Iob) & non reuertar ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine, terram miserie & tenebrarum, vbi vmbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Isaias verò, preparata est (inquit) ab heri Tophet (id est gehenna) à Rege preparata: profunda & dilatata, nutrimenta eius ignis; & ligna multa, flatus Domini sicut torrens sulphuris, succendens eam. Si quod est verissimum, tu verum esse credis, nec iota vnum, nec apicem in scripturis suo momento carere, admirabiles poteris hic, horribilesque inferni proprietates mente contueri. Imaginare: Primò puteum in maximam altitudinem depressum, atque ad eò ad ipsas inferorum sedes penetrantem, qualis in Apoca. Diuo Iohannis ^{Apo. 9.} ^{Apo. 18.} Apostolo visus fuit; in eum te cogita magno impetu præcipitem dari: hoc enim peccatoribus omnibus euenturum idem Apostolus, quando vidit lapidem grandem molarem, ab Angelo forti mitti in mare & audiuit; Hoc impetu mittetur Babylon ciuitas illa magna, (hoc est cæus omnium iniquorum) & ultra iam nõ inuenietur. Non enim carpento impositus, suauiter eò veheris, sed quemadmodum Dathan & Abyron, horribiliter raptaberis, iactaberis, præcipitaberis.

Secundò post tam horrendum descensum & iactationem, cogita regionem vastam, latam, spaciosam, quæ omnibus illis

Gg conti-

continendis sufficiat, quotquot in omni memoria fuerunt, sunt, & erunt flagitiosi, & gehenna digni homines. Est porrò regio illa tenebris & atra caligine horrida, neque Lunæ neque Solis luce illustrata; nam peccatorem ad inferos deportatum, scribit Propheta, non visurum lumen in æternum; à quibus tenebris infernus nomen inuenit, tenebrarum exteriorum. *Mittite* ait scriptura *eum in tenebras exteriores*: vt qui hætenus mentem habuit internis tenebris obscuratam, iam etiam externis tenebris inuoluatur.

Tertiò habent verò tenebræ istæ admixtam caliginem mortis, hoc est, fimum quædam pestilentissimum, ita obscurum, vt in Apocalypsi visus sit ipsi soli, quasi noctem quandam offundere, & ita noxium, vt umbra mortis & caligo mortis, id est, mortifera à Prophetis appellatur?

Quartò, exhalat præterea odorem longè grauissimum, sulphuris inquam, excrementorum, & omnis generis sordium; *pluet enim super peccatores laqueos ignis, & sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum & computrescent iumenta in stercore suo; nam gloria peccatoris stercus & vermis, & de stercore bouum lapidabitur piger.*

Quintò, tota regio ardet igne ad instar fornacis, sed igne tenebricoso, qui tantum lumi-

luminis obscuri prebet, quantum ad tormenta videnda, sociosque damnationis agnoscendos, sufficiat; igne acerrimo, qui solo contractu mentes licet ferreas, puncto temporis, liquefaciat. Docuit hoc ignis ille sulphureus, qui Pentapolim totam, hoc est, quinque regna breuissimo tempore absorbuit, & ille item ignis qui iussu Helix *Gen. 19.* Prophetæ duos quinquagenarios, cū quinquaginta suis militibus, dicto citius, interfecit. *4. Reg. 14.*

Sextò, horribilis est & continua tempestas: spiritus inquit procellarum: horrenda tonitrua à dæmonibus excitata, venti vehementes, atque sulphurei, qui calorem succendant, pluuiæ grandinum instar talenti, quibus miseri huius ciuitatis incolæ verberentur.

Septimò, cernes in illis locis diuersa distinctaque contubernia, in quibus eorundem scelerum participes, & affines vna inclusi, in perpetuum tenebuntur, non enim ibi cuique pro arbitrato, vtrò citioque vagari licebit, sed quoniam in hac terra plus satis ad animorum suorum voluptates explendas sunt grassati, ibi vt Christus loquitur, *Matt. 13.* in fasciculos colligati, eodem loco simul pœnas luent; hic superbi omnes, illic auari, alibi ebriosi, & ventris mancipia, alio item in loco libidinosi, alibi alij, suis quique

Gg 1 locis,

locis, quæ præter communia totius inferni mala, peculiare habent, pro conditione delictorum afflictiones & pœnas; vt sicut scriptura dicit, *iuxta mensuram peccatorum, fit & plagarum modus*. Apud superbos cernetur admirabilis confusio, & deiectio; apud auaros, inopia; apud gulosos intolerabilis sitis & fames; in ditione pigrorum, labor sine vlla requie, atque ita de cæteris. Hæc est regionis inferorum geographica descriptio, ex literis sacris deducta, quam, si placet, vno delicto mortifero potes promereri. Sed *heu quis poterit habitare cum igne deuorante, aut cum ardentibus sempiternis*? Si carceris ciuilis squalorem ferre nequis, si vix horam vnam potes vno loco consistere, si animi & recreationis causa delectat patria exire, exterasque regiones visere, nec in domum tuam te includi poteris, quo animo feres tenebras, squalorem, fordes, fetorem, calorem, cruciatum inferni sempiternum?

Isa. 33.

Qui sunt habitantium in inferno contubernales ac socij?

Delectari soles multitudine ministrorum, suauitate sociorum, forma puellarum, amicorum numero, parasitorum turba. Iam hic apud inferos perpède obsecro, quos sis reperturus contubernales, quos amatores, quos fautores, quos assentatores, quos laudatores.

laudatores. Nullus erit ibi famulus tibi aut seruus, dominium enim quod in mundo habes, ad alium statim transibit. Tu potius mancipium eris diaboli miserrimum, cuius nutu sicut in voluptatibus perfruendis, ita in cruciatibus perferendis te gubernare in omnem æternitatem debebis. Nullus ibi pius aut bonus, nullus felix, nullus tui amans, nulla pulchritudo in quoquam, nihil iucundum, omnes scelesti, omnes infœlices, miseri, afflicti, omnes maledicti, calamitatum & miseriarum pleni, omnes denique capitali odio à te dissidentes. Ecce cum his socijs æuum tibi sempiternum traducendum erit; his dominis semper obtemperandum, ab his nunquam vel latum vnguem discedendum.

Quot se offerent ibidem personarum genera?

Tria. Primò Lucifer, dæmonum princeps, & Rex super omnes filios superbia, cuius deformitas, immanitas, atque malitia tanta est, ut eius præsentiam ferè non minus horreant dæmones, animæque damnatæ, quam Dei suauissimum vultum intueri desiderent. In scripturis varijs nominibus appellatur: à *Apoc 12.* fœditate & truculentia draco: à nocendi de *1. Pet. 5.* siderio Leo rugiens: à magnitudine ac potentia Behemot & Leuiathan hoc est balena;

Ff 3 Tu

Iob. 40. Tu igitur in medijs illis inferni incendijs, cogita inftar montis altissimi monſtrū (minus enim cogitare non debes, ſi vt Dominus prophetæ Iobo indicauit abſorbeat fluuium, & non miretur) ſpecie & figura draconis, ſquāmis candentibus horrible, ex cuius oculis flamma, ex naribus fumus, quali ex feruente olla, & ex ore ignis horribus, longè lateque ſpargatur: cuius vires tanta ſint, vt neminem metuat, tanta malitia, vt nemini parcat; tantum nocendi omnibus deſiderium, vt nihil præter cruciatus, penas & tormenta cogitet. Huius præclaræ beſtiæ dominatus tibi ferendus eſt in inferno, ſocius, in hoc ſæculo legibus & conſilijs te iuuat obſecundare.

Qui poſt illum ſequuntur?

Apoc. 9. Sunt deinde dæmones reliqui, minori quidem deformitate & malitia, ſed eiufmodi tamē, vt aſpectus eorum ſupra omnem modum terreat, atque affligat, vt & varijs ſimilitudinibus, in ſacris literis deſcribuntur. Serpentis, locuſtarum, dentium leoninorum, caudarum ſcorpionum, equorum ferocium qui habeant leonum capita, ignemque ſuum & ſulphur euomant. Affirmant Bernardus & Caſſianus, monachos quosdam ad aſpectum dæmonis ita territos corruiffe, vt multo tempore ſenſibus deſtituti

iacue-

iacuerint, & præ metu ferè mortui fuerint. Si tam terribiles apparent in terra non sua, sed nostra, quales quæso se exhibebunt in terra sua?

Quod est illorum munus?

Torquere damnatos, quod ex naturæ, ingenijque subtilitate, longaque exercitatione accuratè nouerunt, & per malitiam odiumque hominum, diligentissimè præstant; non enim foris tantùm, vt carnifices nostri, tormenta adhibent, sed pro sua subtilitate, intima cordis viscera, membraque omnia penetrant, & excarnificant, sicut in hominibus obsessis non obscure videmus, neque in corpus solum sæuiunt, sed omnia ipsa penitus peruadunt, & durissimis cruciatibus implacabiliter afficiunt. Ecce hi domini tui, quibus sicut amplectendis voluptatibus uoluiisti auscultare, ita in suscipiendis tormentis cogaris obtemperare.

Quos in tertium ordinem conijcis?

Homines damnatos, à dæmonibus si animas spectas non multum differentes quorum *vultus*, vt ait Propheta, *redigentur in ollã*, *Ioel. 2.* pleni odio, malitia, blasphemijs. Si verò corpora intuearis nihil est fœdus, horribilius, detestabilius. Prophetæ eos stercoreibus cõ- *Psal. 82.* parant, ob incredibilem fætores, & contē- *Soph. 1.*

Gg 4 ptum:

Isa. 5.

ptum: Facti sunt vt stercus terra: & corpora eorum sicut stercora: Et facta sunt morticina eorum quasi stercus in medio platearum: Esaias his verbis damnatorum corpora describit: & egredientur (Sancti) & videbunt cadauera virorum, qui prauaricati sunt in me: vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur, & erunt vsque ad satietatem visionis omni carni: hoc est sancti, ad suam maiorem gloriam & consolationem intuebuntur de cœlis miseros illos, qui in inferno cruciantur, eorumque corpora videbunt continenter à vermibus corrodi, & perpetuis ignibus cruciari; tantæque fœditate & abominatione, vt nauseam & horrorem incutere & mouere possint spectantibus. Proinde quemadmodum in lauto conuiuio nausea est de stercoribus, hulceribus, semieso & putrefacto hominis fœtente cadauere, non dico verbis mentionem facere, sed vel mente sola cogitare. Ita dedignabuntur beati damnatorum meminisse. Horum miserorum, fœtidorum, calamitosorum, consuetudine fruêris in perpetuum. Si igitur pauperum, mendicorum, & pediculosorum hominum consortium refugis; si infirmos, miseros, & afflictos horres visere; si Chirurghi sectiones, carnificum torturas, miserorum vlcera & vulnera, non sine animi dolore & horrere vides; quoniam nimo eris apud hos miseros, quorum dolo-

tes,

res, cruciatus, miseriæ & calamitates omnem cogitationem superant?

Quas corporis pœnas sustinent damnati?

Damnatorum conditio & vita, status est malorum omnium aggregatione perfectus, in quo nihil est boni, nihil deest mali, nihil adest eorum quæ velles, nihil deest eorum quæ nolles: nullum membrum, nulla facultas aut potentia animæ, dolore & cruciatu vacua est.

Quid ita?

Desideras primò, cibum potumque, & vitæ sustentationem; hic fames est continua & ardentissima sitis, neque mica panis, neque guttula aquæ tota æternitate præbetur, et si forte cibus aut potus aliquis porrigitur; *ignis & sulphur* (ait Propheta) *pars calicis eorum.* Psal. 106.

Secundò, vestes quæris & ornatum corporis. Hic flamma indueris cum diuite Evangelico, vermibusque & putredine operieris, iuxta illud. *Putredo & vermes hereditabunt impium.* Luc. 16: Eccle. 19.

Tertiò, quæris amœnam & laxam habitationem. At sentina omnium sordium hic est, colluiesque omnium spurcitiarum, angusta singulorum loca, quippe qui manibus pedibusque, instar fasciculorum colligati, sese mutuo comprimant.

Gg 5

Quartò,

Quartò, ambis honores; sed hic summa confusio, tum ex nuditate, scèditate, iustis- que pœnis, quas magna ignominia sustinebis, tum ex memoria peccatorum tuorum, quæ tibi perpetuò ob oculos versabuntur, & cæteris luce clariora erunt, tum ex præfenti conditione tua, quod qui filius eras Dei factus sis abiectissimum demones mancipium,

*Si, quod absit, damnarer essent mihi demones
& alij damnati carni-
ficina?*

Ita profectò: Dæmones quidem, quod tibi cum viueres, ad peccandum fuerint aucthores, & nunc sint immanissimi tui, & crudelissimi tortores. Cæteri verò damnati, quod sine vlla commiseratione, te detestantur, te odio prosequantur, tibi pessimè vident. Qui verò tibi peccatorum causam attulerunt, vel quos ipse tu ad peccata induxisti, maiori in te exardescunt odio, conuictique & maledictis insectabuntur: Pater filium execrabitur, quod eius locupletandi gratia, bona multa iniuste collegerit, quod inani offensionis metu peccantem non correxerit, quod malo exemplo ad peccandum præiuerit, filius contra cum parente expostulabit, summa animi indignatione, de nimia indulgentia, de scandalis, de mala institutione, &c. cuiusmodi colloquijs, odio, ma-

ledicentia, furoreque plenis, infernus tota
 aternitate personabit. Ista quaso perpende,
 dū vtiliter licet, quando alicui quacunq; ra-
 tione ad peccandū offers occasionē. Prophe-
 ta. Naū de talibus sic habet. *Sicut spina se inui-* Naum. 13
cem complectuntur; Sic conuiuium eorum pariter
potantium, hoc est, qui iucundi fuerunt in
poculis, & conuiuijs socij, qui ad æquales
haustus vel coegerunt, vel inuitarunt, qui
mutuas aures obscœnis leporibus & detra-
ctionibus oblectauerunt, nunc simul colli-
gati ad instar spinarum, se mutuo pungent,
carnesque mutuas vorabunt, & dilacera-
bunt.

Delectari soleo honesta, facili & grata occupatio-
ne, quæ nam sunt in inferno occupa-
tiones?

Heu nimium onerosæ & miserabiles; ni-
 hil videlicet agere posse, sed in omnibus vi-
 ribus, atq; membris pati debere, & talia pa-
 ti, qualia nec oculus vidit, nec auris audiuit,
 nec in cor hominis ascenderunt; & ita pati
 vt singuli dolores acutè percipiantur, & mi-
 norum sensus (quod apud nos fieri solet) à
 maioribus non impediatur.

An pœnæ omnes æqualiter cruciant?

Sunt quidem inferorum pœnæ singulæ,
 supra

supra quam dici potest acerbæ, sed grauiorū peccatorum, pœnæ sunt grauiores, leuiorū leuiores: nam si leues transgressiones & venialia peccata hominum piorum purgatorijs ignibus expiantur, dubium non est, quin eorundem ratio sit habenda in hominibus, æternis pœnis apud inferos adiudicatis; non enim est iustitię consentaneum, vt propter verbum otiosum, risum inanem, distractionem voluntariam in oratione admissam, aliaque id genus leuiora, repetantur pœnæ ab hominibus iustis, & eadem impunita relinquuntur in peccatoribus. Igitur, vbi illis qui non modo innumerabilia venialia, nullo discrimine continenter admittunt, sed multis etiam mortalibus peccatis quotidie vitam suam contaminant. Quo pacto ferent quæso dolores illos, & cruciatus acerbissimos quibus singula peccata macerantur? Quò se in tanta tormentorum varietate & acerbitate vertent? Quomodo viuent in pœnis magnitudine grauissimis, numero infinitis, duratione æternis?

Quæ pœna tactum manet?

Id vel hinc collige. Cum quis vno membro, in hac vita laborat, chiragra in manibus, podagra in pedibus, cholica in ventre, dolore dentium, calculo quæ singula acutissimis doloribus hominem afficiunt: vix ferre

ferre potest acerbiter. Si idem omnibus his morbis simul grauissimè conflictetur, res erit pœnè intollerabilis; tametsi non desint colloquia amicorum, commoditas lecti, aliaq; vitæ solatia. In inferno autem, vbi nulla pars, vel membrum à tortura vacabit, vbi nulla vnquam consolatio, vbi pro lecto stratum candens, pro aëre refrigerante ignis & fætor suffocans, pro amicorum solatio irrisiones, contumeliæ, maledicta. Quid facies miser?

Quis oculorum cruciatus?

Oculi isti tui qui modò curiosè huc illuc vagantur, formis mulierum scdè delectantur, nutu alios ad peccatum illiciunt, nunquam vel dolore peccatorum, vel recollectione passionis dominicæ lachrymas emittunt. Hi tunc præter horridas ignitasque tenebras, præter dæmonum terribiles formas, præter miseras & calamitates extremas, nihil adspicient in æternum frustra & inaniter collachrymantes.

Habebunt & suam crucem aures?

Aures istæ quæ nunc lasciuis cantilenis, obscenis colloquijs, inanibus sermonibus, nugis, detractionibus patent, tunc nullam in æternum musicam, nihil quod delectet audient, sed horribilibus dæmonum, totque mil-

millium damnatorum clamoribus, eiulationibus, blasphemijs, maledictis, verberibus, tormentis complebuntur. Nihil præter miserum vā vē illic resonabit. Cogita decem millia hominum vno loco contineri, omnis ad cœlos vocem tollere, miserabiliterque eiulari. Quis ferat hunc eiulatum? Hic erit cantus matutinus & vespertinus, nocturnusque & diurnus, quo nunquam vacuæ erunt aures tuæ.

Recensē odoratus carnificinam?

Nares tuæ suauitatibus odorum nunquam affuetæ, fœtores haurient sulphuris & fœdium totius mundi collectarum. Cogita te viuum aperto ore, naribusque ad motus alligatum humano cadaveri putido, grauemque odorem illum percipere debere, vel in cloacâ recentibus humanis excrementis plena, ad medium vsque ventrem constitutum (quod sanctos Aphricanos martyres passos fuisse scribit victor) emergere non posse. Grauioribus sunt fœtores inferni, & grauior odor damnatorum corporum, quibus tu coniunctus in omnem æternitatem adhaerebis.

Quod oris supplicium?

Os verò quod & sermone & crapula, ebrietateque peccauit: pro dulcibus elcicis; fa-

me torquebitur, aut absinthio cibabitur atque potabitur, pro garrulitate, iuramentis, conuitijs, adulationibus, cæterisque sermonis peccatis, edet clamores continuos, miseriaque suas ingenti rugitu deplorabit.

Quid corpus totum patietur?

Quantum quantum est, acerbissimè affligetur. Tactus enim de quo antea non nihil dictum, per singula corporis membra diffusus est. Et hic ut variâs habuit in vita voluptates, nihilque duri aut molesti, pro Christi nomine, suisque peccatis sufferre voluit, ita grauius præ cæteris sensibus, varijsque modis excrucietur, igne intolerabili foris & intus ardente. (*Pones eos* (ait propheta) *ut cli-* *Psal. 20.*
banum ignis in tempore vultus tui) frigore vehementissimo, verberibus, ossium, membrorumque; confectione; nã *malleos percutiētes paratos esse corporibus peccatorum* testatur scriptura. Dæmones ipsi corpora penetrâtes, grauius *Proverb.*
affligent. Si enim pulex vnus in auribus ^{19.} molestus est, si guttula liquoris catharrosi intollerabilem gignit in dente dolorem, & aliquid purulentæ calcis chiragram; modicum etiam venti in intestinis inclusi choliam, & denique exiguus lapillus cruciatus calculi; quem non adferent dolorem dæmones igniti, per singula membra discurrentes, & intus forisque debachantes? Hæ
igitur

gitur futuræ sunt corporis occupationes cōtinuæ, clamor, fletus & stridor dentiū: Hic sensuum oblectationes perpetuæ, quibus sensibus carere fatius foret, quam frui. Corpus hic doloribus fractum & contritum, præ infirmitate vix membra mouebit, & quod viuentibus in difficili morbo vsu venit, planè iacebit atque languebit.

Habebit & anima suas penas?

Anima siue à corpore separata, siue post resurrectionem corpori coniuncta, præter vehementissimos ignis cruciatus, singulares quosdam ac proprios dolores habebit, quibus grauissimè afficietur.

Quos nam quæso dolores?

Animæ in primis proprium est scire, & omnis homo cum natura sua scire desideret, valde rerum variarum cognitione delectatur. *Apud inferos autem (inquit sapiens) ne opus nec ratio, nec scientia erunt.* Itaque phantasia animæ sensus interior cuius munus est cogitare, nihil iucundum aut lætum tractabit, cogitationes omnes in tormentorum immanitate, quæ iam inferuntur, & futurorum expectatione versabuntur, ex qua re intolerabilis dolor nascetur & metus. Memoria repetet anteactam vitam honores, delicias, fœlicitatem, quibus omnibus in postea.

posterum carendū erit. Heu (inquiet) quantitas, in quantam versa est miseriam: abundabam opibus, honoribus, fauore, nūc opprobria, contemptus, afflictus: Transierunt bona omnia nunquam reditura, obuersantur etiam ob oculos peccata sed longa alia imagine, quam dum delectabant, fœtor eorum & quicquid putendum habuerunt, cum horrore pudoreque cogitabitur.

Enarra afflictiones intellectus?

Intellectus vt sublimior animi potentia grauissimè torquebitur. Considerabit enim, Primò, quæ quantaque bona amiserit; gloriam beatorum, regnum cœlorum, conspectum iucundissimum, & possessionem felicissimam Dei, videbit eò iam peruenisse socios suos multos, in scholis condiscipulos, aut contubernales; se verò in perpetuum suis omnibus priuari.

Secundò, quæ mala nunc habeat, quas pœnas, quos cruciatus.

Tertiò, quibus operibus sit beatitudine exclusus, & æternis incendijs adiudicatus, nempe peccatis, quæ & naturæ aduersantur, & plus molestiæ habent quam voluptatis, & tantæ sunt fœditatis, vt is etiam qui peccatis abundat, peccatorum suorum nomine vocari nolit, nemo superbus, nemo auarus, nemo adulter vult appellari.

Hh Quar-

Quartò, quanta facilitate hæc mala evadere licuisset, & bona adipisci.

Quintò, iam seram esse pœnitentiam, januam cœli clausam, nunquam sibi aperendam; merita Christi nunquam cõmunicanda, inferni claustra nunquam referenda.

Sera pœnitentia quale tormentum?

*Vermis cõ-
scientia.*

Diuina scriptura vocat ipsam vermem, qui conscientiam perpetuò rodet, & sine vlla vtilitate præterita obijciet, quem toties monentem audire noluit, & ne stimulos eius persentisceres, cõtinuis peccatis oppressisti; qui tecum quodammodo in hac sententiam aget. Nonne hæc tibi futura prædixi, dum viueres, & vitia deponere, & expiare liberum erat; priuatus es æterna beatitudine, priuatus & meritis & sanguine Christi, frustra tibi Christus mortuus est, frustra tibi sanguinem suum fudit, frustra tot labores, doloresque tui causa suscepit. Eras filius Dei, regeneratus in baptismo, debebatur tibi æterna hæreditas, inexplicabilis illa gloria, adeoque sedes ipsa & thronus Christi. Viden socios hos & illos iam gloriosos; hi patris aliquando tecum erant conditionis, nunc in gloriam admissi, tu exclusus & instar canis eicctus, atque ad has intolerabiles æternasque pœnas detrusus; vbi quocunque oculorum aciem conuertis, ni-

hil præter dolores & cruciatus vides: si cœ-
lum intueris auertit à te indignabūdus vul-
tum suum CHRISTVS, irident sancti, & socij
olim tui abominantur: si ad læuam, si dexte-
ram te conuertas, nihil præter tormenta &
horrificas dæmonum formas, occurrit. Nul-
lus tui miseretur, nemo præbet auxilium,
nullus solatur, quia iustè pateris, & ini-
uriam tibi nullam fieri tu ipsi tibi consci-
us es.

Et quibus quæso modis has tantas poenas
mercatus es, tantorumque honorum iactu-
ram fecisti? libidinibus, auaritia, ebrietate,
alijsque id genus flagitijs, & qualia erant il-
la, multum laboris insumebas, parum re-
portabas voluptatis, torquebat conscientia,
maiores indignabantur, vicini socijque de-
testabantur, contemptui eras alijs. *Verè am-
bulasti vias difficiles & viam Domini ignorasti.*
Contra verò socij isti tui, qui nunc compu-
tantur inter filios Dei, & inter sanctos fors
illorum est, qui tibi videbantur insani, stulti
& miseri, pacata lætaque conscientia, exiguo
labore, hanc immortalem sibi gloriam pe-
pererunt. Dilecti socijs chari parentibus &
superioribus, venerationi & ornamento ci-
uibus, vitam duxerunt honestam, tranquil-
lam, & non iniucundam, Væ tibi misero &
terque quaterque miserrimo, non tamen
miserabili.

Cur non eandem cum illis viam es ingressus, an quod illi potuerunt, tu non potuiffes? Non tibi similiter præsto gratia Dei fuit? Quid magnum à te expostulabatur ad salutem? Confitenda erant & deflenda deferendaque peccata. Quid magnum; aderat sacerdos vice Christi peccatorum condonationem offerens; hortabatur concionator, superiores sociique monebant, conscientia stimulabat; & quid magnum erat confiteri? Hoc est vni soli; homini, & quidem peccatori, qui misereri iussus erat, peccata tua & operire, quæ nunc toti mundo sunt manifesta, pudebat tunc coram vno; at quis pudor nunc coram tot millibus; metuebas iniuste acquisitæ pecuniæ restitutionem, ne inopia premereris; nunc autem quæ sunt diuitiæ? vermes, ignis, tormenta: Terrenas illas opes alij possident, pigebat nunc voluptates deserere, sed nunc te ipsa deserunt, horrent infernum deliciæ, hic præter tormenta, torturas & misérias, nihil. Tu voluptates deserere noluisti: sed ecce, voluptates te ad gehennam proficiscentem deseruerunt. Quid enim nunc profunt honores, quid opes, quid deliciæ? Quid commodi nunc habes ex omnibus quæ tanto studio parasti? Quorum gratia Deum neglexisti, & miseræ animæ tuæ salutem proiecisti; voluptas perijt, pœna manet. O miserum te qui,

cum

cum posses, ista non præcogitasti, qui pias admonitiones maiorum spreuisti, internaſque Spiritus Sancti suggestiones oppressisti, væ tibi & væ æternum.

His rationibus intellectis quid fiet?

Voluntas in rabiem & furorem versa, maledicet diei in quo natus est homo, & nocti, in qua conceptus est in vtero matris, cumq; æternas ineuitabileſq; pœnas considerabit, quas ipse sibi solus creauit, in se ipse fremet, frendetq; miser homo, & in Deum auctorem, qui se finxit, blasphemias euomet. *Videbit enim peccator & irascetur, dentibus suis fremet Psal. 118. & tabescet.* O miserum me (inquiet) ideone natus sum? Quantò satius fuisset nunquam vidisse hanc lucem? Vtinam vel modo mihi detur, in nihilum redigi, quantò scæliciores me sunt bestia & iumenta, quorum anima vna cum corpore extinguitur: Iam enim perire cupio, & non conceditur, mors à me fugit, & tamen sine morte, mortem morior sempiternam.

Inferni cruciatus quam diu tolerandi?

In hac mortali vita quidquid diuturnum est, molestum est, & grate; Et si grata est quies; tamen si sanè duos annos in molli lecto continenter cubandum esset, nō ferres tam diuturnæ quietis laborem. Quod si verò su-

beunda essent vnus anni graues & continua pœne calculi, contractiones ossium, aurium aduersiones, nonne quiduis pro dolorum illorum depulsione offerres? At nunc considera gehennę pœnas grauissimas, cū quibus comparatum nihil graue est aut durū, quid quid hic mundus in durissimis ponit, ignis, membrorum contusio, feruens oleum, crucces, scorpiones, equulei, & quidquid acerbissimum dici cogitarique potest, etiamsi 100. annis omnia simul toleranda forent, vnus diei gehennam non adæquarent.

Proinde sicut prudenter is sibi consult, qui istius mundi pœnitentia, inferni pœnas redimit; ita imprudentissimus videtur, qui impura leuiq; voluptate captus, his cruciatibus se, tametsi breues futuri essent, addicit. Quis enim adeo demens est, vt triū dierum equuleum, vnus horę libidine emat? Cruciatu inferni non tempore, sed æternitate, non anno, sed æuo mesurantur.

Heu æternitas, æternitas, quam diuturnas, quam grauis, quam vicina, quam parum tamen à plerisq; curaris? omne momentum in pœnis est annus, quid erit æternitas in tormentis inferni; Heu quanta Dei iustitia, quanta in peccatores seueritas? Quis vquam vel grauissimum flagitiū, biennij supplicio puniuit? plurimum triduo aut quadriduo pœnæ huius vitæ terminantur, sed

Deus

Deus qui solus magnitudinem peccati suo momento æstimat & ponderat, tota æternitate pœnas exigit à peccatoribus. Heu miser quomodo in hac calamitosa æternitate perdurabis? Si tot anni in cruciatibus ponerentur, quot peccata admisisti; aut si hoc parum, quot saltem horis aut quadrantibus vixisti; vel si nec hoc satis est, quot sunt stellæ cœli, & maris arenæ, tolerabile videretur iudiciũ: At verò hoc numero annorum nõ contenta iustitia Dei, æternitatem pœnaram exigit, quæ æternitas, quantumcunque temporis demas, nihil minuitur. Si auferas tot millia annorum, quot sunt in vniuersa terra minutissimæ arenæ; si tot myriades annorũ, quot guttæ numerantur in Oceano, quot folia arborum omnium atque herbarum, quot gramina camporum, adhuc sibi constabit æternitas, adhuc nihil de duratione suppliciorum detractum erit: peccatum mortale inferni ignibus ardet quidem semper, sed nunquam excoquitur, punitur sed non expiatur. Deus ipse quamdiu Deus erit, peccatorem torquebit, neque prius liberabitur peccator à pœnis, quam Deus omnipotens & sempiternus desinat esse Deus.

Minuitur ne doloris sensus pœnarum diuturnitate?

Corpus peccatoris damnati non indurescit, neque callo obducitur; proinde neque

Hh 4 pœnæ

pœnæ ipsæ mollescunt, sed quam graues tibi
 ipso in gehennam ingressu fuerint visa tales
 tibi per omnem æternitatem videbuntur;
 æquè moleste & intollerabiles; nisi forte cul-
 pa tua augeantur. Hanc dirissimam æterni-
 tatem cur non expendis? Eiusque metu vi-
 tam tuam melius instituis? An forte quia so-
 lum præsens tempus æstimas, futura tanquã
 absentia, & longe posita nunquam aduen-
 tura putas? Futura certè aliquando præsen-
 tia sunt, & nisi quandoque adessent, futura
 non dicerentur. Qui ante annos 100. tua æ-
 tate & conditione vixerunt, illis non aliter
 æternitas futura fuit, atque tibi futura præ-
 dicitur; præterierunt illi, migrarunt ex hoc
 sæculo, & nunc præsentem habent æterni-
 tatem, quam expectabant. Sicut igitur hodie-
 nus dies superiori anno futurus erat, & nunc
 non futurus est sed præsens; ita æternitas illa
 gehennæ, quam procul abesse existimas, ali-
 quando te assequetur, præsensque aderit, &
 non sicut tempus omne quantumuis lon-
 gissimum aliquando præteribit, sed semel
 præsens factum, in æternum præsens mane-
 bit. Hæc tu charissimè, obsecro etiam atque
 etiam cum animo tuo cõsidera, & illam lon-
 ge terribilissimam suppliciorum æternitatis,
 quam nulla oratio satis potest enarrare,
 exiguo labore & pœnitentia deuita.

DE REGNO COE-
LORVM.

*Optimus sapientissimusque mundi opifex in quem
finem quæ ex nihilo creauit,
retulit?*

CÆteras quidẽ creaturas corporeas ho-
minis vsui & vtilitati consecrauit : ho-
minem verò ipsum in hunc finem produxit,
vt post hoc exiguum breueque vitæ curricu-
lum, rectè & honestè cõspectum, in domum
illam migraret, vbi diuino conspectu fruẽs,
vitam longè iucundissimam beatissimamq̃;
in omnem æternitatem viueret.

Quid hinc colligis?

Primò, manifestum euadit, vitam quam
hic ducimus nihil esse aliud, quã viam quan-
dam & motum ad illam beatam & immor-
talem, resq̃ue alias omnes ob eam potissimũ
causam factas, & impartitas nobis, vt ijs in
hoc itinere ad cœlum commodius facilius-
que conficiendo vtamur.

Secundò, Christianum hominem, qui
hanc veritatem fide edoctus est, omnes suos
conatus huc conferre debere, vt à beata illa
vita nec excidat, nec frustra in hoc mundo
constitutus, nec suæ procreationis finem af-
secutus videatur.

Hh 5 Tertiò

Coloß 3.

Tertiò, hinc efficitur, Christiani hominis mentem, cogitationesq; non alibi quam in cœlo defixas esse debere, iuxta B. Pauli admonitionem dicentis. *Quæ sursum querite, ubi Christus est ad dexteram Dei sedens, quæ sursum sunt, sapite, nõ quæ super terram: nostra enim conuersatio in cœlis est, qui sumus conciuues sanctorum & domestici Dei.*

Ephef. 2.

Quomodo ad regnũ cœlorum mortales afficiuntur?
Tria sunt hominum genera, qui de æterna vita aut loquuntur aut cogitant. Primi sunt, qui cœlestia illa bona tanquam aliena, & ad se non pertinentia cõtemplantur, more illorum hominum, qui in itinere insigne aliquod palatium contuentes, pulchritudinem & splendorem eius admirantur, multaque inter se de illo conferunt, sed prætereuntes ad obiectam aliquam casam rusticam diuertunt.

Secundi sunt, qui de cœlestibus quidem bonis, tanquam sibi comparatis & propolis, multa copiosè & splendidè disserunt, sed difficultate itineris multitudineque aduersariorum deterriti, neque ipsi eo contendunt, neque alios eo contendere sinunt. Quemadmodum olim in deserto 10. illi exploratores fecerunt, qui cum Iosue & Caleph in palestinam promissionis terram à Mose ablegati fuerunt.

Tertij porrò de cœlo agunt, tanquam de patria

patria ad quam iter habent, eiusque cogitatione ac crebra commemoratione omnes miseræ huius vitæ molestias & difficultates exforbent, non aliter quam nobilis, qui ex longa difficiliq̄ peregrinatione pedes domum reuertens, eminus arcē suam in monte conspicatur. Hic enim cogitans paulò post occursum cum liberis & familia uxorem, in amplexus ruituram, sedem, mensam, epulas, cæteraque omnia corporis animique oblectamenta proposituram, nihilque defuturum commoditatis, opum, honorum, &c. in itinere fortiter & animosè decurrendo alacriter progreditur, vim sibi facit, atque ad eò etiam comites certa futurorum bonorum ostentatione animat atque impellit, si quæ in itinere occurrunt, cæcis quasi oculis transit, & futurarum commoditatum consolatione facile contemnit. Ita affectos esse illos convenit, qui beati esse volunt, ut magno & invicto animi robore superatis omnibus impedimentis, & difficultatibus ad illam gloriam contendant, propter quam in lucem æditi, & per Christum à morte sempiterna vindicati fuerunt.

Inenarrabilis illius beatitudinis in nobis desiderium quænam excitant?

Primum si consideremus quæ quantaq̄ bona Deus in hac vita dilargitus sit, non modo infidelibus idolorumque cultoribus, & ho-

& hominibus ventri suo abdominique deditis, sed hostibus quoque suis, & Christiani nominis accerrimis oppugnatoribus. Nero præter nefarium parricidium & alia innumera flagitia commissa, primus imperator Christianos vehementissimè est persecutus, vsque ad interneccionem gloriosissimorum Apostolorum Petri & Pauli, Decius, Diocletianus, Maximinus, Maxentius, ceterique veræ religionis hostes, quid non in Deum, Deique cultores Christianos machinati fuerunt? Iulianus Apostata ex tonsurato clerico religionis Christianæ desertor, magicisq; artibus deditus, Valens hæreticus, &c. Hi (inquam) omnes cum tot sceleribus inquinati ex professo Deum ipsum, Deique legem impugnarunt; à Deo tamè donati sunt immensis opibus, honore, gloria, splendore, delitijs, vt nihil deesset, quo minus vitam agerent suauitatis, dignitatis, voluptatis plenissimam; imperauerunt orbi, subiectos sibi habuerunt populos ac Reges; ad eorum nutum omnia gerebantur: Et quid optare posses in hac vita, quod illis non fuerit concessum? Sed hinc attolle mentem ad alia. Si enim tanta largitus est hostibus, persecutoribus, improbis, flagitiosis, sceleratis hominibus, atque tyrannis; quid præparauit, non dico, seruis, non amicis, non charis, sed filijs dilectissimis, regni sui hæredibus? Si optabilis

lis est imperatorum regumque terrenorum conditio, quanto magis optandum cœleste regnum, cui præficientur filij accepturi hæreditatem?

Secundum est ex diligenti consideratione verborum Isaïæ, & B. Pauli Apostoli. *Oculus non vidit, auris non audiuit, & in cor hominis non ascenderunt, quæ præparavit Deus diligentibus se.* Magnam gloriam, magnas opes, magnos honores oculi nostri viderunt principum Christianorum; Multò plura audiimus aut legimus ipsi, quanta fuerit gloria imperatorum, quæ victoria ac potentia Alexandri Macedonis; quæ Nabuchodonosoris regna, qui triumphum Ducum Romanorum, quam admirabilis sapientia Salamonis. Longè denique magnificentiora & splendidiora mente & cogitatione complecti possumus: sed quantamcunque videris in orbe gloriam & scelicitatem, quantumcunque audieris quantumcunque mente complexus fueris, nihil ad gloriam, beatitudinemque illam quam dabit, & reuelabit in cœlo Deus diligentibus se.

Isa. 64.

1. Cor. 2.

Rom. 8.

Tertium ex eiusdem Apostoli verbis colligi potest: *Non sunt condignæ passionis huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis:* hoc est nihil tam graue cuiquam, in hac vita inferri potest, aut à quoquam sustineri, quod dignum sit æterna gloria. Quò maioris

ris momenti & pretij est res, eò maiore labore molestijque digna censetur. Sunt qui ferum patientur & ignes, vt vel præmia consequantur, vel commodis & emolumentis quibusdam fruantur. De bonis igitur vix æternæ affirmat scriptura quod tanta sint, vt nullus fuerit vnquam, in hac vita labor, nulla molestia, nulla afflictio, nulla pena, quam non cumulatissimè compensent ac remunerentur. Multa passi sunt Martyres, multa item facinorosi multi pro criminibus suis: At nihil dignum tantò præmio. Tullibores tuos ad res istius vitæ confer, mercator se periculis maris exponit, vt quæstum mercibus faciat, Ecclesiasticus transmittit Alpes, vt sacerdotium aliquod opimum impetret. Alij studia literarum, nocturnosque labores ad honores, Principum fauorem, & quietam vitam dirigunt. Et hæc diuina bona quæ pretium omne superant, pro quibus tametsi vitam sanguinemque profundas, nihil dignum præstabis, nullos tibi labores cæteri videntur? Certè B. Paulus, quantos labores & molestias perpeffus fuerit, quamque parui eas pro bonis illis immortalibus estimauerit, in Epistolis suis satis declarat.

Quartum est ex pretio vitæ æternæ: merces enim quo plaris veneunt, eo digniores habentur. Obseratum erat quondam cæci

peccato primi parentis, nulli patebat ingres-
sus, quæsitus est in cælo, in terra & subter
terram, qui pretio persoluto portâ cæli re-
feraret, nemo potuit reperiri, nec pretiû ab
vlla mortali vel immortalis creatura persol-
ui. Deus ipse infinitæ maiestatis & dignita-
tis in pretium se offerre debuit. Haberi po-
terant opes huius terræ, Sol, Luna, sidera, ip-
sique cælestes orbis, quæ omnia quum in
hunc finem à Deo producta essent, vt homi-
ni ad æternam salutem consequendam ad-
iumento essent, meritò debuissent in hoc
negotio consumi, sed dignum & æquale nõ
erat pretium, opus fuit re infinita, dolori-
bus, sanguine, passione, morte Dei infiniti.
Quocirca si gloria cæli non nisi infinito me-
rito comparari potuit, hoc est, non nisi mor-
te filij Dei; & si tanti Deus ipse illam æstima-
uit, vt se ipsum pro ea tibi comparanda ob-
tulerit, ac donarit; nonne magnum quiddã
& eximium vitam æternam esse existimare
debemus? *Ego* (inquit filius Dei) *veni vt vitam*
habeant, ideò factus homo, ideò passus, ideò
mortuus, vt vitam ab ipsis amissam meo san-
guine recuperem.

Quintum argumentum ducitur ab illis,
qui hoc cælesti gaudio beati sunt & fœlices.
Maiores nobilioresq; maioribus rebus gau-
dent & delectantur; pueri nucibus, viri ma-
gnates, Principes & Reges grauioribus,

vt

vt certaminibus, circis, venationibus. Qui porro res istas terrenas mente calcarunt, adeò non afficiuntur illis, vt omnia ista humana & inferiora pro nihilo ducant, reputent vt sordes & stercorea. Tales erant Apostoli, cæteri que viri sancti, & Deo pleni. At verò sancti Angeli quibus nihil commercij est cum his nugis nostris, dedignantur illas aspicere, in quibus homines præcipuam felicitatem constituunt: eorum quippe felicitas & beatitudo posita est in rebus longè nobilioribus. Deus autem infinitæ naturæ & dignitatis, non nisi infinita pulchritudine capitur. Considera igitur quanta sit futura res illa, quæ te in æternum beabit, eadem nimirum quæ sanctos Apostolos, quæ beatos Angelos, quæ Deum ipsum: Qua enim re sancti Dei aque adeò Deus ipse oblectatur, & beatus est, nisi Deo & contemplatione possessione que diuinitatis? Hac eadem tu frueris, & in æternum frueris. O te beatum ergo si gloriam istam intelligas, beatiorum si desideres, beatissimum si consequaris.

Anima hoc cælesti regno digna quo triumpho in possessionem tantæ gloriæ ingrediatur?

Reges inaugurandi cum magna pompa & solennitate inducuntur, & Romani duces olim confectis feliciter bellis domum re-

uertentes, cum incredibili splendore & apparatu in capitolium inuehebantur. Sed nihil ad hanc inaugurationem atque triumphum. Lazari mendici anima, ante referatas *Luc. 16.* cœli portas, ab ipsis Angelis, est in sinum Abrahamæ deportata. Itaque, primò Angeli ipsi sunt vice currus triumphalis, ipsi vehunt animam in cœlum, ipsi magno numero comitantur. O quam suaue vehiculum, quam certi itineris duces, quam nobiles & iucundi comites, quam honorabiles ductores.

In ipso verò progressu cum laudibus Dei, non tacebuntur laudes triumphantis animæ. Hæc est virgo sapiens, quam Dominus vigilantem inuenit. Hæc est quæ nesciuit thorum in delicto, habebit fructum in refectione animarum sanctarum. Iste sanctus pro lege Dei sui certauit vsque ad mortem, & à verbis impiorum non timuit. Hic vir despiciens mundum & terrena triumphans diuitias cœlo condidit, ore, manu. Tum eius generosa facta dulcissimo carmine ab Angelis celebrabuntur, taliq̄e cœlesti melodia peruenietur in cœlum, sicut de seruulo paralytico, narrat D. Gregorius.

Quid vbi ad cœlum ventum fuerit?

Mirabitur anima insolitam regionem, nonna erunt omnia; occurrent sancti congratulabundi, & in casta oscula ruentes. Si enim

Ii Ange-

Lac. 15. *Angeli in cœlis gaudent super vno peccatore penitentiam agente, sed in magno adhuc discrimine degente, quantum erit gaudij super eodẽ iam de hostibus omnibus victoriam & triumphum reportante? Etsi gaudent Angeli, quanto magis homines, eiusdem nobiscum naturæ, conditionis, & patriæ? Et si ex longa peregrinatione redeunti filio occurrunt mater & domestici in hac vita, omniq̃ obsequij & officij genere gratificantur, quam vehementer lætabuntur, & gratulabuntur nobis beati illi Spiritus, qui longè maiore caritate nos complectuntur, quam vllus mortalium? Præsertim cum ex multo longiori periculosiori que peregrinatione atque nauigatione, in securissimum salutis portum inuehimur?*

Qui sanctorum præcipuo gaudio triumphant nobis in cœlum ingredientibus?

Quibus nos aliqua necessitudine communiti fuimus, vel causam alicuius boni aut salutis attulimus, vel quos singulari deuotione coluimus. Itaque parentes Deo laudem dicent pro tali filio, & fratres, amici & cognati pro tali consanguineo. Ibi que amor omnis naturalis qui erga parètes habebatur, in sanctum & diuinum commutabitur. Iam illi quos ad meliorem vitam adduxeris, ad Deum conuersi, tibi suam salutem cum ingenti gloria

gloria acceptam referent. Et sicut (teste D. Gregorio) Achaia Andream prædicabit; India Thomam, Aethyopia Bartholomæum; orbis Christianus Petrum & Paulum, his similibusque vocibus.

Hi sunt Domine qui nos veritatem docuerunt, qui nos suis verbis & exemplis à dæmonum faucibus eripuerunt, qui salutis istius nostræ authores fuerunt, Petrus Apostolus, & Paulus Doctor gentium, ipsi nos docuerunt legem tuam Domine: His igitur redde *coronam iustitiæ, quam promissisti diligentibus te*. Ita tibi bona omnia precabuntur, & laudes tuas immortaliter celebrabunt, illi quos tu ad pietatem colendam iuueris, filij, discipuli, subditi, auditores, & quibuscunq; operam tuam impenderis. Sancti verò quos patronos habueras, nominatim Angelus tutelaris, peculiarem illum cultum & honorẽ, quo ipsos viuens affecisti, palam commemorabunt, singula quoq; recensent, quæ in tui gratiam vicissim à Christo petierunt & impetrarunt, quos tu agnoscens maiori etiam, quam hactenus vnquam veneratione & affectu complectere.

lucundissimo hoc ac ornatissimo sanctorum comitatu in intima cælorum penetralia introductus quid agam?

Admiraberis regionis amœnitatem, campos non terrenos, sed cælestes, palatia nõ lapidi-

Ii 2 pidi-

pidibus, lateribus aut gemmis, sed sublimiori materia diuinis manibus artificioq; constructa, solis lux vtpotè obscurior illic non lucebit, nam *claritas Dei illuminat illam domū*,
Apoc. 21. & *lucerna eius est agnus*. Hinc inde circumspiciens varios sanctorum choros videbis, Virginum, Viduarum, Anachoretarum, Confessorum, Ecclesiæ Doctorum, Martyrum, Apostolorum, Prophetarum, Patriarcharū, qui vt in hoc mundo diuersis viuendi institutis Deum coluerunt, peccataque sua, & vnigeniti filij Dei mortem, seorsim (vt ait
Zach. 21. Propheta Zacharias) distinctis familijs planxerunt, ita in cœlesti patria diuersis honoribus afficientur, & habitationibus distingu-
Ioan 14. entur. Siquidem *in domo patris cœlestis mansiones multe sunt*.

Quibus salutatis & ab iisdem officiose salutatus, ascendens ad nouem choros Angelorū, quos tribus hierarchijs dispertitor, & in suo quemque munere & officio (sunt enim *administratorij Spiritus*) constitutum videbis, ex qua re dictu incredibile, quantum
Gen. 28. sis voluptatē percepturus. Nam illi qui sunt ex ordinibus inferioribus, vltro citroque sursum, deorsum cursitant munera diuinè
Apoc. 8. cœlo in terram, & preces mortalium hinc in cœlum deportantes. Medij ex Dei voluntate & præscripto de rebus inferioribus conflituunt & ordinant. Supremi vtpotè Deo

viciniores perpetuò diuinæ suæ maiestati assistunt & ministrant, toti in eius amorem & admirationem absorpti: Et Angelorum quidem omnium tanta est multitudo, vt sicut cœlum magnitudine hanc terram, infinitis partibus vincit, (quippe quæ iuxta mathematicorum demonstrationes ad vniuersi cœli complexum quasi puncti instar obtinet) ita eorum numerus res has terrestres omnes multitudine longè superet. Ordo talis est, vt & nemo otietur, & nemo alterum impediatur, & quo quisque superior est, eo quoque inferiore, insigni aliqua proprietate nobilior est & præstantior. Regina Saba admirabatur in aula Salomonis ministrorū ^{2 Par. 9.} ornatum & ordinem; nec habebat amplius spiritum, vt inquit scriptura. Sed quid hominū terrenis vestibus indutorum nitor, ad hunc immortalem Angelorum splendorem & ornatum; qui gloria cœlesti & pulchritudine naturæ suæ, omnibus rebus à Deo creatis antecellunt? Quid ille ordo ad huius ordinem? Quid illa multitudo ad hanc infinitatem?

In hac gloriosa profectioe, quos audies concentus Angelorum, atq; beatorum hominum? Quam melodiam, quas Dei laudes? Canticum nouū, perpetuū Alleluia. Quando vident pij homines in templis Catholicorum sacrum missæ officium cum apparatu, & pia quadam cœremonia celebrari, &

Ecclesiasticos hymnos deuotè ordinateque decantari audiunt, animis in cœlo defixi, & mirabili dulcedine ac suauitate delinuti, lachrymas vix tenent. Hic ergo in cœlesti templo, in tanto numero canentium, tanta singulorum attentione, tanto ordine, tanta harmonia, tanta maiestate, quid cogitabis? Vbi eris? Quo gaudio afficeris? Qua dulcedine perfunderis? Qua deuotione cumularis?

Præteruictus Angelorum ordinem ac cœlorum Reginam Dei ipsius Matrem adduceris, quæ sola gloria ac maiestate sua decimum chorum constituit, & adornat, tot enim tantisque donis & ornamentis est exulta, ut quidquid sapientiæ, pietatis, charitatis, pulchritudinis, honoris, gloriæ sanctis omnibus à Deo collatum fuit, id omne in ipsa tanquam in nobilissimarum rerum thesauro collectum videas. Hanc aspicias *etiam* Sole, & Luna quasi scabello insistentem, illustri corona, 12. stellis tanquam gemmis quibusdam distincta, capite redimitam: quæ serenissimo vultu ad te conuersa, veni (inquiet) sponsa Christi, accipe coronam quam tibi Dominus præparauit in æternum; Inuocasti me, & quotidianis precibus postulasti, ut Iesum benedictum fructum ventris mei post exilium tuum tibi exhiberem; iam te ad eum deducam, teque coronandam, dignoque

noque premio afficiendam ei sistam: & commemoratis orationibus quas pro te ad filiū suum fundere solita fuit, singulisque beneficijs per eius preces tibi à Deo collatis, in maiorem te sui amorem & venerationem excitabit.

Quid praterea?

Duce matre Deipara throno Christi appropinquans admiraberis gloriam vnigeniti filij Dei, sedentis ad dexteram virtutis & maiestatis Dei, qui tibi obuiam factus, id quod in supremo iudicij die futurum promisit, etiā hoc tempore aliquo modo prestabit: *Iterum veniam & assumam vos ad meipsum:* Nam si filium prodigum, qui totum patri- Luc. 15. monium suum decoxerat, accurrens amplexus est & osculatus, quid filio probo è pugna redeunte facturum putas? Primò sanè more matris, quæ infantis lachrymantis faciem sudario tergit, *absterget omnē lachrymam ab oculis tuis*, & eiusmodi proculdubiò verbis consolabitur: *Benedicte tu fili mi, & frater dilectissimè, gaude & exulta, iam enim non erit tibi amplius neque luctus, neque clamor, neque vllus dolor. Iam hyems & difficultas omnis transijt & recessit.* Apoc. 21. Deinde quod tantò tem- Cant. 1. pore concupiuit anima tua, *vt oscularetur te osculo oris sui*, suauissimo castissimoque amplexu, te sibi in sponsam desponsabit. Tum exhibitis manuum, lateris, pedumque

vulneribus, quidquid pro te annis 33. gesserit, passusq; sit, in memoriam reuocabit. Tu verò venerabundus sacra illa vulnerum loca deosculaberis, tantiq; Domini in te bonitatem & misericordiam admirans, in eius amore incredibiliter exardesces.

Nihil amplius?

Quintò, manu prehensam te sponsam suam adducet Christus ad thronum, patris æterni, vt ipsam videas & possideas diuinitatem. Vti sicut Moyse in monte Sinai in nubem ingressus caligine tectus fuit, ita tu ingressus in gaudium Domini tui, totus à Deo absorptus, homo planè diuinus euades. Hic tunc Deus Pater, sempiternæ gloriæ coronâ tibi imponens: *Euge (inquiet) serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui, intra (inquam) in gaudium Domini tui, tantū quippe est gaudium, vt totum capere nequeas, sed sicut sponsa in aquam missa oppletur quidem aqua, sed vniuersam aquam non capit, ita tu gaudio quidem & Deo repleberis, sed tamen totam istius gaudij amplitudinem mentis tuæ angustię non poterunt continere. Verè, verè beata tunc erit anima tua, vnde*
1. Pet. 1. 8. densque exultabis letitia inenarrabili & glorificata. Deus porrò locum tibi designabit in numero sanctorum labore & virtute tua dignum,

num, iuxta illud sapientis. *Omnia misericordia Eccle. 16.*
faciet locum unicuique secundum meritum operum
suorum, & secundum intellectum peregrinationis
ipsius. Ad quem locum ubi perductus fueris,
 miraberis tibi asseruata, & quasi in thesaurū
 collecta, quæcunque per omnem vitam egi-
 sti, nihil eorum prætermisum, nec haustum
 quidem aquæ frigidæ egentibus datum, &
 miraberis res exiguas & minimas tanta mer-
 cede compensari.

Verène isthæc ita fient?

Fient illa quidem, sed non eo modo quo
 dicta sunt, sed quomodo ab hominibus ex-
 plicari possent. Fient puncto temporis, sum-
 mo splendore, inexplicabili lætitia, modo
 supernaturali, quem illi soli intelligent, qui-
 bus dabitur experiri.

Quotuplex gaudium habetur in vita
æterna?

Duplex: Vnum essenziale dicitur, quod
 in Dei ipsius clara visione possessioneque
 consistit.

Alterum accidentale, quod in cæteris a-
 nimæ corporisque bonis cernitur. Vtrique
 conuenire potest Boëthij definitio, *vt sit sta-*
tus bonorum omnium aggregatione perfectus.

Atque vt ab accidentali præmio tanquam
 minori auspiceris, omnibus ibi bonis cir-
 cumflues & abundabis, nihil quod deside-

li 5 rare

rare possis aberit, omnia quæ voles copiose accipies. Cumq; tanta sit illic foelicitas, rectè tamen dixit D. Augustinus *facilius exponi posse quid non sit, quàm quid sit in cælo*; nulla paupertas, nulla inscitia, nulla ægritudo, nullè proflus miserix, imò verò nec hæc nostratia bona, non diuitiæ nostræ, non honores nostri, non scientiæ nostræ, non eloquentia nostra, non denique quidquid in bonis & eximijis hic mundus admiratur. Aderunt tamen bona omnia, sed præstantiora & altiora.

Adumbra rem istam similitudine aliqua?

Agricola quispiam rusticana sua casa & supellectili contentus viuit, mensa, cubili, lecto, vestitu, &c. At filius Regis assuetus palatio, supellectiliq; regia, casam hanc forte ingressus, nihil inueniet, quod a patris dignum putet. Hic enim videt parietes luteos, tectum stramineum, tapetes ranearum telas; lectum saccum stramineum, lecticam humum, mensam rudem tabulam, sedem truncum arboris, vestem panosam, calceos clauiculatos, orbis & cochlearia lignea, lances testaceas, denique rudia rusticanaque omnia, quibus licet fruatur, & delectetur agricola; non capitur tamen Regis filius, cuius palatium est nobili lapide constructum, plumbeis laminis tectum, pul-

cherrimè laqueatum, & suppellectili aurea atque argentea instructum. Simili modo res se habet in aula cœlesti, vbi diuitiæ huius mundi, quæ auro, argento lapidibusque pretiosis & gemmis constant, hoc est, terra rubra, alba, aut alijs coloribus pro qualitate gemmarum tincta, nullo pretio habentur. Nostræ opes pungunt sollicitudine curaque habendi & retinendi. Illic opes cœlestes sine cura, & illæ quidem amplissimæ. *Super omnia enim bona sua constituet te DEVS.* Quid- *Matt. 24.* quid habet Deus, id tuum erit. Et quemadmodum olim Iosephus par erat Pharaoni, *Gen. 41.* vno solio regni sceptroque excepto; ita tibi sua omnia donabit, committetque Deus, hoc vno dempto quod cōmunicari nequit, vt ipse solus maneat *Deus super omnia benedictus in secula.*

Honores istius vitæ, quid præter externam reuerentiam adferunt, & illam sæpè simulatam, sæpè extortam, sæpè coactam, & inuidia, maledictionibus plenam? In cœlo porrò quantus honor? *Qui vicerit* (inquit *Apoc. 2.* **CHRISTVS**) *dabo ei sedere in throno meo.* Magnus honor in eodem throno cum Rege confidere. Aman acerrimus honoris existimator, summam dignitatem iudicabat equo Regis vehi. Quantus igitur erit honor, in *Hesler. 6.* eodem throno sedere cum **CHRISTO DEO**, & Regum omnium Domino? Eleganter

ganter dixit B. Apoffolus Paulus. *Quod in pro-*
2. Cor. 4. senti est momentaneum, & leue tribulationu no-
stra, in sublimitate aeternum gloria pondus opera-
tur in nobis. Tanta est illius honoris & gloriae
 magnitudo, vt omne id quod in hac vita pa-
 ti contingit, fit pro re leui ac momentanea
 habendum.

Summa in hoc mundo potestas est, sum-
 ma imbecillitas. Reges & Principes, qui pra-
 ter caeteros potestate praediti esse viderunt,
 sine ministrorum turba à quibus pendet to-
 ta illorum potestas, vix audent domo efferre
 pedem quod intrepidi faciunt mendici. Bea-
 ti verò in caelo, sine ministrorum aut militu
 ope, soli per se acies integras delere & perde-
 re possunt, sicut vna nocte in exercitu Senna-
1sa. 37. cherib, Angelus vnus 185. hominum milia
prostravit. Quia gladij ancipites in manibus eo-
rum, ad faciendam vindictam in nationibus, inter-
4poc. 2. pationes in populis, quod illis in Apocalypsi
 promisit Christus his verbis: *Qui vicerit & cu-*
stodierit vsq; in finem opera mea, dabo illi potesta-
tem super gentes, & reget eas in virga ferrea, &
tanquam vas figuli confringentur, sicut & ego ac-
cepi à patre meo: hoc est, potestatem, qua me-
 pater caelestis ornaui, cū sanctis meis com-
 municabo.

Cibus noster in hac vita ex animalium
 carnibus, aut terrae frugibus atque herbis,
 potus

potus ex aqua aut succo vuarum conficitur, & sumptus quandoque lædit corpus, sæpè mentem ad terrena deprimit, labore parandus est, & quotidie repetendus : Quantò præstantius est alimentum cœlitum? *Ego* (dicit *Tob. 2.* *Raphaël cibo invisibili & potu, qui ab hominibus videri non potest, vtor :* Replet omne *Psal. 35.* desiderium satiatque : *Inebriabimur enim ab ubertate domus Domini, & satiabimur cum apparuerit gloria eius ;* sine molestia paratur, quia filius Dei iubebit nos accumbere & *transiens ministrabit nobis.*

Voluptas huius vitæ suas habet amaritudines, vt non immeritò à saluatore Christo spinis pungentibus comparetur : non rarò *Luc. 8.* est foeda, plerumque imperfecta: nam qui tactu delectatur, dolet alio sensu, audiens vel aspiciens quod molestiam parit.

Quæ sensuum erunt oblectamenta?

Oculi qui multa hic acerba viderunt, & pauperum necessitates benignè inspexerunt, gaudebunt illic præsentia Christi, Sacratissimæ matris, omniumque sanctorum, quorum corpora omnem pulchritudinem vincunt.

Delectabuntur quoque amœnitate loci, quæ quanta sit in ipso cœlesti palatio, ex infima eius vilissimaque parte, quæ nos respicit, coniectare possumus. Hæc enim pulchritu-

ritudine stellarum & siderum ornata, lumineque Solis & Lunæ illustrata, non solum orbem hunc inferiorem illuminat, sed rebus omnibus vitam & esse confert atque conseruat. Quid igitur in penetralibus ipsis pulchritudinis, si tantum splendoris habet hæc pars, quæ non solum ab hominibus sed etiam à bestijs conspicitur?

Aures quoque quæ pauperum vocibus & clamoribus patuerunt, diuinæque laudes & sacras conciones admonitionesque cum fructu audiuerunt, multaque conuitia habuerunt; ibi suauissimo CHRISTI colloquio perfruentur, sacratissimæ DEI genitricis, cæterorumque sanctorum verbis & sermonibus concentuque Angelorum & laudibus DEI sine fine decantandis delectabuntur.

Singulis præterea sensibus reliquis, sine voluptates non deerunt, & plus delectationis illi percipient, qui plus molestiarum tulerunt.

Ipsam vero corpus quale futurum?

Ipsam cum omnibus suis partibus & membris admirabiles capiet voluptates, sed castas, sed sanctas, sed diuinas. Afficietur namque diuinis illis quatuor dotibus?

Erit enim primò impatibile, sanum, ut nulla læsione, nullo æstu, nullo frigore, nulloque malo affligi possit.

Secun-

Secundò instar solis clarum; splendor enim ipsi loco vestimenti erit.

Tertiò, Agile ad omnem animæ nutum velociter, sine molestia, absque defatigatione ubique præsens.

Quartò, spirituali rationi per omnia obtemperans.

At nunquid manent in glorificatis corporibus martyrum cicatrices, ieiunantium attenuatio, flagellorum corpus suum castigantium vibices?

Manent utique cicatrices vulnerum pro Christo acceptorum, sed admirabilem splendorem reddent, non secus ac smaragdus aut carbunculus in auro obrizo, caro macie, ieiunij, cilicij, alijsque pœnitentijs confecta, instar Solis fulgebit; denique labores omnes & incommoda pro iustitia & remissione peccatorum suscepta & tolerata, summa quiete & iucunditate permutabuntur.

Bona istius vitæ aliudne habent vitium, quam quod multis malis sunt admixta?

Habent sane, idque maximum. Sunt enim brevia & incerta, aliquando fortunæ ludibrio exposita, semper autem morte defendenda. At verò cœlestium bonorum nullus erit terminus; semper enim cum Domino erimus, inquit Apostolus. Cum namque in

in omni occupatione læta tempus breue apparet, & citius atque vellemus effluxisse videatur, in illa summa fœlicitate omne tempus esset breuissimum. Quia (vt ait Prophetata David) *mille anni ante oculos Domini; tanquam dies hesternæ quæ præterijt.* Igitur in illa sancta æternitate nulla est vicissitudo, nulla successio, nulla permutatio, sed constans & firma, & plena, & absoluta per omnem æternitatem lætitia, nullo tædio diuturnitatis permixta: sicut enim Deus aliàs omnipotentiam, sapientiam, bonitatem, iustitiamque suam hominibus declarauit: ita in beatitudine cœlesti quibus bonis ornare, & quanta fœlicitate suos dilectos afficere possit, apertis thesauris gloriæ suæ palam faciet: nihil hic erit mali, nihil deerit boni: Cogita diligenter apud animum tuum quid appetas aut quid desiderare possis, id omne habebis illic, & plenius perfectiusque quam conceperas habebis.

Scientia istius mundi tametsi magno labore parta, est tamen potius ignorantia dicenda quam scientia, vt verè dixerit sui temporis doctissimus Socrates, se hoc vnum scire quod nihil sciret: quumque tam exigua sit, & ferè nulla, inflare tamen solet, & miris homini Spiritus afferre. Quid quæso nouimus de natura cursuque astrorum? Quid de fluxu refluxuque; & falsedine maris? Quid de corpore humano? Medicina plena est ambigui-

ignitatibus, Jurisperiti tot scriptis voluminibus, in rebus grauiſſimis ſæpè diſſentiunt. Extra ea quæ fide credimus Theologia multis obſcuritatibus eſt inuoluta. Et hodie in omni ferè ſcientia, quæ multo tempore magno conſenſu tradita fuerunt, à plerisque nouis difficultatibus ſuſcitatis in dubium vocantur. Sancti in cœlis quid poterunt ignorare? Videbunt oculis curſus orbisque cœlorum, non magis ipſos latebunt herbarum, animalium, cæterorumque corporum natura & proprietates, quam dæmones, qui ingenij pernitate omnia penetrât. Et quid non ſcient, qui ſcientem, ſummaque in ſe continentem ſcient?

Suauitas denique quæ ex amicorum ſociorumque conſuetudine in hoc mundo capitur, frequenter aliqua amaritudine miſcetur, vel ex moribus minus aptis, vel ex verbo leuius inconfideratiuſque prolato, vel ex æmulatione, ſi fortè alij nobis anteponantur. In cœlo verò vnum ex præcipuis gaudijs erit ſanctorum conſuetudo atque præſentia, quorum gloria non aliter atque ſi noſtra eſſet lætabimur, quemadmodum ſingula corporis membra ornatu mutuo gaudent: manus enim ex capitis ornatu redditur ornatioꝝ, atque ita de cæteris membris; & ſicut mater gaudet quum filius ad honores magnos euehitur, quod talis honor in matrem quoque

Kk talis

talis filij redundet. Quamobrem nulla est illic inuidia, nulla ambitio, nulla ob aliorum maiorem gloriam æmulatio. Singuli enim quantam optare & capere possunt gloriam habebunt. Sicut igitur frater statura breuior accepta à parente veste aurea quæ suo corpori conuenit, non inuidet fratri proceriori vestem similem, sed pro statura longiorem maiorisque pretij, neque istam sibi cuperet oblatam tanquam minus conuenientem: & sicut manus ornata annulis gemmisque non appetit ornatum capitis licet sumptuosiorum: Et quemadmodum mater non inuidet filio diuitem Episcopatum aut Sacerdotium, cuius ipsa non est capax. Ita sancti suo singuli statu contenti erunt; nec vnus alterius honore, aut gloria dolebit, sed potius uehementissimè gaudebit.

Quid post hæc omnia beati expectabimus?

Præter hæc tanta, tamque admirabilia bona, vult Deus seipsum nobis in cælis dare, diuinamque naturam admirabiliter nobis coniungere, ut à nobis videatur & habeatur, & videndo possideatur. Et hoc est præmium essentialiale.

Quomodo videndo Deum ipsum possidemus?

Res ista cum tam sublimis sit, ut neque verbis exprimi, neque mente concipi valeat, pro ingenij nostri tarditate, hoc rudi modo

do consideretur. Deus natura simplicissimus, perfectione infinitus, nec humano nec Angelico intellectu attingitur aut videtur; quod mens creata ad tam perfectam & absolutam simplicitatem non possit aspirare, neque sit aut esse possit similitudo aliqua, quæ Dei naturam intellectui repræsentet, cum omnis similitudo finitam habeat perfectionem, Deus autem sit infinitus. Deus itaque pro bonitate sua hominibus sanctis se manifestare volens, mentis humanæ oculos infirmos atque angustos, primo quidem firmiores reddit, lumineque divino illustrat, ut supra naturæ vires capaces efficiantur contemplationis Dei. Tum verò Deus ipse non per speciem (ut fit in cognitione aliarum rerum, quarum similitudines non res ipsæ sunt in sensibus & intellectu) sed per se ipsum in intellectum ingreditur, coniunctioneque hac supernaturali & admirabili, videtur per se atque in se diuina natura: neque videtur modo, sed per intellectum ingressus in animam, eam, potentiasque eius, adeoque corpus ipsum hominis beati diuinitate replet.

Quid hinc efficitur?

Primò, ut anima beata Deo plena, tametsi naturam suam non amittat, diuinæ tamen naturæ consors dicatur, atque in ea magis De-

us quam propria natura cernatur: quod similitudine candentis carbonis, & ardentis fumi in flamma explicari solet.

Matth. 17.

Secundò, vt gloria hæc animæ in corpus redundet, corpusque ipsum afficiat: vnde sicut per animam suam accipiet humanum corpus pulchritudinem, ita non mirum, si præsentia hac diuinitatis corpora sanctorum fulgebunt sicut Sol in regno patris eorum: quem admodum Christum Dominum in transfiguratione resplenduisse nouimus: & sicut ex pulchritudine ista motuque videtur corpus viuere, vitaque ipsis quodammodo oculis externis cernitur, ita rectè dixit B. Augustinus propter insignem sanctorum gloriam, Deum ipsum humanis oculis quodammodo conspici, nempe sicut videtur vita vel anima viuentis.

Tertiò, fit vt hac coniunctione sancti admirabili delectatione voluptateque afficiantur: siquidem voluptas tribus rebus excutitur: re delectabili, re delectationis capace, & vtriusque coniunctione; eritque delectatio eò vehementior, quo hæc tria in suo genere magis superant: quo namque cibus est suauior, gustatus etiam melius constitutus, illique cibus coniunctior: eò gratior est sapor. Atqui Deus in quo continetur omne prorsus bonum, omnis dulcedo, omnis suauitas, est summè delectabilis. Anima quoque hu-

mana,

mana, natura alioquin sua ad percipiendam
 delectationem aptissima, utpotè natura spi-
 ritualis & subtilis, cuius virtute & præsentia
 corpus ipsum affectionibus quibusdam so-
 let commoueri: Lumine verò hoc diuino,
 multo est etiam aptior, & quod summo Dei
 sui desiderio teneatur, non aliter idonea est
 ad Deum capiendum, quam ille qui arden-
 tissimè sitit, est idoneus ad bibendum. Iam
 verò coniunctio Dei, & animæ non est ex-
 terna per immixtas species & similitudines,
 qualis est fere in sensibus animalis, & intelle-
 ctu hominis, qui aliquid intelligendo concipit;
 neque est per solum contactum, sicut cum
 gustamus quidpiam aut tangimus, sed
 est prorsus intima, dum Deus natura diuini-
 tateque sua in animam illabitur, totamque
 penetrat, sicut spongiam penetrat aqua, &
 fumum ignis. Vnde necessarium est, hanc
 suauitatem atque dulcedinem, quæ ex con-
 iunctione Dei accipitur, esse maximam.

Quartò fit, ut sancti magna sapientia præ-
 diti sint, & multarum rerum scientia abun-
 dent. Quid enim non videt, qui in se haben-
 tem omnia videt? Itaque sancti quibus datū
 fuerit diuinam essentiam perspicuè intueri,
 videbunt Dei infinitam naturam, maiesta-
 tem, pulchritudinem, bonitatē, personam,
 cæteraque attributa; quæ omnia quum sint
 perfectissima, non sunt in Deo res multæ,

sed vnica simplicissima natura, estq; Dei sapientia eius persona, & hæc eius iustitia, & ista ipsius misericordia, &c.

Quid præterea in simplici illa essentia seruit videbunt?

Videbunt tres personas re ipsa distinctas, & vnicam tamen numero naturam. Videbunt quomodo Filius ab æterno generetur, & semper sit genitus, semperque nascatur, & semper sit perfectus, quomodo Spiritus S. a Patre & Filio, nõ nascatur quidem, sed procedat per modum amoris, non à duobus sed ab vno principio.

Videbunt rursus quid tota æternitate Deus egerit, qua persona & modo de nihilo mundum creauerit, resque omnes creatas visibiles & inuisibiles, in Deo existentes conspiciant, sed longè nobiliores atque præstantiores quam sint in seipsis, nempe ideas rerum & similitudines, per quas producta est vniuersitas rerum, quæ res in Deo erant antequam ex nihilo formarentur, & quidẽ non materiatae sed materiæ expertes, neque mortuæ sed viuæ, quia *quod factum est in principio vita erat.*

Videbunt præterea operantem Deum & non moueri, omnia quæ fiunt facientem, & non mutari, omnia conseruantem, nec fatigari.

Vide-

Videbunt inter cætera admirabile opus incarnationis filij Dei, qua secūda in Trinitate persona in eandem personam assumpsit humanam naturam, ita vt ea persona, quæ prius erat perfectissimus Deus, facta sit sine ulla sui mutatione perfectissimus homo. IOAN. I.

Qualis erit ista visio?

Hæc omnia videbunt in Deo clarè perspicueque, sed non comprehendent ob rerum magnitudinem, seu potius ob rei vnius infinitatem, gaudebuntque se comprehendere non posse, & ad tantæ maiestatis aspectū esse admissos quæ nullius creaturæ mente capi possit.

Nihil praterea videbunt?

Videbunt denique in Deo res omnes ab orbe condito gestas, non vt absentes, sed quasi præsentis, mirabunturque Dei sapientiam & prouidentissimam charitatem, cognoscent quoque quanta beneuolentia eos in hoc mundo Deus tractauerit, per varios casus duxerit, & ab æterno prædestinatos sapienter amanterque ad salutis portum perduxerit, omniaque bona & mala, quæ in hac vita experti fuerunt, in ipsorum commodum conuerterit.

Quid sit praterea admirabili illa coniunctione?

Kk 4

Exci-

Excitabitur quintò in hominis voluntate ardentissimus amor Dei, tum ex pulchritudine bonitateq; immensa, tum ex charitate beneficijsq; in nos, totumque humanum genus collatis: Hæc enim duo conciliant amorem, bonitas & beneficium. Et quia iuxta scripturam Deus diligentes se diligit, seu potius quia se faciet ab homine perfecta charitate diligi, ipse vicissim in nos suavissima abundantissimaque charitate effundetur, ut non modo cognoscamus & affirmemus nos diligi (quod in hac vita quoque fieri cogimur) neque solum experiamur, sed verè sentiamus atque gustemus immensam Dei in nos dilectionem.

Prov. 8.

Quid postremo?

Sextò, fit quoque hac admirabili coniunctione, ut beatis Deus suas proprietates impartiat. Potentiam, amorem hominum, patientiam, compassionem, misericordiam, &c. Ut sint ferè sicut dij, non quidem scientes bonum & malum, sed scientes omne bonum, omni virtute, bonitate & gloria perfecti, & carentes omni malo, aut potius sicut Deus, qui per hanc suam cum omnibus sanctis coniunctionem erit omnia in omnibus, ut Deus in singulis videatur, & singuli in Deo. Sicut ignis est in carbonibus accensis, & carbones in igne ardente. Unde etiam hoc

hoc discimus, quantoperè sint sancti à viuentibus colendi propter Deum quo pleni sunt, quanta sit eorum dignitas, quanta maiestas, quanta potestas, vt dij vel Deus potius videantur, quam homines. Non itaque mortui, non cæci, non surdi, non muti, non infirmi, sed viui videntes in Deo necessitates nostras, audientes preces nostras, orantes pro nobis, & pro gloria & potestate sibi à Deo concessa, mortalibus opem ferentes, adeò vt dæmonibus damnatisque summo sint terrori, qui hanc diuinam in sanctis maiestatem, claritatem atque personam ferre non possunt.

Quibus indicijs confidere licet nos esse in via recta ad vitam æternam?

Nescit quidem homo, vtrum amore an odio dignus sit, indicia tamen quædam bona habere possumus, inter quæ primum est serenitas conscientiæ & quies interna, iuxta illud B. Ioannis. *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiducia habemus ad Deum.* Eccl. 9. 1. IOAN. 3. Cæterum quia de se B. Paulus loquitur, *nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum;* non in omni, nec in sola illa interna pace, & tranquillitate est acquiescendum, quandoquidè Dauid in prauissimis peccatis adulterio & homicidio totis 9. mensibus, & in peccato superbiæ nu-

merati populi totis 6. mensibus sine vllis cō-
scientiæ stimulis videtur hæsisse.

Vnde hac mentis quies proficisci debet?

Ex cō quod quis post diligentem & quo-
tidianam actionum suarum consideratio-
nem, nihil in se inueniat, quod diuinæ legi
repugnet, firmumque propositum concipi-
at, nihil quod Deo ingratum sit, admitten-
di, & nihilominus frequenti confessione, le-
uiora peccata delet, seseque crebra sanctis-
simæ Eucharistię perceptione aduersus pec-
cata communiat. Quisquis tunc serenitatem
animi sentit, firmiter speret sibi iam locum
esse in cœlis constitutum.

Da secundum indicium?

Secundum est in domandis passionibus
animæ progressum fecisse, atque dum præ-
sentem diem cum præcedentibus confers,
in te mutationem experiri, vt tamen non
omninò extincti sint motus perturbatio-
num; sint tamen ita repressi, vt non te iam
regant & ferant, sed à te regantur & com-
primantur. Ad exemplum paralytici illi-
us quem Christus curauit: is namque à le-
cto infirmus portabatur, sanus autem lectū
suum ipse portauit. Danda igitur tibi esset
opera, vt vitijs prauisque inclinationibus a-
nimum tuum liberes (sunt enim sordes qui-
bus

Mat. 9.

bus purgandus est animus, si CHRISTVM in animo tuo præsentem habere desideras) earumque loco virtutes compares , charitatem , benignitatem , patientiam , bonitatem : quæ quum sint fructus diuini Spiritus, *Galat. 5.* declarant sua præsentia Spiritum Sanctum adesse sicut ex fructibus arboris intelligitur arbor viuere.

Tertium quod est?

Si bona ista terrena contempnas & floccipendas, diuitias, honores, vanitates, & quidquid mundani homines magni ducunt; & contra delecteris ijs quæ CHRISTVS Dominus amplexus est, & commendauit, contemptum pro Dei amore, castitatem, vitæ asperitatem, alterius voluntati & iudicio parere. Quemadmodum D. Paulus *omnia arbitrabatur vt stercora*, & in tribulationibus suis gaudebat, ac gloriabatur. *Mibi* (inquit) *mundus crucifixus est.* Hoc est, quemadmodum viatores carnificinam aliquam prætergredientes, à cadauere cruci affixo adhuc foetente nares faciemque auertunt, & ne foetore lædantur, festinanter transeunt, ita mihi abominationi est mundus, à quo satius multo fuerit cogitationes animumque auertere ne noceat, quam eius voluptatibus recreari.

Ex-

Expone etiam quartum?

Philip. 1.

Quartum est desiderium vitæ cœlestis. Si cum B. Apostolo *cupias dissolui, & esse cum CHRISTO*, non more illorum, qui pusillanimitate & impatientia molestias refugiant, quas in mundo pati coguntur, sed amore præsentis CHRISTI. Ille igitur certa spe æternæ beatitudinis consequendæ teneatur, qui frequenter de futura vita cum voluptate & desiderio cogitat, ad illam anhelat, illuc bona sua præmittit, in illam omnem suam consolationem differt: quemadmodum vinitores faciunt, qui immaturas vuas non carpunt, ne tempore vindemiæ nullas habeant maturas, sed patienter vsque ad Autumnum expectât: Cum quod immaturæ dentibus stuporem inducant, tum quod in vindemia dulce ex ipsis vinum subinde exprimitur. Tu ergo, cuius animum deliciarum cupiditas titillat, ne dubites, frueris delicijs vbi maturuerint: in hoc mundo nocent, parumper itaque expecta, & in autumnum, hoc est, in futuram vitam, omnem cogitationem tuam conuerte; ibi nihil deerit honoris, pulchritudinis, suauitatis, diuitiarum, voluptatum.

Habes aliud?

Quintum est, tribulationes & molestias in hac vita pro iustitia sustinere, hoc est, crucem Christi ferre: via quæ ad cœlum ducit, cruce

cruce Christi ab alijs vijs discernitur, in quibus non Christi, sed latronum, furum, aliorumque impiorum hominum sunt patibula. Si igitur rectè viuens nihilque præter Deum quærens affligaris, optimè sperandum tibi est de præmio æterno, & valdè notanda sunt verba Raphaëlis Angeli, quibus in hunc modum Tobiam virum alioquin sanctissimum consolabatur: *Quia acceptus eras Deo, necesse fuit, vt tentatio probaret te.* Quasi dicat: Qui diuitijs commoditatibusque carnis affluunt, & rebus secundis constanter vtuntur, nullisq; premuntur aduersitatibus, illis metuendum est, ne bona illorum opera hoc sælici rerum omnium successu compensentur, sed qui malis vrgetur, & vexatur in hoc mundo, is gaudeat, quia merces ipsi bonorum operum copiosa in cœlis conseruatur.

Tob. 12.

PRA-